

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av förundersökningslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar i förundersökningslagen, rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål, lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, fängelselagen, häktningslagen, lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen, lagen om behandling av personuppgifter vid Brottsförhållningsmyndigheten, lagen om medling vid brott och i vissa tvister samt i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Genom de föreslagna ändringarna genomförs direktivet om brottsoffers rättigheter och stöd till och skydd av dem.

Förundersökningslagens bestämmelser kompletteras i fråga om underrättelser till målsäganden. Förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta en målsägande om hans eller hennes rättigheter vid förundersökning och rättegång utvidgas. I förundersökningslagen tas det också in en skyldighet att underrätta en målsägande om möjligheten att få stöd och skydd.

Bestämmelserna om anmälan om frigivning av en fånge eller en häktad ses över. Målsäganden i ett brott som riktar sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller i ett sexualbrott har rätt att, om han eller hon önskar det, få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller, på vissa villkor, annars avlägsnat sig från fängelset. De nya bestämmelserna ska gälla i lagen särskilt uppräknade brott där en anmälan med hänsyn till brottets beskaffenhet och allvarlighet kan anses motiverad. En förutsättning för att en anmälan ska få göras är att detta inte bedöms äventyra fångens eller den häktades liv eller hälsa.

Det föreslås att bestämmelser om personlig bedömning av en målsägande tas in i förundersökningslagen. Det ska göras en personlig bedömning av målsäganden för att identifiera sårbarheten och för att bedöma vilka särskilda åtgärder som behövs för att skydda målsäganden för ytterligare lidanden när målet handläggs vid förundersökning eller rättegång. Vid bedömningen ska i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur beaktas.

En målsägandes rätt till översättning av handlingar utvidgas. I lagen om rättegång i brottmål tas det in bestämmelser om översättning av väsentliga handlingar, av beslut om åtalseftergift samt av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet. Till förundersökningslagen fogas det bestämmelser om en skyldighet att översätta en skriftlig bekräftelse av en anmälan om brott samt av ett beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2016.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÅGE OCH BEDÖMNING AV NULÅGET	4
2.1 Underrättelser till målsäganden	4
2.2 Identifiering av sårbara brottsoffer och skydd för dem.....	5
2.3 En målsägandes rätt till översättning av handlingar	6
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	7
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	8
4.1 Samhälleliga konsekvenser	8
4.1.1 Konsekvenser för målsägandens ställning.....	8
4.1.2 Könskonsekvenser.....	9
4.2 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna.....	9
5 Beredningen av propositionen	10
DETALJMOTIVERING	12
1 Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland.....	12
2 Lagförslag	37
2.1 Förundersökningslagen	37
3 kap. Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras	37
4 kap. Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning	38
7 kap. Förhör.....	43
11 kap. Särskilda bestämmelser.....	44
2.2 Rättegångsbalken	47
17 kap. Om bevisning	47
2.3 Lagen om rättegång i brottmål	49
1 kap. Om åtalsrätt och åtalsprövning	49
5 kap. Om väckande av åtal	49
6 a kap. Rättegångsspråket och tolkning	50
2.4 Lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar	50
2.5 Fängelselagen.....	52
2 kap. Inledande av verkställighet	52
19 kap. Anmälningar och lämnande av upplysningar.....	52
2.6 Häktninglagen	53
2 kap. Ankomst till ett fängelse	53
16 kap. Särskilda bestämmelser.....	54
2.7 Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.....	54
16 kap. Anmälningar och lämnande av upplysningar.....	54
2.8 Lagen om behandling av personuppgifter vid Brottsförklaringsmyndigheten	55
2.9 Lagen om medling vid brott och i vissa tvister	56
2.10 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.....	57
3 Ikraftträdande.....	58
Lagförslag	59
1 Lag om ändring av förundersökningslagen	59
2. Lag om ändring av 17 kap. 51 och 52 § i rättegångsbalken.....	63
3. Lag om ändring av lagen om rättegång i brottmål	65

RP 66/2015 rd

4. Lag om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar...	67
5. Lag om ändring av 2 kap. 1 a § och 19 kap. 4 § i fängelselagen.....	68
6. Lag om ändring av 2 kap. 2 § och 16 kap. 1 § i häktningsslagen	70
7. Lag om ändring av 16 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen	72
8. Lag om ändring av 7 och 31 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten	73
9. Lag om ändring av 3 § i lagen om medling vid brott och i vissa tvister	74
10. Lag om ändring av 11 och 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	75
Bilaga.....	77
Parallelltexter.....	77
1. Lag om ändring av förundersökningslagen.....	77
2. Lag om ändring av 17 kap. 51 och 52 § i rättegångsbalken.....	83
3. Lag om ändring av lagen om rättegång i brottmål	85
4. Lag om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar...	87
5. Lag om ändring av 2 kap. 1 a § och 19 kap. 4 § i fängelselagen.....	89
6. Lag om ändring av 2 kap. 2 § och 16 kap. 1 § i häktningsslagen	92
7. Lag om ändring av 16 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen	94
8. Lag om ändring av 7 och 31 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten	96
9. Lag om ändring av 3 § i lagen om medling vid brott och i vissa tvister	98

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF, nedan direktivet eller brottsofferdirektivet, antogs den 25 oktober 2012. Medlemsstaterna ska senast den 16 november 2015 sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.

I direktivet fastställs miniminormer för brottsoffers rättigheter och stöd till och skydd av dem. Miniminormerna ska tillämpas i straffrättsliga förfaranden inom hela Europeiska unionen. Genom direktivet ersätts rådets rambeslut 2001/220/RIF om brottsoffers ställning i straffrättsliga förfaranden, nedan *rambeslutet*.

Syftet med direktivet är att förbättra brottsoffers ställning inom hela Europeiska unionen. Direktivet ska också öka förtroendet mellan medlemsstaterna och underlätta tillämpningen av principen om ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna.

Rådet för rättsliga och inrikes frågor antog i juni 2011 en resolution om en färdplan för att stärka brottsoffers rättigheter och stödet till och skyddet av brottsoffer, särskilt i samband med straffrättsliga förfaranden. I färdplanen konstaterade rådet att det bör vidtas åtgärder på unionsnivå för att stärka brottsoffers rättigheter och stödet till och skyddet av brottsoffer. I enlighet med färdplanen syftar direktivet till att se över och komplettera de principer som fastställs i rambeslutet och till att ta betydande steg framåt när det gäller nivån av skydd för brottsoffer i hela unionen, framför allt inom ramen för straffrättsliga förfaranden.

I direktivet fastställs minimiregler. Enligt skäl 11 i ingressen får medlemsstaterna utvidga de rättigheter som fastställs i direktivet för att tillhandahålla en högre skyddsnivå.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering förbättrar regeringen brottsoffrens ställning i straffprocessen genom att utveckla lagstiftningen.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Underrättelser till målsäganden

I förundersökningslagen (805/2011) finns det flera bestämmelser om underrättelser till målsäganden under förundersökningen. I förundersökningslagens 4 kap., som gäller rättigheterna för dem som deltar i förundersökning, föreskrivs det om en skyldighet att underrätta målsäganden om hans eller hennes ställning vid förundersökningen (4 kap. 9 §), rätten att anlita biträde vid förundersökningen (4 kap. 10 §) samt språkliga rättigheter (4 kap. 12 och 13 §). När brottets beskaffenhet förutsätter det, ska förundersökningsmyndigheten fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster för målsägande (4 kap. 10 §). Bestämmelser om underrättelseskyldigheten i samband med förhör finns i 7 kap. 10 § i förundersökningslagen. Om underrättelser till målsäganden föreskrivs det dessutom i förundersökningslagens 11 kap. 9 §, enligt vilken målsäganden ska underrättas bl.a. om rätten till ersättning av statens medel med stöd av brottskadlagen (1204/2005). De frågor som målsäganden underrättas om i samband med förhöret antecknas i förhörsprotokollet. Polisen har också en blankett "Målsägande ska underrättas om

följande före förhöret/det förberedande samtalet" med information om vilka rättigheter och skyldigheter som målsäganden ska underrättas om före det förberedande samtalet eller förhöret.

Redan för närvarande får en målsägande rätt omfattande information i synnerhet om sina rättigheter under förundersökningen. Direktivet innehåller dock en skyldighet att erbjuda information i större utsträckning än för närvarande också om målsägandens rättigheter när målet handläggs i domstol. Direktivet innehåller en skyldighet att erbjuda information också om brottsoffrets möjligheter att få stöd och skydd under det straffrättsliga förfarandet. Utgångspunkten i direktivet är att skyldigheten att erbjuda information startar redan vid offrets första kontakt med en behörig myndighet och att informationen ska erbjudas utan onödigt dröjsmål. I ett straffrättsligt förfarande är förundersökningsmyndigheten den av de behöriga myndigheterna som ett brottsoffer är i kontakt med först. Genomförandet av direktivet förutsätter därför att förundersökningsmyndighetens skyldighet att informera brottsoffren utvidgas ytterligare.

Enligt gällande lagstiftning får anmälan om att en fånge eller en häktad frigivits eller avlägsnat sig från fängelset lämnas till målsäganden, om det på grund av fångens eller den häktades beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att fången eller den häktade gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot målsägandens liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står målsäganden nära (19 kap. 4 § i fängelselagen, 16 kap. 1 § 9 punkten i häktningsslagen och 16 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen). Bestämmelserna om anmälan togs in i lagstiftningen i samband med genomförandet av rambeslutet. För att direktivet ska kunna genomföras måste de bestämmelser som gäller anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits revideras. I direktivet förutsätts det att brottsoffer ges möjlighet att underrättas om när en fånge eller en häktad försätts på fri fot eller har rymt (artikel 6.5). Någon sådan bestämmelse ingår inte i gällande lagstiftning. Enligt direktivet ska brottsoffer på begäran erhålla information om frigivning, åtminstone i de fall då de kan befinna sig i fara eller det finns en konstaterad risk för skada för dem, såvida det inte finns konstaterad risk för skada för förövaren till följd av under rättelsen (artikel 6.6). När de villkor som anges i direktivet uppfylls är myndigheterna skyldiga att underrätta brottsoffret om en frigivning. Till denna del uppfyller gällande lagstiftning inte kraven i direktivet. Enligt gällande bestämmelser har myndigheterna rätt att underrätta målsäganden om en frigivning i vissa hotfulla situationer, men är inte skyldiga att göra det.

2.2 Identifiering av sårbara brottsoffer och skydd för dem

Direktivet innehåller bestämmelser om identifiering av sårbara brottsoffer med specifika skyddsbehov och om deras rätt till särskilt skydd under förundersökning och rättegång. Med brottsoffer med specifika skyddsbehov avses i direktivet personer som är särskilt sårbara för sekundär eller upprepade viktigmisering, hot eller vedergällning (artikel 22.1). Enligt direktivet ska det göras en individuell bedömning av alla brottsoffer för att fastställa deras sårbarhet och vilka särskilda åtgärder som behövs för att skydda brottsoffret när målet behandlas vid förundersökning och rättegång. Den individuella bedömning för att fastställa specifika skyddsbehov som direktivet förutsätter ska göras snabbt under de straffrättsliga förfarandenas gång. Då bedöms vilka särskilda åtgärder som behöver vidtas under såväl förundersökningen som rättegången. En bedömning som görs i förundersökningsskedet är dock inte bindande för domstolen.

Under förundersökning och rättegång används redan för närvarande särskilda åtgärder som i stor utsträckning uppfyller kraven i direktivet. Genom dessa åtgärder kan brottsoffer skyddas mot ytterligare lidanden, hot och vedergällning. Exempel på sådana är bl.a. hörande av målsä-

ganden så att denna är skyddad, t.ex. genom en skärm, eller så att svaranden inte är närvarande i rättssalen (17 kap. 34 § i rättegångsbalken) eller ljud- och bildupptagning av ett barns förhørsberättelse och användning av upptagningen som bevis vid rättegång (9 kap. 4 § i förundersökningslagen och 17 kap. 11 § i rättegångsbalken).

En sådan systematisk kartläggning av sårbara brottsoffers specialbehov som förutsätts i direktivet förekommer för närvarande inte i Finland. Flera av de skyddsåtgärder som används vid rättegång är sådana att behovet av dem inte systematiskt bedöms under förundersökningskedjan. En begäran t.ex. om att målsäganden ska höras i rätten skyddad genom en skärm eller så att svaranden inte är närvarande framförs i praktiken antingen av målsägandens biträde eller av åklagaren.

2.3 En målsägandes rätt till översättning av handlingar

Bestämmelser om en målsägandes rätt till översättning av handlingar finns i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen och i 6 a kap. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997, BRL). Bestämmelserna ändrades senast i samband med genomförandet av direktiv 2010/64/EU (om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden), nedan *tolkningsdirektivet*. De lagändringar som ingår i regeringens proposition om genomförandet av tolkningsdirektivet (RP 63/2013 rd) påverkade också en målsägandes språkliga rättigheter. Eftersom brottsofferdirektivets bestämmelser om rätt till översättning av handlingar skiljer sig från tolkningsdirektivets bestämmelser, konstaterades det i nämnda proposition att en övergripande bedömning av målsägandes språkliga rättigheter kommer att göras i samband med att brottsofferdirektivet genomförs (RP 63/2013 rd s. 4).

Enligt gällande 4 kap. 13 § i förundersökningslagen ska handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken översättas till det språk som målsäganden använder, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. En handling kan också översättas muntligt, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt. I fråga om översättning gäller dessutom vad som i språklagen och samiska språklagen bestäms om översättning. Enligt 6 a kap. 3 § i BRL ska det till en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig i ett brottmål där åklagaren utför åtal på målsägandens begäran ges en avgiftsfri skriftlig översättning av domen till den del den gäller målsäganden samt en översättning av ett beslut eller en del av ett beslut som fattas i brottmålet, om översättningen av beslutet behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. En handling kan också översättas muntligt, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt.

För att direktivet ska kunna genomföras måste en målsägandes rätt till översättning av handlingar utvidgas. I artikel 7.3 i direktivet förutsätts det att brottsoffer på begäran får tillgång till översättning av information som är väsentlig för att brottsoffren ska kunna utöva sina rättigheter i straffrättsliga förfaranden. Sådan information ska inbegripa åtminstone varje beslut om att avsluta de straffrättsliga förfarandena gällande brott som har begåtts mot dem och, på brottsoffrets begäran, antingen skälen för beslutet, eller en kortfattad sammanfattning av dessa. I direktivet förutsätts det dessutom att brottsoffer får tillgång till översättning av bekräftelsen av sin brottsoffret, om brottsoffren så begär (artikel 5.3) och av informationen om när och var rättegången kommer att äga rum (artikel 7.4).

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att genomföra direktivet nationellt, med undantag för artiklarna om stödverksamheter för brottsoffer (artiklarna 8 och 9). Gällande lagstiftning uppfyller i stor utsträckning kraven i direktivet. För att direktivet ska kunna genomföras måste dock lagstiftningen kompletteras när det gäller underrättelser till målsäganden, översättning av handlingar samt det förfarande med bedömning av brottsoffers skyddsbehov som förutsätts i artikel 22 i direktivet.

I propositionen föreslås det att de bestämmelser som gäller skyldigheten att underrätta målsäganden om dennes rättigheter under förundersökning och rättegång ska kompletteras. Förundersökningslagens 4 kap., som gäller rättigheterna för dem som deltar i förundersökning, får en ny 18 §, genom vilken den nuvarande underrättelseskyldigheten kompletteras på det sätt som förutsätts i artikel 4 i direktivet. I den föreslagna nya paragrafen föreskrivs det bl.a. om en skyldighet att underrätta en målsägande om de stödtjänster som står till buds, om rätten att i vissa fall få kostnadsfri rättshjälp samt om de medel som står till buds för att skydda målsäganden för ett hot mot hälsan eller säkerheten. I paragrafen föreskrivs det också om den skyldighet som förutsätts i artikel 6 när det gäller att informera målsäganden om rätten att få information om ett beslut om att en förundersökning inte görs eller att den läggs ned eller ett beslut om åtalstergift samt om rätten att få information om handläggningen av ärendet, om tiden och platsen för domstolshandläggningen och om domen i ett brottmål. En målsägande ska underrättas om sina rättigheter i den omfattning det är behövligt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur.

I propositionen föreslås det att de bestämmelser som gäller anmälningar till målsäganden om att en fånge eller en häktad har frigivits ska ses över. I direktivet förutsätts det att brottsoffer ges möjlighet att underrättas om när en fånge eller en häktad har frigivits. I direktivet förutsätts det också att brottsoffer på begäran ska få information om en frigivning, åtminstone i de fall då de kan befinna sig i fara eller det finns en risk för skada för dem, såvida det inte finns risk för skada för förövaren till följd av underrättelsen. I propositionen föreslås det att en målsägande i ett brott som riktar sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller i ett sexualbrott har rätt att, om han eller hon önskar det, få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller, på vissa villkor, annars avlägsnat sig från fängelset. De nya bestämmelserna ska gälla i lagen särskilt uppräknade brott där en anmälan med hänsyn till brottets beskaffenhet och allvarlighet kan anses motiverad. En förutsättning för att en anmälan ska få göras är att detta inte bedöms äventyra fångens eller den häktades liv eller hälsa. Enligt förslaget ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål underrätta målsäganden om denna rätt. Om målsäganden vill få en anmälan om en frigivning, ska målsäganden underrätta förundersökningsmyndigheten eller åklagaren om detta.

Enligt förslaget ska förundersökningsmyndigheten eller åklagaren underrätta domstolen om målsägandens begäran. Domstolen ska då den fattar beslut om häktning eller dömer svaranden till ovillkorligt fängelsestraff förmedla informationen om målsägandens begäran vidare till Brottspåföljdsmyndigheten. I fortsättningen bör det utredas hur kraven i direktivet kan beaktas i de projekt gällande datassystem (Vitja, AIPA och Roti) som pågår inom polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet och på Brottspåföljdsmyndigheten.

Det föreslås att det i 11 kap. i förundersökningslagen tas in en ny 9 a § där det föreskrivs om personlig bedömning av målsäganden. Syftet med den personliga bedömning av målsäganden som förutsätts i artikel 22 i direktivet är att identifiera målsägandens sårbarhet och behov av särskilt skydd och fastställa vilka särskilda åtgärder målsäganden eventuellt behöver. Enligt den föreslagna nya paragrafen ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål pröva vilka särskilda åtgärder som kan behövas för att skydda målsäganden vid handläggning-

en av målet vid förundersökning eller rättegång. Förundersökningsmyndigheten ska pröva om det finns behov av sådana särskilda åtgärder som avses i artiklarna 23 och 24 i direktivet och vars syfte är att skydda målsäganden för ytterligare lidanden, hot och vedergällning när målet handläggs vid förundersökning eller rättegång. Dessa åtgärder hänför sig till förhör av målsäganden vid förundersökningen och hörande av målsäganden vid domstolshandläggningen. Den föreslagna paragrafen ska inte gälla andra åtgärder som behövs för att skydda en målsägande. Behovet av dem ska bedömas separat.

I propositionen föreslås det att de bestämmelser som gäller rätten till översättning av handlingar för målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkiga ska ändras. Genom propositionen begränsas inte de rättigheter som en målsägande har med stöd av språklagen (423/2003) eller samiska språklagen (1086/2003). Lagen om rättegång i brottmål föreslås bli kompletterad så att det till en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig i ett brottmål där åklagaren utför åtal på målsägandens begäran ska ges en översättning av väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. En handling ska också kunna översättas muntligt, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt. En målsägande ska dessutom på begäran ges en översättning av ett beslut om åtalseftergift eller av ett sammandrag av ett sådant beslut samt av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet.

Förundersökningslagen föreslås bli kompletterad så att en målsägande på begäran ska ges en översättning av en skriftlig bekräftelse av en anmälan om brott samt av ett beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller ett sammandrag av ett sådant beslut. Översättningen kan också vara muntlig, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Samhälleliga konsekvenser

4.1.1 Konsekvenser för målsägandens ställning

Genom propositionen förbättras målsägandenas ställning under straffrättsliga förfaranden. Genom de föreslagna bestämmelserna förbättras en målsägandes möjligheter att få information om sina rättigheter samt om det stöd och skydd som står till buds. Genom bestämmelserna om översättning av handlingar förbättras rättsskyddet för sådana målsägande som inte förstår det språk som används i det straffrättsliga förfarandet.

I propositionen föreslås det att det görs en personlig bedömning av målsäganden i syfte att utreda huruvida det behövs särskilda åtgärder för att skydda målsäganden vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång. De skyddsåtgärder som förutsätts i direktivet är möjliga redan enligt gällande lagstiftning, men för närvarande görs det ingen systematisk bedömning av huruvida sådana åtgärder behövs. Det föreslagna bedömningsförfarandet innebär att sårbara brottsoffer bättre kan identifieras och att brottsoffren tillförsäkras en möjlighet att komma i åtnjutande av särskilda åtgärder när sådana behövs för att skydda dem.

4.1.2 Könskonsekvenser

Genom propositionen förbättras brottsoffers rätt att få information om sina rättigheter och om det stöd och skydd som står till buds. Genom förslaget om en personlig bedömning av målsäganden förbättras ställningen för brottsoffer i en sårbar ställning. Även om de föreslagna bestämmelserna är könsneutrala, väntas de ha positiva könskonsekvenser i synnerhet för sådana brottsoffer som utsätts för kvinnovåld, såsom våld i nära relationer och sexualbrott.

Syftet med den föreslagna personliga bedömningen av målsäganden är att identifiera en målsägandes sårbarhet och ta reda på om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång. I enlighet med vad som förutsätts i direktivet ska en bedömning ta hänsyn till bl.a. målsägandens kön och könsidentitet eller könsuttryck samt sexuella läggning. Inom ramen för bedömningen ska särskild uppmärksamhet ägnas bl.a. offer för sexuellt våld eller sexuellt utnyttjande, våld i nära relationer, könsrelaterat våld eller människohandel. Det kan därför antas att i synnerhet det föreslagna bedömningsförfarandet kan få positiva könskonsekvenser.

4.2 Ekonomiska konsekvenser och konsekvenser för myndigheterna

Genom propositionen utvidgas en målsägandes rätt till översättningar av handlingar.

De föreslagna bestämmelserna om översättning av en skriftlig bekräftelse av brottsanmälan och av ett beslut om att en förundersökning läggs ned medför ökade översättningskostnader för polisen. Enligt de föreslagna bestämmelserna är en förutsättning för att en översättning ska göras att målsäganden har begärt en sådan. Översättningen kan också vara muntlig, förutsatt att detta inte påverkar rätten till en rättvis rättegång.

Statistik ur polisens informationssystem för polisärenden visar att det under de senaste åren i Finland har registrerats ca 15 000 sådana brott mot strafflagen där en utlänning är målsägande. De översättningar som direktivet förutsätter kan väntas öka i ca en tredjedel av de anmälda brotten, dvs. i 5 000 brottmål. De skriftliga översättningarna kan antas öka i hälften av dessa fall, dvs. i 2 500 brottmål. Om man uppskattar att förslagen medför en ökning av antalet översättningar så att det behövs ca två översatta sidor i ett mål och översättningen av en sida kostar ca 60 euro, innebär förslagen en ökning av polisens översättningskostnader med 300 000 euro per år. Från år 2016 medför direktivet således extra utgifter för inrikesministeriets förvaltningsområde om ca 300 000 euro per år. De finansieras inom ramarna för inrikesministeriets förvaltningsområde.

Beslut om åtalseftergift översätts redan nu vid åklagarämbetena, även om det inte finns föreskrivet i lag. De bestämmelser som gäller översättning av beslut om åtalseftergift bedöms därför inte ha betydande ekonomiska konsekvenser.

I fråga om domstolarna föreslås det att översättningsskyldigheten utvidgas till att gälla också underrättelser om tiden och platsen för sammanträdet samt väsentliga handlingar, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. Förslaget om att översätta väsentliga handlingar antas inte inverka väsentligt på domstolarnas översättningskostnader med beaktande av att muntliga översättningar eller sammandrag är möjliga och att en översättning förutsätter en begäran från målsägandens sida. Att underrättelser om tiden och platsen för sammanträdet översätts medför inte heller betydande kostnader, eftersom domstolarna redan nu har mallar på olika språk för underrättelser om behandlingen.

De föreslagna bestämmelserna om personlig bedömning av målsäganden väntas i någon mån öka förundersökningsmyndigheternas uppgifter, eftersom förundersökningsmyndigheten ska bedöma också behovet av särskilda åtgärder i domstol, såsom om målsäganden bör höras i domstol via videolänk eller utan att allmänheten är närvarande. Förslaget antas dock inte ha betydande konsekvenser för förundersökningsmyndigheternas arbetsmängd.

Genomförandet av direktivet förutsätter att bestämmelserna om anmälan om frigivning av en misstänkt eller av en dömd ses över så att målsäganden, om han eller hon så vill, får en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller, på vissa villkor; annars har avlägsnat sig från fängelset. De nya bestämmelserna ska gälla i lagen särskilt uppräknade brott som riktar sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller sexualbrott och där det med beaktande av brottets natur och allvarighet kan anses motiverat med en anmälan. Direktivet ökar antalet anmälningar till målsägandena och medför extra arbete och kostnader för Brottspåföljdsmyndigheten.

Enligt uppgifter från statistikcentralen för 2013 dömdes det i 650 fall ut ovillkorligt fängelsestraff för sådana brott som avses i förslaget. De kostnader Brottspåföljdsmyndigheten har för anmälningarna kan utgående från arbetstiden och sändningskostnaderna antas uppgå till ca 10 000 euro per år. Dessutom förorsakas Brottspåföljdsmyndigheten ca 10 000 euro i extra kostnader för de ändringar som måste göras i datasystemen. Ovan nämnda extra utgifter för justitieministeriets förvaltningsområde finansieras inom ramarna för justitieministeriets förvaltningsområde.

Direktivet förutsätter att rättstillämpare som är i kontakt med brottsoffer (domare, åklagare, domstolspersonal, poliser) får såväl allmän som specialiserad utbildning i att känna igen brottsoffers behov och behandla brottsoffer. Den utbildning som direktivet förutsätter medför extra utgifter för justitieministeriets förvaltningsområde. De finansieras inom ramarna för justitieministeriets förvaltningsområde.

De förslag av Offerpolitiska kommissionen för att utveckla brottsoffers ställning som tas upp i avsnittet "Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland" finansieras separat.

5 Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 7 oktober 2014 en arbetsgrupp med uppgift att bereda genomförandet av direktivet, med undantag för artiklarna 8 och 9 om stödverksamhet för brottsoffer. Genomförandet av dem har beretts i den offerpolitiska kommissionen, som tillsattes av justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och inrikesministeriet den 6 maj 2013. Arbetsgruppen skulle göra en bedömning av vilka lagstiftningsändringar som genomförandet av direktivet kräver och bereda de ändringsförslag som behövs. Arbetsgruppen skulle också bedöma vilka andra åtgärder än lagstiftningsändringar som genomförandet av direktivet förutsätter.

Den 27 mars 2015 överlämnade den offerpolitiska kommissionen sin slutrapport "Från lagstiftning till god praxis – förslag till att förbättra brottsoffers ställning" (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 13/2015), nedan *Offerpolitiska kommissionens slutrapport*. Också i den offerpolitiska kommissionen kartlades enhetliga förfaringssätt och god praxis för att uppnå målen i brottsofferdirektivet. Enligt sitt uppdrag skulle arbetsgruppen i sitt arbete beakta eventuella förslag från kommission till denna del.

Den offerpolitiska kommissionen föreslog i sin slutrapport att man för att trygga tillgodoseendet av brottsoffers rättigheter enligt målen i brottsofferdirektivet ska utveckla god praxis och förfaranden där det fästs särskild uppmärksamhet vid offrens särbehov (Offerpolitiska kommissionens slutrapport, s. 81, rapporten på finska). Viktiga frågor är informationen som riktas till brottsoffer, kommunikationen mellan myndigheterna, styrandet av offer till relevanta stöd-tjänster, ett sensitivt bemötande av brottsoffer och skyddet av brottsoffer. Kompetensen säkerställs genom utbildning, anvisningar och yrkesövergripande samarbete. I syfte att utveckla god praxis och lämpliga förfaranden föreslog kommissionen bl.a. att det tillsätts en förvaltningsövergripande arbetsgrupp eller kommission, med justitieministeriet som ansvarigt ministerium, för att främja och samordna god praxis som förbättrar offrets ställning, och att det tillsätts en förvaltningsövergripande arbetsgrupp, med inrikesministeriet som ansvarigt ministerium, för att utveckla det förfarande för bedömning av offrets skyddsbehov som avses i artikel 22 i direktivet. Den 13 augusti 2015 tillsatte inrikesministeriet ovan nämnda arbetsgrupp för att utveckla ett förfarande med bedömning av offrets skyddsbehov. Arbetsgruppens mandattid går ut den 31 december 2015.

Kommissionen har i sin rapport givit en bedömning av vad annat det kan behövas förutom lagstiftning för att målen för artiklarna ska uppnås (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 72—74). Underlag för bedömningen är kommissionens anvisningar från december 2013 för genomförandet av direktivet (DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU). Syftet med anvisningarna är att främja genomförandet av direktivet. De är dock inte bindande. Kommissionens förslag har beaktats i propositionen vid artiklarna i fråga i avsnittet "Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland".

Mandattiden för den arbetsgrupp vid justitieministeriet som berett genomförandet av brottsofferdirektivet inföll 15.10.—31.12.2014. Mandattiden förlängdes till den 27 februari 2015. Arbetsgruppen sammanträdde nio gånger. Arbetsgruppen hade företrädare för justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, Finlands Advokatförbund samt Brottsofferjouren. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande "Genomförande av offerdirektivet" (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 30/2015) den 29 april 2015.

Utlåtande om arbetsgruppens betänkande gavs av 34 myndigheter, sammanslutningar och sakkunniga. Arbetsgruppens förslag fick huvudsakligen positiv respons i remissvaren. Största delen av remissinstanserna ansåg de föreslagna lagändringarna värda understöd och behövliga för att direktivet ska kunna genomföras.

I remissvaren fästes det uppmärksamhet vid åklagarens roll vid den personliga bedömningen av målsäganden. På basis av remissvaren har de bestämmelser om personlig bedömning som föreslogs i betänkandet kompletterats med bestämmelser om att åklagaren ska höras när bedömningen görs. Dessutom har bestämmelserna om ny bedömning setts över.

I betänkandet föreslogs det bestämmelser om att en målsägande i ett brott som riktar sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller i ett sexualbrott har rätt att, om han eller hon önskar det, få en anmälan om att en fänge eller en häktad har frigivits. Enligt de bestämmelser som föreslogs i betänkandet skulle förutsättningen ha varit att en anmälan är motiverad med beaktande av brottets allvarighet. I remissvaren ansågs bestämmelserna svåra att tillämpa eftersom denna förutsättning är beroende av prövning. Förslaget har därför ändrats så att de brott som omfattas av en anmälningsskyldighet uppräknas särskilt i lagen. Bestämmelserna om anmälningsskyldighet har preciserats också när det gäller i vilka situationer en målsägande ska underrättas om att en fänge har avlägsnat sig från fängelset. Förslaget har dessutom kompletterats med bestämmelser om sekretess och informationsgången mellan myndigheterna.

DETALJMOTIVERING

1 Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Mål. Enligt *punkt 1* i artikeln är syftet med direktivet att säkerställa att brottsoffer får lämplig information, lämpligt stöd och skydd och kan medverka i straffrättsliga förfaranden. Medlemsstaterna ska säkerställa att brottsoffer erkänns och behandlas på ett respektfullt, hänsynsfullt, individuellt, professionellt och icke-diskriminerande sätt vid alla kontakter med verksamheter för stöd till brottsoffer och verksamheter för reparativ rättvisa eller behöriga myndigheter som är verksamma inom ramen för straffrättsliga förfaranden. De rättigheter som fastställs i detta direktiv ska gälla brottsoffer på ett icke-diskriminerande sätt, inbegripet när det gäller deras uppehållsstatus.

Punkt 2 i artikeln gäller hur barn som brottsoffer ska bemötas vid tillämpningen av direktivet. Medlemsstaterna ska säkerställa att barnets bästa kommer i främsta rummet och bedöms individuellt. Ett barnorienterat förhållningssätt där vederbörlig hänsyn tas till barnets ålder, mognad, synpunkter, behov och problem ska ha företräde. Barnet och dess eventuella vårdnadshavare eller något annat juridiskt ombud ska informeras om alla åtgärder eller rättigheter med särskild inriktning på barnet. Enligt skäl 14 i ingressen måste barnets bästa vid tillämpningen av direktivet komma i främsta rummet i enlighet med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Barn som är brottsoffer bör betraktas och behandlas som fullvärdiga innehavare av de rättigheter som fastställs i direktivet och bör få utöva de rättigheterna på ett sätt som beaktar deras förmåga att bilda sig egna uppfattningar.

Enligt 4 kap. 6 § i förundersökningslagen ska parterna och andra som deltar i förundersökningen behandlas finkänsligt. Enligt motiveringen till bestämmelsen kan det i synnerhet för målsägandens intressen krävas taktfullhet när ett känsligt brott undersöks, t.ex. ett sexualbrott. De faktorer som ska beaktas kan också hänföra sig till exempelvis personens ålder eller hälsotillstånd (RP 222/2010 rd, s. 47 och 202).

Enligt 4 kap. 7 § i förundersökningslagen ska en person som inte har fyllt 18 år vid förundersökning bemötas så som hans eller hennes ålder och utvecklingsnivå förutsätter. Enligt motiveringen till bestämmelsen bör det fästas vikt vid att en minderårig målsägande bemöts finkänsligt t.ex. vid undersökning av ett våldsbrott eller sexualbrott som han eller hon har utsatts för, eftersom brott av det slaget medför traumatiska upplevelser och konsekvenser (RP 222/2010 rd s. 203). Enligt paragrafen ska undersökningsåtgärder som gäller en person som inte har fyllt 18 år i möjligaste mån utföras av utredare som är särskilt förtrogna med denna uppgift.

Enligt 2 kap. 5 § i förundersökningslagen gäller lagens bestämmelser om parter i tillämpliga delar en vårdnadshavare, intressebevakare eller någon annan laglig företrädare för ett barn som är målsägande. I förundersökningslagen finns det dessutom bestämmelser om när en laglig företrädare för en omyndig får vara närvarande vid förhör och om en skyldighet att underätta de lagliga företrädarna för en omyndig om förhöret (7 kap. 14 och 15 § i förundersökningslagen).

Polisstyrelsens har utfärdat anvisningarna "Ett barn som målsägande och vittne i polisverksamhet och vid förundersökningar" (2020/2013/5071). Syftet med anvisningarna är att förenhetliga bemötandet av barn under 18 år i polisverksamheten och i synnerhet vid förundersökningar när barn är brottsoffer. Enligt anvisningarna ska polisen vid förundersökning och annan

polisverksamhet särskilt ta hänsyn till barnets välbefinnande. Polisen ska alltid försäkra sig om att barnets situation efter ingripandet fortsättningsvis är trygg och att förhållandena är de bästa för barnet.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln. Den offerpolitiska kommissionen har med utgångspunkt i kommissionens anvisningar bedömt hur uppfyllandet av målen i direktivet ska kunna främjas på annat sätt än genom lagstiftning. God praxis för uppnåendet av målen i direktivet är enligt kommissionens bedömning utvecklande av nationella förfarings-sätt/rekommendationer, utbildning, en nationell enhetlig offerpolitik för att tillgodose brottsoffers rättigheter och stöd till och skydd av dem, utvecklande av ett yrkes- och förvaltningsövergripande samarbete, kommunikation som beaktar barn samt Europarådets riktlinjer för ett barnvänligt rättsväsende (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 72).

Artikel 2. Definitioner. *Punkt 1* i artikeln innehåller definitioner av centrala begrepp i direktivet.

Enligt punkt 1 a avses i direktivet med "brottsoffer" i) en fysisk person som lidit fysisk, psykisk eller emotionell skada eller ekonomisk förlust som en direkt följd av ett brott, samt ii) familjemedlemmar till en person vars död var en direkt följd av ett brott, och som har lidit skada av den personens död.

Enligt punkt 1 b avses med "familjemedlemmar" make eller maka, person som lever tillsammans med brottsoffret i en fast nära relation, i ett gemensamt hushåll och i ett stabilt och varaktigt förhållande, släktingar i rakt upp- eller nedstigande led, syskon och personer som är beroende av brottsoffret.

Enligt punkt 1 c avses med "barn" alla person som är yngre än 18 år.

Enligt punkt 1 d avses med "reparativ rättvisa" alla processer som gör det möjligt för brottsoffer och förövare att, om de frivilligt samtycker, aktivt medverka till att nå en lösning när det gäller frågor kring brottet, med hjälp av en opartisk tredje part.

Enligt 2 kap. 5 § i förundersökningslagen är målsäganden part vid förundersökning. Så som det konstateras i motiveringen till paragrafen (RP 222/2010 rd s. 177) definieras inte målsägande i lagstiftningen, eftersom det är omöjligt att ge en uttömmande definition av målsägande. Begreppet målsägande har dock avgränsats närmare via juridiken och rättspraxisen. Som målsägande betraktas allmänt taget den som innehar det skyddsobjekt som kränkts eller äventyrats genom ett brott eller den för vilken det uppkommit ett privaträttsligt anspråk direkt via ett brott. Målsägandens ställning är förenad med rätt att kräva straff för den misstänkte. Via brottet uppkommer det också ofta ett privaträttsligt anspråk för målsäganden, dvs. i praktiken krav på skadestånd. Målsäganden kan från fall till fall vara en fysisk person, dvs. en människa, eller en juridisk person.

Utgående från det ovanstående kan det konstateras att även om målsägande inte har definierats i nationell lagstiftning, är definitionen av målsägande i rättspraxis mer omfattande än definitionen av brottsoffer i artikel 2.1 a i. En målsägandes rättigheter enligt nationell lagstiftning är inte begränsade till sådana personer som lidit direkt skada på grund av ett brott, utan som målsägande betraktas också den som innehar det skyddsobjekt som kränkts eller äventyrats. Också en juridisk person kan vara målsägande. I propositionen föreslås det inte att den definition som ingår i direktivet tas in i lagstiftningen, eftersom det skulle innebära en inskränkning av den personkrets på vilka de rättigheter som anges i direktivet tillämpas redan för närvarande med stöd av förundersökningslagen och lagen om rättegång i brottmål.

RP 66/2015 rd

De rättigheter som anges i artiklarna 6.2, 7.1, 7.3, 11 och 14 samt 24.1 b har begränsats till de brottsoffer som har en sådan roll som brottsoffer i det straffrättsliga systemet i fråga som anges i skäl 20 i ingressen. I skäl 20 konstateras det att brottsoffrens roll i det straffrättsliga systemet och deras möjlighet att aktivt medverka i straffrättsliga förfaranden varierar mellan medlemsstaterna, beroende på det nationella systemet. Brottsoffrens roll kan bestämmas av en eller flera av följande kriterier: 1) huruvida det nationella systemet medger brottsoffret en rättslig ställning som part i de straffrättsliga förfarandena, 2) huruvida brottsoffret är föremål för ett rättsligt krav på eller ombes att aktivt medverka i straffrättsliga förfaranden, till exempel som vittne, och/eller 3) huruvida brottsoffret enligt nationell rätt har laglig rätt att aktivt medverka i straffrättsliga förfaranden och ansöker om detta, i de fall där det nationella systemet inte medger att ett brottsoffer har en rättslig ställning som part i de straffrättsliga förfarandena. Medlemsstaterna bör avgöra vilket av dessa kriterier som föreligger för att fastställa räckvidden av de rättigheter som fastställs i direktivet i de fall där det hänvisas till brottsoffrets roll inom det straffrättsliga systemet i fråga.

I Finland har brottsoffer alltid om de så vill ställning som part i en rättegång. I Finland bestäms ett brottsoffers ställning således aldrig enligt den grund som nämns sist i skäl 20 i ingressen (punkt 3 ovan), där det hänvisas till sådana straffrättsliga system där offret aldrig kan vara part i en rättegång. I Finland kan ett brottsoffer antingen vara part i de straffrättsliga förfarandena (punkt 1 ovan) eller höras i bevissyfte (punkt 2 ovan).

Enligt punkt 1 a ii avses med brottsoffer också familjemedlemmar till en person som avlidit till följd av ett brott. Samtliga bestämmelser i direktivet tillämpas således förutom på det egentliga brottsoffret också på familjemedlemmar till en person som avlidit till följd av ett brott. De rättigheter som en målsägande har enligt den nationella lagstiftningen tillkommer också i 1 kap. 17 § 1 mom. i BRL avsedda närstående till någon som har avlidit till följd av ett brott.

Direktivet innehåller också bestämmelser där familjemedlemmar nämns separat (artiklarna 8, 18, 19 och 21). Dessa bestämmelser tillämpas på familjemedlemmar till alla slags brottsoffer, dvs. också offer för andra brott än brott mot liv. Direktivets bestämmelser om familjemedlemmar kan i Finland vid behov tillämpas på sådana familjemedlemmar som avses i punkt 1 b.

Specialbestämmelser om barn som är brottsoffer finns i artikel 1.2 och i artikel 24. Enligt punkt 1 c tillämpas dessa bestämmelser på alla personer som är yngre än 18 år. Gällande lagstiftning innehåller motsvarande specialbestämmelser om personer som är yngre än 18 år. Dessa bestämmelser har behandlats närmare i samband med de ovan nämnda artiklarna. Bestämmelserna i gällande lag om användning av ett videospelat förhör av ett barn som bevis vid en rättegång gäller inte personer i åldern 15—17 år. Till denna del har lagen dock i samband med revideringen av lagstiftningen om bevisning ändrats så att förfarandet i fortsättningen tillämpas på personer som är yngre än 18 år (RP 46/2014 rd, lagarna 732/2015 och 736/2015). Lagändringen träder i kraft den 1 januari 2016.

Det förfarande som anges i punkt 1 d motsvaras i Finland av medling vid brott enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005, nedan medlingslagen). Enligt definitionen i lagens 1 § 1 mom. avses med medling vid brott en avgiftsfri tjänst där det ordnas möjlighet för den misstänkte och brottsoffret att genom en opartisk medlares förmedling mötas i förtrolighet för att behandla de psykiska och materiella skador som ett brott orsakat offret och att på egen hand försöka komma överens om åtgärder för att gottgöra dessa skador.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkt 1.

RP 66/2015 rd

Punkt 2 i artikeln innehåller bestämmelser med stöd av vilka åtnjutandet av de rättigheter som fastställts i direktivet kan begränsas för familjemedlemmars del.

Enligt punkt 2 a får medlemsstaterna fastställa förfaranden för att begränsa antalet familjemedlemmar som kan komma i åtnjutande av rättigheter som fastställs i direktivet, med beaktande av de individuella omständigheterna i varje fall.

Enligt punkt 2 b får medlemsstaterna fastställa förfaranden för att i förhållande till punkt 1 a ii fastställa vilka familjemedlemmar som har företräde när det gäller utövande av de rättigheter som fastställs i direktivet. Med brottsoffer avses i direktivet förutom det egentliga brottsoffret också familjemedlemmar till en person som har avlidit till följd av ett brott. Den aktuella punkten tillåter dock att det i medlemsstaternas lagstiftning anges vilka familjemedlemmar som har primär rätt att utöva de rättigheter som fastställs i direktivet i det fall att en person har avlidit till följd av ett brott. En sådan bestämmelse finns i 1 kap. 17 § 1 mom. i BRL, där det föreskrivs om utövande av åtalsrätten i det fall att brottsoffret har avlidit till följd av ett brott. Enligt bestämmelsen har den avlidnes make och barn primär rätt att såsom målsägande utöva åtalsrätten. Om den avlidne inte hade make eller barn har den avlidnes föräldrar och syskon rätt att utöva åtalsrätten. Föräldrarna och syskonen har rätt att utöva åtalsrätten också i det fall att den avlidnes make eller barn är misstänkt för det brott som hade dödlig utgång. I rättspraxis har också den avlidnes sambo jämställts med make.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkt 2.

Artikel 3. Rätt att förstå och bli förstådd. Artikel 3 innehåller bestämmelser om garantier för lämnande av information i ett straffrättsligt förfarande. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att hjälpa brottsoffren att förstå och att bli förstådda från och med den första kontakten och vid alla ytterligare nödvändiga kontakter med en behörig myndighet i samband med ett straffrättsligt förfarande, även när den myndigheten lämnar information.

Enligt *punkt 2* ska kommunikationen med brottsoffer ske på ett enkelt och begripligt språk, muntligen eller skriftligen. Vid kommunikationen ska hänsyn tas till brottsoffrens personliga egenskaper, bland annat eventuella funktionshinder som kan påverka förmågan att förstå eller bli förstådd.

Enligt skäl 21 i ingressen bör information och rådgivning så långt som möjligt lämnas i olika former och på ett sätt som kan förstås av brottsoffret. Information och rådgivning bör ges på ett enkelt och begripligt språk. Under straffrättsliga förfaranden bör det tas hänsyn till brottsoffrets språkkunskaper, ålder, mognad, intellektuella och emotionella kapacitet, läs- och skrivkunskaper och eventuella fysiska eller psykiska funktionsnedsättningar. Särskild hänsyn bör tas till förståelse- och kommunikationssvårigheter som kan bero på ett funktionshinder, till exempel hörselnedsättning eller talsvårigheter.

Enligt *punkt 3* ska brottsoffer kunna åtföljas av en person som de själva valt vid den första kontakten med en behörig myndighet, förutsatt att detta inte strider mot brottsoffrets intressen och det straffrättsliga förfarandet inte påverkas negativt. Bestämmelsen i 7 kap. 12 § i förundersökningslagen om när personer som stöder den som ska förhöras får vara närvarande uppfyller kraven i punkten när förhöret av målsäganden är en sådan första kontakt med en behörig myndighet som avses i punkten. Förundersökningslagen innehåller däremot ingen uttrycklig bestämmelse om när personer som stöder målsäganden får vara närvarande i det fall att den första kontakten sker redan före förhöret, såsom i samband med en brottsanmälan på polisinspektionen. Det är inte ändamålsenligt att i lag uttryckligen föreskriva om kontakter som sker före förhöret. Också utan en uttrycklig bestämmelse är det klart att det inte finns något hinder för att en person som stöder den som ska förhöras får närvara också vid kontakter som sker

före förhöret, om det inte strider mot brottsoffrets intressen eller medför olägenhet för förfarandet.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln. Andra åtgärder än lagstiftningsåtgärder för att främja uppnåendet av målen i artikeln är enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning förfaringssätt/rekommendationer, kommunikation, utbildning, bedömning av offrets kommunikativa behov och begränsningar samt grundläggande information till offret i olika språkversioner och på ett klart och begripligt språk (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 4. Rätt att få information vid den första kontakten med en behörig myndighet. I artikeln åläggs medlemsstaterna en omfattande skyldighet att se till att brottsoffret får information om sina rättigheter och om sina möjligheter att få stöd och skydd. *Punkt 1* innehåller en detaljerad förteckning över information som brottsoffer ska erbjudas utan onödigt dröjsmål vid den första kontakten med en behörig myndighet. Enligt *punkt 2* kan omfattningen av den information som erbjuds brottsoffren och hur detaljerad den är variera beroende på brottsoffrens särskilda behov och personliga omständigheter samt brottstyp och art. Ytterligare uppgifter kan också tillhandahållas senare beroende på brottsoffrens behov och hur relevanta dessa uppgifter är i varje skede av förfarandena.

Förundersökningslagen innehåller flera bestämmelser som gäller förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta målsäganden om hans eller hennes rättigheter. Förundersökningsmyndigheten ska underrätta målsäganden bl.a. om hans eller hennes ställning vid förundersökningen (4 kap. 9 § och 7 kap. 10 §), rätt att anlita biträde vid förundersökningen (4 kap. 10 §), möjlighet att få ett rättegångsbiträde eller en stödperson enligt 2 kap. i BRL (7 kap. 10 §), språkliga rättigheter (4 kap. 12 och 13 § samt 7 kap 10 §) samt eventuella rätt till ersättning med stöd av brottsskadelagen (11 kap. 9 §). Målsäganden ska också i möjligaste mån underrättas om vilka åtgärder som kommer att vidtas med anledning av brott samt om förutsättningarna för undersökning av målsägandebrott (11 kap. 9 §).

Förundersökningsmyndigheten är redan för närvarande skyldig att underrätta målsägande om organisationer som tillhandahåller stödtjänster. Enligt 4 kap. 10 § i förundersökningslagen ska förundersökningsmyndigheten, när brottets beskaffenhet förutsätter det, fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster för målsägande. Polisstyrelsen har utfärdat en anvisning "Hänvisande av brottsoffer till stödtjänster" (2020/2012/1916), där det ingår anvisningar om hur brottsoffer ska informeras om de hjälp- och stödtjänster som står till deras förfogande hos olika myndigheter och organisationer.

Enligt 13 § 3 mom. i medlingslagen ska polisen upplysa brottsoffret om möjligheten till medling, när polisen bedömer att ett ärende som den handlägger är lämpligt för medling.

I propositionen föreslås det att förundersökningsmyndighetens skyldighet att informera om målsägandens rättigheter ska utvidgas. Det föreslås att det i 4 kap. i förundersökningslagen tas in en ny 18 §, där det föreskrivs om en skyldighet att informera om de rättigheter, det stöd och det skydd som avses i punkt 1 a, c, d, e, f och k. På motsvarande sätt som i punkt 2 beror omfattningen av underrättelseskyldigheten på behovet av information i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten samt genom kommunikation och utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 5. Rättigheter för brottsoffer i samband med brottsanmälan. Enligt *punkt 1* ska brottsoffer få en skriftlig bekräftelse av den formella brottsanmälan som de har gjort till en medlemsstats behöriga myndighet med uppgift om de grundläggande aspekterna av brottet i fråga. Enligt skäl 24 i ingressen ska den skriftliga bekräftelsen av en brottsanmälan innehålla uppgift om de grundläggande aspekterna av brottet, till exempel brottstyp, tidpunkt och plats, samt den eventuella skada eller förlust som har orsakats av brottet. Bekräftelsen bör innehålla ett ärendenummer och tidpunkten och platsen för anmälan, så att den kan tjäna som bevis för att brottet har anmälts, till exempel med avseende på försäkringsfordringar.

Enligt 3 kap. 1 § i förundersökningslagen ska förundersökningsmyndigheten registrera anmälan utan dröjsmål när någon anmäler ett brott eller en händelse som han eller hon misstänker vara ett brott till förundersökningsmyndigheten. Polisstyrelsen har utfärdat anvisningen "Registrering av uppgifter i informationssystemet för polisärenden (PATJA)" (2020/2013/5231). I informationssystemet för polisärenden registreras bl.a. de anmälningar som görs till polisen samt de åtgärder som vidtagits på grund av anmälningarna. De uppgifter som enligt anvisningen ska registreras i systemet i fråga om en brottsanmälan är bl.a. mottagaren av anmälan, tidpunkten för mottagande av anmälan, anmälningssättet, anmälaren, målsäganden samt händelsetidpunkten och -platsen. Redogörelsen i anmälan består av ett sammandrag och en egentlig redogörelsedel. Sammandraget ska bestå av en kort beskrivning av det inträffade. Av beskrivningen ska gärningen, gärningssättet och gärningsplatsen framgå. I redogörelsedelen skrivs en beskrivning av det inträffade så att brottsrekvisitet, gärningssättet och följderna tydligt framgår. I redogörelsedelen antecknas de skador brottet gett upphov till eller en preliminär uppskattning av skadorna. Parterna ges på begäran en kopia av anmälan.

Eftersom det för närvarande inte föreskrivs i lag om lämnande av en skriftlig bekräftelse, föreslås det i propositionen att en bestämmelse om detta ska tas in i 3 kap. 1 § i förundersökningslagen. Paragrafen gäller registrering av anmälan om brott. Den kopia av anmälan som ges parterna för närvarande uppfyller innehållsmässigt kraven i punkt 1 när det gäller vilka uppgifter som ska ingå i en skriftlig bekräftelse av målsägandens brottsanmälan. Den skriftliga bekräftelsen kan också vara en annan handling som innehåller de grundläggande uppgifterna om anmälan och om det brott eller den händelse som har anmälts.

Enligt *punkt 2* ska brottsoffer kunna göra en brottsanmälan på ett språk som de förstår eller genom att få nödvändigt språkligt stöd. Enligt 4 kap. 12 § i förundersökningslagen har en målsägande rätt att vid förundersökning använda ett språk som han eller hon förstår och kan tala tillräckligt bra. Förundersökningsmyndigheten ska ta reda på om en målsägande behöver tolkning och se till att en målsägande får den tolkning som han eller hon behöver. Enligt förarbetena till lagen gäller paragrafen förundersökning i s.k. vid bemärkelse, dvs. också händelser och åtgärder under tiden innan förundersökningen inleds, t.ex. anmälan om brott (RP 222/2010 rd s. 210). Lagstiftningen behöver således inte ändras på grund av denna punkt.

Punkt 3 förutsätter att brottsoffer får tillgång till kostnadsfri översättning av den skriftliga bekräftelsen av sin brottsanmälan om brottsoffren så begär, på ett språk som de förstår. Gällande lagstiftning innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om översättning av en bekräftelse av en brottsanmälan. I propositionen föreslås det att en bestämmelse som motsvarar punkt 3 tas in i 4 kap. 13 § 1 mom. i förundersökningslagen. Paragrafen gäller översättning av handlingar.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringsätten (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 6. Rätt att erhålla information om det egna ärendet. Enligt *punkt 1* ska brottsoffer utan onödigt dröjsmål informeras om att de har rätt att erhålla följande information om det straffrättsliga förfarande som har inletts till följd av en anmälan om brott som har begåtts mot

brottsoffret och på begäran erhålla sådan information: a) beslut om att lägga ned eller avsluta brottsutredningen eller om att inte åtala förövaren, b) upplysningar om när och var rättegången kommer att äga rum samt innebörden av anklagelserna mot förövaren.

Enligt gällande lagstiftning delges målsäganden de beslut som avses i punkt 1 a (11 kap. 1 § i förundersökningslagen och 1 kap. 9 § i BRL). I punkt 1 förutsätts dessutom att offret informeras om sin rätt att få information om dessa beslut. I propositionen föreslås det därför att en bestämmelse om skyldigheten att underrätta målsäganden om denna rätt tas in i den föreslagna 4 kap. 18 § 7 punkten i förundersökningslagen.

I punkt 1 b förutsätts det att brottsoffer på begäran har rätt att få upplysningar om när och var rättegången kommer att äga rum samt innebörden av anklagelserna mot förövaren. Det förutsätts dessutom att brottsoffren informeras om denna rätt. I propositionen föreslås det att det till 5 kap. 15 § i BRL fogas en bestämmelse om att målsäganden har rätt att få en underrättelse av domstolen om tiden och platsen för sammanträdet, om målsäganden har begärt det. En målsägande som önskar få en sådan underrättelse, ska framställa en begäran om detta till domstolen. En bestämmelse om förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta målsäganden om denna rätt tas in i den föreslagna 4 kap. 18 § 9 punkten i förundersökningslagen.

Enligt *punkt 2* ska brottsoffer, i enlighet med den roll de har i det berörda straffrättsliga systemet, utan onödigt dröjsmål informeras om att de har rätt att erhålla följande information om det straffrättsliga förfarande som har inletts till följd av en anmälan om brott som har begåtts mot brottsoffret och på begäran erhålla sådan information: a) slutliga domstolsavgöranden, b) upplysningar om hur det straffrättsliga förfarandet fortskrider, med undantag för om utlämnandet av dessa upplysningar skulle kunna försvåra en korrekt handläggning av ärendet.

I punkt 2 a förutsätts det att brottsoffer på begäran har rätt att få information om slutliga domstolsavgöranden. Det förutsätts dessutom att brottsoffren informeras om denna rätt. Enligt 11 kap. 12 § i BRL ges parterna som expedition en kopia av domen. En bestämmelse om skyldigheten att underrätta målsäganden om denna rätt tas in i den föreslagna 4 kap. 18 § 9 punkten i förundersökningslagen.

Bestämmelser om en målsägandes rätt att få information vid förundersökning finns i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen och i 12 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007). Enligt 11 kap. 9 § i förundersökningslagen ska förundersökningsmyndigheten underrätta målsäganden i möjligaste mån om vilka åtgärder som kommer att vidtas med anledning av brott som genom anmälan eller på något annat sätt kommit till förundersökningsmyndighetens kännedom. Bestämmelserna uppfyller kraven i punkt 2 b i fråga om rätten att få information. I punkt 2 förutsätts det dessutom att målsäganden informeras om sin rätt att få den information som avses i led b. I propositionen föreslås det att en bestämmelse om denna informationskyldighet tas in i den föreslagna 4 kap. 18 § 9 punkten i förundersökningslagen.

Enligt *punkt 3* ska den information som lämnas enligt punkterna 1 a och 2 a innehålla skälen eller en kortfattad sammanfattning av skälen till beslutet i fråga, med undantag för ett jurybeslut eller ett beslut där motiveringen är konfidentiell, i de fall motiveringen av sådana beslut enligt nationell rätt inte lämnas ut.

Enligt *punkt 4* ska brottsoffers önskan att erhålla information eller inte vara bindande för den behöriga myndigheten, såvida inte denna information måste tillhandahållas med anledning av brottsoffrets rätt till aktiv medverkan i de straffrättsliga förfarandena. Medlemsstaterna ska tillåta brottsoffer att när som helst ändra sin önskan, vilken sedan ska beaktas.

Enligt *punkt 5* ska brottsoffer ges möjlighet att utan onödigt dröjsmål underrättas om när den person som har frihetsberövats, åtalats eller dömts för brott i ett straffrättsligt ärende som berör dem försätts på fri fot eller har rymt. Dessutom ska brottsoffer underrättas om alla relevanta skyddsåtgärder som utfärdas för dem om förövaren frigets eller rymmer. Brottsoffer ska enligt *punkt 6* på begäran erhålla den information som föreskrivs i punkt 5, åtminstone i de fall då de kan befinna sig i fara eller det finns en konstaterad risk för skada för dem, såvida det inte finns konstaterad risk för skada för förövaren till följd av underrättelsen. Enligt skäl 32 i ingressen bör hänvisningen till ”konstaterad risk för skada för brottsoffren” omfatta sådana faktorer som brottets art och allvar och risken för vedergällning. Därför bör den inte tillämpas på situationer där mindre förseelser har begåtts och där risken för att offret ska skadas således endast är mycket låg.

Bestämmelser om anmälan om att en fånge har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset finns i 19 kap. 4 § i fängelselagen (767/2005). Enligt 16 kap. 1 § 9 punkten i häktningslagen (768/2005) tillämpas vid verkställighet av häktning på motsvarande sätt vad som i 19 kap. i fängelselagen föreskrivs om anmälningar i fråga om verkställighet av fängelse. Anmälan om att en fånge eller en häktad frigivits eller avlägsnat sig från fängelset får lämnas till målsäganden, om det på grund av fångens eller den häktades beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att fången eller den häktade gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot målsägandens liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står målsäganden nära. Har fången eller den häktade meddelats besöksförbud, kan anmälan också göras till den som förbudet avses skydda.

Enligt förarbetena (RP 217/2001 rd s. 7) till gällande 19 kap. 4 § i fängelselagen kräver tillämpningen av bestämmelsen att det uppkommer en konkret anledning att misstänka att en fånge efter frigivningen kommer att begå ett brott som riktar sig mot målsägandens eller någon annan persons liv, hälsa eller frihet. Endast den omständigheten att en fånge dömts för ett våldsbrott är i och för sig otillräcklig. Enligt den gällande bestämmelsen har myndigheterna inte heller någon skyldighet att underrätta målsäganden om en frigivning, endast rätt att meddela detta. Motsvarande bestämmelser tillämpas på frigivning av häktade.

I propositionen föreslås det att det i 4 kap. i förundersökningslagen tas in en ny 19 §. Genom den genomförs kravet i artikel 6.5 på att brottsoffer ges möjlighet att underrättas om en frigivning av en fånge eller en häktad. Dessutom föreslås det att bestämmelserna i fängelselagen och häktningslagen kompletteras så att Brottspåföljdsmyndigheten i de fall som avses i artikel 6.6 i direktivet är skyldig att underrätta målsäganden om att en fånge eller en häktad har frigivits eller, på vissa villkor, annars avlägsnat sig från fängelset (det föreslagna 19 kap. 4 § 2 mom. i fängelselagen och 16 kap. 1 § 2 mom. i häktningslagen). Motsvarande skyldighet ska enligt lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen gälla polisen när en häktad förvaras i polisens utrymnen (det föreslagna 16 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen).

I propositionen föreslås det att det i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), förundersökningslagen och lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar tas in bestämmelser om sekretess i fråga om en begäran från målsäganden om att få en anmälan om frigivning och sekretess i fråga om dessa anmälningar. Med stöd av bestämmelsen om inskränkningar i den registrerades rätt till insyn i 27 § 1 mom. 2 punkten i personuppgiftslagen (523/1999) har en fånge eller en häktad inte rätt till insyn när det gäller dessa uppgifter. I propositionen föreslås det att en specialbestämmelse om inskränkningar i rätten till insyn dessutom för tydlighetens skull tas in i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015).

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringsätten/genom rekommendationer och kommunikation (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 7. Rätt till tolkning och översättning. Enligt *punkt 1* ska brottsoffer som inte förstår eller talar det språk på vilket de straffrättsliga förfarandena genomförs på begäran få tillgång till kostnadsfri tolkning, i enlighet med den roll de har i det straffrättsliga systemet i fråga vid straffrättsliga förfaranden, åtminstone när de utfrågas eller hörs av utredande eller rättsliga myndigheter, till exempel vid polisförhör, och att de blir tolkade i samband med deras aktiva medverkan vid domstolsförhandlingar samt vid nödvändiga preliminära utfrågningar. Enligt 4 kap. 12 § 4 mom. i förundersökningslagen har personer som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkiga rätt att vid förundersökning använda ett språk som de förstår och kan tala tillräckligt bra. Förundersökningsmyndigheten ska ta reda på om en part behöver tolkning och se till att en part får den tolkning som han eller hon behöver. Enligt 6 a kap. 2 § 3 mom. i BRL har en målsägande i ett brottmål där åklagaren utför åtal, om han eller hon inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig, rätt att få gratis tolkning vid behandlingen av brottmålet. Domstolen ska på tjänstens vägnar se till att målsäganden får den tolkning som han eller hon behöver. Bestämmelserna ovan täcker förundersökningen och rättegången i sin helhet, inklusive de förhör, domstolsförhandlingar och preliminära utfrågningar som nämns separat i punkten. Gällande lagstiftning uppfyller kraven i punkten.

Punkt 2 innehåller en bestämmelse om s.k. distanstolkning. Enligt punkten får kommunikationsteknik som videokonferenser, telefon eller internet användas, utan att det påverkar den brottsanklagades rättigheter och i enlighet med reglerna om domstolarnas bedömningsutrymme, förutom när tolken måste vara fysiskt närvarande för att säkerställa brottsoffrens möjligheter att utöva sina rättigheter eller förstå förfarandet. Bestämmelsen motsvarar i stor utsträckning artikel 2.6 i tolkningsdirektivet (2010/64/EU), som gäller misstänkta och åtalade. Distanstolkning kan användas både under förundersökning och under rättegång. Det finns videokonferensutrustning i samtliga allmänna domstolar. Man använder också telefontolkning både i domstolarna och i polisens verksamhet. Förundersökningsmyndigheten eller domstolen avgör dock på basis av prövning om distanstolkning kan användas eller om det krävs att tolken är fysiskt närvarande för att trygga rätten till en rättvis rättegång. I samband med att tolkningsdirektivet genomfördes togs det i lagen in en uttrycklig bestämmelse om användning av distanstolkning vid rättegångar (6 a kap. 2 § 5 mom. i BRL). Om domstolen anser att det är lämpligt, kan tolkning ordnas genom videokonferens eller någon annan lämplig dataförmedling där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, eller per telefon. Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkten.

Punkt 3 gäller brottsoffers rätt till översättningar av väsentliga handlingar. Enligt punkt 6 i artikeln får en handling översättas också muntligen, under förutsättning att en sådan muntlig översättning inte påverkar rätten till en rättvis rättegång. Enligt punkt 3 ska brottsoffer som inte förstår eller talar det språk på vilket de straffrättsliga förfarandena genomförs, i enlighet med brottsoffrens roll i det straffrättsliga systemet i fråga vid straffrättsliga förfaranden, på begäran få tillgång till kostnadsfri översättning av information som är väsentlig för att brottsoffren ska kunna utöva sina rättigheter i straffrättsliga förfaranden, till ett språk de förstår, i den utsträckning som brottsoffren ges tillgång till sådan information. Översättningar av sådan information ska inbegripa åtminstone varje beslut om att avsluta de straffrättsliga förfarandena gällande brott som har begåtts mot dem och, på brottsoffrets begäran, antingen skälen för beslutet, eller en kortfattad sammanfattning av dessa, med undantag för ett jurybeslut eller ett beslut där motiveringen är konfidentiell, i de fall motiveringen av sådana beslut enligt nationell rätt inte lämnas ut. I skäl 34 i ingressen konstateras det att kostnadsfri tolkning bör finnas tillgänglig i samband med att brottsoffer hörs och för att göra det möjligt för dem att medverka aktivt under förfarandena, i enlighet med brottsoffrets roll i det berörda straffrättsliga syste-

met. När det gäller andra aspekter av de straffrättsliga förfarandena kan behovet av tolkning och översättning variera beroende på specifika frågor, brottsoffrens roll i det straffrättsliga systemet i fråga och deras deltagande i förfarandet samt eventuella särskilda rättigheter. Tolkning och översättning behöver i dessa fall bara tillhandahållas i den mån det krävs för att brottsoffren ska kunna utöva sina rättigheter.

Punkt 6 innehåller en bestämmelse om en muntlig översättning eller en muntlig sammanfattning. Enligt punkten får utan hinder av punkterna 1 och 3 en muntlig översättning eller en muntlig sammanfattning av väsentliga handlingar tillhandahållas i stället för en skriftlig översättning, under förutsättning att en sådan muntlig översättning eller sammanfattning inte påverkar rätten till en rättvis rättegång.

Enligt 4 kap. 13 § 1 mom. i förundersökningslagen ska handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken inom skäligen tid skriftligt översättas till det språk som en målsägande använder, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. Enligt 2 mom. får med avvikelse från 1 mom. väsentliga handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem översättas muntligt för en målsägande, om inte partens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt. Enligt 6 a kap. 3 § 1 mom. i BRL ska det till målsäganden i ett brottmål där åklagaren utför åtal på målsägandens begäran inom skäligen tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av domen till den del den gäller målsäganden samt en översättning av ett beslut eller en del av ett beslut som fattas i brottmålet, om översättningen av beslutet behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. Enligt 2 mom. får med avvikelse från 1 mom. ovan nämnda handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem översättas muntligt för målsäganden, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Ovan nämnda bestämmelser uppfyller i stor utsträckning kraven i punkterna 3 och 6. Enligt gällande lagstiftning har en målsägande vid en rättegång dock inte rätt till översättning av andra väsentliga handlingar än av domen och av ett beslut som fattas i brottmålet. I propositionen föreslås det därför att bestämmelsen om domstolens översättningsskyldighet (6 a kap. 3 § 1 mom. i BRL) kompletteras så att det till målsäganden i ett brottmål där åklagaren utför åtal på begäran ska ges en översättning också av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter.

Bland de handlingar som ska översättas nämns i punkt 3 särskilt beslut om att avsluta de straffrättsliga förfarandena. Sådana är de beslut som avses i artikel 6.1 a om att lägga ned eller avsluta brottsutredningen eller om att inte åtala förövaren. I gällande lagstiftning finns det inga bestämmelser om översättning av dessa beslut. I propositionen föreslås det därför att det till 4 kap. i förundersökningslagen och till 1 kap. i BRL fogas bestämmelser om översättning av dessa beslut (4 kap. 13 § 1 mom. och 1 kap. 9 § 2 mom. i BRL).

Medlemsstaterna ska enligt *punkt 4* säkerställa att brottsoffer som i enlighet med artikel 6.1 b har rätt till information om när och var rättegången kommer att äga rum och som inte förstår den behöriga myndighetens språk på begäran får en översättning av den information som de har rätt till. Gällande lagstiftning innehåller ingen bestämmelse som motsvarar punkten. I propositionen föreslås det därför att bestämmelsen i 6 a kap. 3 § 1 mom. i BRL om domstolens översättningsskyldighet kompletteras så att det till målsäganden i ett brottmål där åklagaren utför åtal på målsägandens begäran ska ges en översättning av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet.

Enligt *punkt 5* får brottsoffer lämna in en motiverad ansökan om att en handling ska anses som väsentlig. Det ska inte föreligga någon skyldighet att översätta delar av väsentliga handlingar som inte är relevanta för att brottsoffer ska kunna medverka aktivt i de straffrättsliga förfaran-

dena. Ovan nämnda bestämmelser i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen och i 6 a kap. 3 § i BRL uppfyller kraven i punkten.

Punkt 7 gäller brottsoffers rätt att överklaga ett beslut om att inte tillhandhålla tolkning eller översättning. Medlemsstaterna ska säkerställa att den behöriga myndigheten bedömer huruvida brottsoffer behöver tolkning eller översättning enligt punkterna 1 och 3. Brottsoffer får överklaga ett beslut om att inte tillhandahålla tolkning eller översättning. De processrättsliga reglerna för ett sådant överklagande ska fastställas i nationell rätt. Enligt skäl 35 i ingressen medför brottsoffrets rätt att överklaga ett beslut om att det inte behövs tolkning eller översättning inte någon skyldighet för medlemsstaterna att tillhandahålla någon särskild mekanism eller något särskilt förfarande för överklagande av ett sådant beslut och bör inte leda till att det straffrättsliga förfarandet förlängs på ett oskäligt sätt. En intern omprövning av beslutet i enlighet med befintliga nationella förfaranden skulle vara tillräckligt.

Enligt 4 kap. 12 § i förundersökningslagen har en målsägande rätt till tolkning vid förundersökning. Förundersökningsmyndigheten ska ta reda på om en part behöver tolkning och se till att en part får den tolkning som han eller hon behöver (4 kap. 12 § 4 mom. i förundersökningslagen). Enligt 4 kap. 13 § i förundersökningslagen ska handlingar som är väsentliga översättas till det språk som målsäganden använder, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. Med stöd av nämnda bestämmelser kan en målsägande begära att tolkning ordnas eller att en handling översätts. Om en målsägande är missnöjd med förundersökningsmyndighetens beslut, kan han eller hon anföra förvaltningsklagan hos beslutsfattarens chef. Ärendet kan också föreläggas åklagaren. Dessutom kan målsäganden åberopa bristande tolkning eller översättning när ärendet handläggs i domstol, eftersom domstolen i sista hand ansvarar för att rättegången blir rättvis.

Enligt 6 a kap. 2 § i BRL har en målsägande rätt till tolkning vid rättegång. Domstolen ska på tjänstens vägnar se till att målsäganden får den tolkning som han eller hon behöver (6 a kap. 2 § 3 mom. i BRL). I 6 a kap. 3 § i BRL föreskrivs det om målsägandens rätt till översättning vid rättegång. Med stöd av nämnda bestämmelser kan en målsägande kräva att tolkning ordnas eller att en handling översätts. Domstolen ska då fatta ett beslut i ärendet. Beslutet kan överklagas i samband med huvudsaken. Ett beslut ska motiveras, om domstolen förkastar målsägandens yrkande (11 kap. 13 § 2 mom. i BRL).

Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kraven i punkt 7. Lagstiftningen behöver således inte ändras på grund av den.

Enligt *punkt 8* får tolkning och översättning samt varje prövning av ett överklagande av ett beslut om att inte tillhandahålla tolkning eller översättning inte på ett oskäligt sätt förlänga det straffrättsliga förfarandet. Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkten.

Artikel 10. Rätt att höras. Enligt *punkt 1* ska brottsoffer få höras under de straffrättsliga förfarandena och lägga fram bevisning. I de fall där ett barn som är brottsoffer ska höras ska vederbörlig hänsyn tas till barnets ålder och mognad. Enligt *punkt 2* ska de processrättsliga regler enligt vilka brottsoffer kan höras under straffrättsliga förfaranden och lägga fram bevisning fastställas i nationell rätt.

Målsäganden har rätt att förena sig med ett åtal och att åberopa nya omständigheter till stöd för åtalet (1 kap. 14 § 3 mom. i BRL). En målsägande som förenat sig med ett åtal har rätt att lägga fram bevisning i målet. Bestämmelser om hörande av målsäganden vid huvudförhandling finns i 6 kap. 7 § i BRL. Vid huvudförhandling får målsäganden framställa sina yrkanden och grunderna för dem, framlägga bevisning samt slutföra sin talan och då vid behov lägga

fram sin uppfattning om svarandens skuld och följden av brottet. Målsäganden kan förhöras i bevissyfte.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln.

Artikel 11. Rättigheter i samband med beslut om att inte väcka åtal. I punkt 1 förutsätts det att brottsoffer, i enlighet med sin roll i det straffrättsliga systemet i fråga, har rätt till omprövning av ett beslut att inte väcka åtal. De processrättsliga reglerna för sådan omprövning ska fastställas i nationell rätt. Av skäl 43 i ingressen framgår det att den i artikeln avsedda rätten till omprövning av ett beslut om att inte väcka åtal avser beslut som fattas av åklagare och undersökningsdomare eller av brottsbekämpande myndigheter som polistjänstemän, men inte domstolsbeslut.

Punkt 2 gäller fall där brottsoffrets roll i det straffrättsliga systemet i fråga, i enlighet med nationell rätt, kommer att fastställas först efter att ett beslut har fattats om att väcka åtal mot förövaren. I dessa fall ska åtminstone brottsoffer som har utsatts för grova brott ha rätt till omprövning av ett beslut om att inte väcka åtal. De processrättsliga reglerna för sådan omprövning ska fastställas i nationell rätt. Brottsoffer ska enligt *punkt 3* utan onödigt dröjsmål informeras om att de har rätt att få och på begäran få tillräcklig information för att kunna avgöra om de vill begära omprövning av beslut om att inte väcka åtal. *Punkt 4* gäller fall där beslutet om att inte väcka åtal fattas av den högsta åklagarmyndigheten vars beslut enligt nationell rätt inte får omprövas. I dessa fall får omprövning verkställas av samma myndighet. *Punkt 5* innehåller en undantagsbestämmelse enligt vilken punkterna 1, 3 och 4 inte är tillämpliga när åklagaren har beslutat att inte väcka åtal, om ett sådant beslut leder till tvistlösning utanför domstol, i den mån en sådan möjlighet ges i nationell rätt.

Enligt 1 kap. 9 § i BRL ska beslutet om åtalseftergift delges målsäganden. Det är möjligt att anförda klagan över beslutet om åtalseftergift hos en högre åklagare, som enligt 11 § i kapitlet har rätt att ta upp ärendet på nytt.

Enligt 11 kap. 1 § i förundersökningslagen ska det fattas ett skriftligt beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning. Beslutet ska ges till en part som är närvarande vid förundersökningen eller sändas per post till den adress som han eller hon har uppgett eller som annars är känd. Förvaltningsklagan över beslutet kan lämnas in till den chef som fattat beslutet. Alternativt kan ärendet föreläggas åklagaren (LaUB 44/2010 rd).

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln.

Artikel 12. Rätt till skydd inom ramen för verksamheter för reparativ rättvisa. I punkt 1 beskrivs det om minimigarantier för rättsskydd när verksamheter för reparativ rättvisa medverkar. Medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att skydda brottsoffret från sekundär och upprepad viktimisering, hot och vedergällning, och åtgärderna ska genomföras när verksamheter för reparativ rättvisa medverkar. Sådana åtgärder ska säkerställa att brottsoffer som väljer att delta i förfaranden för reparativ rättvisa har tillgång till säker och kompetent reparativ rättvisa, med uppfyllande av minst de villkor som anges i punkt 1 a–e.

I punkt 1 a förutsätts det att verksamheter för reparativ rättvisa, med förbehåll för eventuella säkerhetshänsyn, nyttjas endast när det ligger i brottsoffrets intresse, efter frivilligt och välinformerat samtycke från brottsoffret; detta samtycke får när som helst återkallas.

I punkt 1 b förutsätts det att brottsoffret innan denne lämnar sitt samtycke till att delta i förfarandet för reparativ rättvisa ska få uttömmande och objektiv information om det förfarandet

och eventuella resultat samt om hur förfarandet för övervakning av en eventuell överenskommelse ser ut. Enligt punkt 1 c är förutsättningen att förövaren har bekräftat de grundläggande sakförhållandena i ett ärende. Enligt punkt 1 d är förutsättningen att eventuella överenskommelser är frivilliga och hänsyn till dem kan tas vid eventuella vidare straffrättsliga förfaranden. I punkt 1 e förutsätts det att diskussioner som förs i förfaranden för reparativ rättvisa och som inte är offentliga är konfidentiella och inte ska avslöjas i ett senare skede, utom om parterna samtycker eller om det krävs enligt nationell rätt med hänsyn till ett övervägande allmänintresse.

Enligt 2 § 1 mom. i medlingslagen kan medling endast genomföras mellan parter som personligen och frivilligt har uttryckt sitt samtycke till medlingen och som kan förstå betydelsen av en medling och de avgöranden som träffas under den. Parterna har rätt att återta sitt samtycke när som helst under medlingen. Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kravet i punkt 1 a i fråga om ett frivilligt och välinformerat samtycke till medling från brottsoffret, ett samtycke som när som helst får återkallas.

I 2 § 1 mom. i medlingslagen förutsätts det att parterna innan de ger sitt samtycke till medling ska informeras om sina rättigheter och sin ställning i samband med medlingen. Bestämmelsen uppfyller kraven i punkt 1 b.

En förutsättning för att medling ska kunna genomföras är enligt 2 § 2 mom. i medlingslagen att den part som deltar i medlingen frivilligt har samtyckt till den. Enligt 19 § 1 mom. i medlingslagen ska medlingen omedelbart avbrytas, om en part återtar sitt samtycke eller om det finns skäl att misstänka att samtycket inte varit frivilligt.

Uppnådd förlikning mellan den som misstänks för brott och målsäganden utgör en grund för åtal eftergift (1 kap. 8 § 1 mom. 1 punkten i BRL) och en strafflindringsgrund (6 kap. 6 § 3 punkten i strafflagen). Förlikning kan också vara en grund för domseftergift (6 kap. 12 § 4 punkten i strafflagen). Den gällande lagstiftningen uppfyller kraven i punkt 1 d på att överenskommelser vid medlingen är frivilliga och att hänsyn till dem kan tas vid eventuella vidare straffrättsliga förfaranden.

Enligt 1 § 1 mom. i medlingslagen sker medling i förtrolighet. Enligt lagens 18 § 1 mom. genomförs medling utan att allmänheten är närvarande. Enligt lagens 20 § gäller i fråga om offentlighet för handlingar och tystnadsplikt för dem som deltar i behandlingen av medlingsärenden lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I lagens 21 § föreskrivs det dessutom om vittnesförbud och förbud mot att åberopa uppgifter. Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kraven i punkt 1 e på att medlingen ska vara konfidentiell.

Enligt 3 § 1 mom. i medlingslagen kan medling ske i fråga om brott som bedöms vara lämpliga för medling med beaktande av brottets art och tillvägagångssättet, förhållandet mellan den misstänkte och brottsoffret samt övriga omständigheter som helhet. Medling får inte ske i brott mot minderåriga, om offret på grund av brottets art eller sin ålder är i behov av särskilt skydd. Utgångspunkten vid medling är att den ligger i både brottsoffrets och gärningsmannens intresse. Medlingslagen innehåller dock inte någon uttrycklig bestämmelse i enlighet med punkt 1 a om att en förutsättning för medling är att den ligger i brottsoffrets intresse. Den gällande medlingslagen innehåller inte heller någon bestämmelse i enlighet med punkt 1 c om att en förutsättning för medling är att förövaren har bekräftat de grundläggande sakförhållandena i ett ärende. I propositionen föreslås det därför att bestämmelsen om ärenden som behandlas vid medling i 3 § i medlingslagen ses över.

Enligt *punkt 2* ska medlemsstaterna i tillämpliga fall underlätta hänskjutandet av ärenden till verksamheter för reparativ rättvisa, bland annat genom att fastställa förfaranden eller riktlinjer

om villkoren för ett sådant hänskjutande. I 13 § i medlingslagen föreskrivs det om initiativ till medling. Enligt paragrafens 3 mom. ska en polis- eller åklagarmyndighet när den bedömer att ett ärende som den handlägger är lämpligt för medling upplysa den misstänkte och brottsoffret om möjligheten till medling och hänvisa dem till medling. Enligt paragrafens 2 mom. får dock endast polis- eller åklagarmyndigheten ta initiativ till medling när det rör sig om ett brott som innefattar våld och som riktat sig mot den misstänktes make, maka, barn eller förälder eller mot någon annan som på liknande sätt är närstående till den misstänkte. Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkten.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av standarder och förfaringsätt för att skydda brottsoffrets intressen samt genom utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 13. Rätt till rättshjälp. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer har tillgång till rättshjälp när de är parter i straffrättsliga förfaranden. De villkor eller processrättsliga regler enligt vilka brottsoffren har tillgång till rättshjälp ska fastställas i nationell rätt.

Enligt rättshjälpslagen (257/2002) kan en målsägande som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala utgifterna för att sköta saken beviljas rättshjälp och få ett bidrag. Arvode till ett bidrag som har förordnats med stöd av rättshjälpslagen betalas beroende på målsägandens ekonomiska ställning helt eller delvis av statens medel. Enligt 2 kap. 1 a § i BRL kan det förordnas ett rättegångsbidrag för att bistå målsäganden under förundersökningen och under rättegången, när målet gäller sexualbrott, våld i nära relationer eller brott mot liv, hälsa eller frihet. Rätten till ett rättegångsbidrag är inte beroende av målsägandens ekonomiska ställning, till skillnad från rätt till rättshjälp enligt rättshjälpslagen. Arvode till ett rättegångsbidrag betalas enligt 10 § i kapitlet alltid av statens medel.

I artikeln förutsätts det inte att brottsoffer ska ha rätt till rättshjälp som betalas av statens medel i alla ärenden, utan medlemsstaterna får själva besluta om förutsättningarna för beviljande av rättshjälp. Ovan nämnda bestämmelser uppfyller således kraven i artikeln och lagstiftningen behöver inte ändras på grund av den.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom kommunikation (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 14. Rätt till kostnadsersättning. Enligt artikeln ska medlemsstaterna ge brottsoffer som deltar i straffrättsliga förfaranden möjlighet att begära ersättning för kostnader som har uppstått till följd av deras aktiva medverkan i straffrättsliga förfaranden, i enlighet med deras roll i det straffrättsliga systemet i fråga. De villkor eller processrättsliga regler enligt vilka brottsoffer kan få ersättning för kostnader ska fastställas i nationell rätt.

Enligt skäl 47 i ingressen bör brottsoffer inte förväntas ha kostnader för sin medverkan i straffrättsliga förfaranden. Medlemsstaterna bör enbart vara skyldiga att ersätta nödvändiga kostnader för brottsoffer i samband med deras medverkande i straffrättsliga förfaranden och bör inte vara skyldiga att ersätta brottsoffrens rättegångskostnader. Medlemsstaterna bör ha rätt att tillämpa villkor för ersättning av utgifter enligt nationell rätt, såsom tidsgränser för att begära ersättning för kostnader, standardnivåer för levnadsomkostnader och resekostnader och maximal dag ersättning för förlorad inkomst. Rätten till ersättning för kostnader vid straffrättsliga förfaranden bör inte uppkomma i en situation där ett brottsoffer lämnar en utsaga i samband med brottet. Kostnader bör endast ersättas i den mån brottsoffret förpliktas eller anmodas av de behöriga myndigheterna att vara närvarande vid och aktivt medverka i straffrättsliga förfaranden.

Enligt 1 och 3 § i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972) har målsägande som kallats att personligen inställa sig vid domstol rätt att av statens medel få skälig ersättning för behövlige kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust. Bestämmelserna uppfyller kraven i artikeln. Lagstiftningen behöver således inte ändras på grund av den.

Artikel 15. Rätt att återfå egendom. Enligt artikeln ska brottsoffer vars egendom har beslagtagits i samband med straffrättsliga förfaranden utan dröjsmål återfå egendomen efter ett beslut av en behörig myndighet, såvida egendomen inte är nödvändig för de straffrättsliga förfarandena. De villkor eller processrättsliga regler enligt vilka sådan egendom återlämnas till brottsoffren ska fastställas i nationell rätt. I skäl 48 i ingressen konstateras det att egendom bör återlämnas till brottsoffret så snart som möjligt, om det inte föreligger exceptionella omständigheter, till exempel en tvist om äganderätten eller att innehavet av egendomen är olagligt eller att egendomen i sig själv är olaglig. Rätten att få egendomen återlämnad ska inte påverka legitimt kvarhållande av egendomen för andra rättsliga förfaranden.

Enligt gällande 7 kap. 1 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (806/2011) får föremål, egendom och handlingar tas i beslag, om det finns skäl att anta att 1) de kan användas som bevis i brottmål, 2) de har avhånts någon genom brott, eller 3) de döms förverkade. Föremål, egendom och handlingar som avhånts någon genom brott utan beslag kan enligt motiveringen till bestämmelsen återlämnas omedelbart till ägaren, om förutsättningar för beslag enligt 1 eller 3 punkten inte föreligger och om det inte finns anledning att anta att objektet är förenat med några tvister som ska lösas på det sätt som anges i 23 § 1 och 2 mom. Enligt 14 § i kapitlet ska ett beslag hävas så snart det inte längre behövs. I 23 § i kapitlet föreskrivs det om återlämnande av föremål, egendom och handlingar som tagits i beslag. Paragrafen innehåller bestämmelser om förfarandet i det fall att flera gör anspråk på föremål, egendom och handlingar som tagits i beslag och ska återlämnas. I motiveringen till paragrafen konstateras det att beslagtagna föremål ska återlämnas utan dröjsmål när beslaget har hävts och förutsättningar för återlämnande föreligger (RP 222/2010 rd s. 296).

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln.

Artikel 16. Rätt till beslut om ersättning från förövaren i samband med straffrättsliga förfaranden. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer under loppet av de straffrättsliga förfarandena inom rimlig tid får ett beslut om ersättning från förövaren, utom när nationell rätt föreskriver att ett sådant beslut ska fattas genom andra rättsliga förfaranden. Enligt skäl 49 i ingressen bör rätten till ett beslut om ersättning från förövaren och relevant tillämpligt förfarande även gälla för brottsoffer som bor i en annan medlemsstat än den där brottet begicks.

Talan beträffande ett privaträttsligt anspråk med anledning av det i åtalet avsedda brottet får föras i samband med åtalet (BRL 3:1). Har åklagaren väckt åtal, är han eller hon på målsägandens begäran skyldig att i samband med åtalet föra målsägandens talan beträffande dennes privaträttsliga anspråk, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet och anspråket inte är uppenbart ogrundat (BRL 3:9). Domstolen kan dock förordna att ett privaträttsligt anspråk som framställts i samband med åtalet ska behandlas särskilt enligt vad som föreskrivs om rättegången i tvistemål (BRL 3:3). Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kraven i punkt 1 och lagstiftningen behöver således inte ändras på grund av den.

Enligt *punkt 2* ska medlemsstaterna verka för åtgärder som uppmuntrar förövarna att ge lämplig ersättning till brottsoffren.

RP 66/2015 rd

Strafflindringsgrunder är enligt 6 kap. 6 § i strafflagen att förlikning har ingåtts mellan gärningsmannen och målsäganden eller att gärningsmannen annars har strävat efter att förhindra eller avlägsna verkningarna av sitt brott. Att gärningsmannen ersätter skadorna är enligt motiveringen i regeringens proposition RP 44/2002 rd en typisk situation som faller under tillämpningsområdet för lindringsgrunden. Att förlikning har ingåtts mellan gärningsmannen och målsäganden eller att gärningsmannen annars har strävat efter att förhindra eller avlägsna verkningarna av sitt brott kan enligt 12 § 4 punkten i kapitlet utgöra en grund också för domseftergift. Den bakomliggande orsaken till ovan nämnda bestämmelser är bl.a. en strävan att sporra gärningsmannen till åtgärder som minskar de olägenheter som brottet orsakar offret. Bestämmelserna uppfyller kraven i punkt 2 och lagstiftningen behöver således inte ändras på grund av den.

Artikel 17. Rättigheter för brottsoffer bosatta i en annan medlemsstat. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna säkerställa att deras behöriga myndigheter kan vidta lämpliga åtgärder för att minimera de svårigheter som uppstår när brottsoffret är bosatt i en annan medlemsstat än den där brottet begicks, särskilt med avseende på var de rättsliga förfarandena ska äga rum. I detta syfte ska de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där brottet begicks särskilt ha rätt att a) ta upp en förhørsutsaga från brottsoffret omedelbart efter brottsanmälan till den behöriga myndigheten, samt b) i största möjliga utsträckning höra brottsoffer som är bosatta utomlands med hjälp av de bestämmelser om videokonferenser och telefonkonferenser som fastställs i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater.

I skäl 51 i ingressen sägs det att om brottsoffret har lämnat den medlemsstats territorium där brottet begicks bör den medlemsstaten inte längre vara skyldig att ge hjälp, stöd och skydd utom för sådant som har direkt koppling till ett straffrättsligt förfarande som pågår med anledning av det aktuella brottet, såsom särskilda skyddsåtgärder under domstolsförfaranden. Den medlemsstat där brottsoffret är bosatt bör ge den hjälp, det stöd och det skydd som behövs för att brottsoffret ska kunna återhämta sig.

Enligt 7 kap. 1 § 2 mom. i förundersökningslagen får en målsägande avge sin utsaga genom förmedling av ett ombud, per telefon eller med hjälp av något annat medium för dataöverföring, om utredaren anser att detta kan ske utan olägenhet och att det inte äventyrar undersökningens tillförlitlighet. Med stöd av 2 § i kapitlet kan förundersökningsmyndigheten begära att målsäganden redan i anmälan om brott uppger de omständigheter som behövs för beslut om åtal och för rättegång. Det är då inte nödvändigt att förhöra målsäganden vid förundersökningen.

Konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (FördrS 88/2005) har i Finland satts i kraft nationellt genom lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater och tillämpning av konventionen (148/2004). Enligt motiveringen i den regeringsproposition som gällde ikraftsättande av konventionen kan bestämmelserna om video- och videokonferens anses lämpa sig för förhör av personer som är målsägande enligt Finlands lagstiftning, eftersom dessa i många medlemsstater anses ha ställning som vittne (RP 31/2003 rd s. 38 och 48).

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkt 1.

Enligt *punkt 2* ska offer för brott som har begåtts i en annan medlemsstat än den där de är bosatta kunna göra en anmälan till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där de är bosatta, om de inte har kunnat göra detta i den medlemsstat där brottet begicks eller om de, vid brott som enligt den medlemsstatens nationella rätt anses grova, inte har velat göra en anmälan

där. Enligt 3 kap. 1 § i förundersökningslagen är förundersökningsmyndigheten skyldig att registrera en anmälan om brott som gjorts till myndigheten. Lagstiftningen behöver således inte ändras på grund av punkten.

Enligt *punkt 3* ska den behöriga myndighet till vilken brottsoffret gör en anmälan utan dröjsmål överlämna denna till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där brottet begicks, om behörigheten att inleda förfaranden inte har utövats av den medlemsstat i vilken anmälan gjordes. Enligt 3 kap. 8 § 2 mom. i förundersökningslagen ska förundersökningsmyndigheten sända brottsanmälan till den behöriga myndigheten i den medlemsstat där brottet begicks, om inte förundersökningsmyndigheten undersöker brottet. En skyldighet att sända anmälan föreligger i de fall som avses i punkt 2 i artikeln, dvs. när målsäganden inte har kunnat göra anmälan och framställa sina yrkanden i den stat där gärningen begicks eller att han eller hon i fråga om ett allvarligt brott inte har velat förfara så. Bestämmelsen uppfyller således kraven i punkt 3 i artikeln.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten, genom kommunikation och utbildning samt genom samarbetsavtal och nätverk mellan medlemsstaterna (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 18. Rätt till skydd. Enligt artikeln ska medlemsstaterna, utan att det påverkar den brottsanklagades rättigheter, säkerställa att åtgärder finns tillgängliga för att skydda brottsoffer och deras familjemedlemmar från sekundär och upprepad viktimisering, hot och vedergällning, inbegripet risken att brottsoffer drabbas av psykisk eller emotionell skada samt för att skydda brottsoffrets värdighet vid förhör och vittnesmål. Sådana åtgärder ska vid behov även omfatta förfaranden som är fastställda i nationell rätt för fysiskt skydd av brottsoffer och deras familjemedlemmar. I skäl 52 i ingressen nämns interimistiska förelägganden eller skyddsordrar och besöksförbud som exempel på sådana åtgärder.

Gällande lagstiftning innehåller flera medel för att skydda brottsoffer och deras familjemedlemmar från sekundär och upprepad viktimisering, hot och vedergällning. Sådana är hörande av en målsägande vid huvudförhandlingen med anlitande av videokonferens utan att en part eller någon annan person är närvarande eller utan att allmänheten är närvarande, sekretessbeleggande av kontaktuppgifterna, spärrmarkering, ändring av namn och hemvist, ändring av personbeteckningen, besöksförbud, kriminalisering av hot mot en person som ska höras i rättegång (15 kap. 9 § i strafflagen) samt polislagens (872/2011) bestämmelser om skydd mot brott och störande beteende. En närmare redogörelse för dessa medel finns i regeringens proposition gällande en revidering av lagstiftningen om bevisning (RP 46/2014 rd s.16—17) samt i regeringens proposition gällande vittnesskyddsprogram (RP 65/2014 rd s. 5—9).

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln. Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten samt genom utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 19. Rätt att undvika kontakt mellan brottsoffer och förövare. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna fastställa de nödvändiga förutsättningarna för att säkerställa att kontakt kan undvikas mellan å ena sidan brottsoffer och vid behov deras familjemedlemmar och å andra sidan förövaren i lokaler där straffrättsliga förfaranden genomförs, såvida inte sådan kontakt är nödvändig för de straffrättsliga förfarandena. Enligt *punkt 2* ska medlemsstaterna säkerställa att nya domstolsbyggnader har separata väntrum för brottsoffer.

Enligt skäl 53 i ingressen bör rättstillämparna ha tillgång till så många olika åtgärder som möjligt för att kunna förhindra att brottsoffren utsätts för obehag under domstolsförbandet, i

synnerhet till följd av visuell kontakt med förövaren, dennes familj, medhjälpare eller allmänheten. Därför bör medlemsstaterna uppmanas att, särskilt vad gäller domstolsbyggnader och polisstationer, införa genomförbara och praktiska åtgärder för att där kunna erbjuda brottsoffren sådana möjligheter som separata ingångar och väntrum. Dessutom bör medlemsstaterna i möjligaste mån planera de straffrättsliga förfarandena så att kontakter mellan brottsoffren och deras familjemedlemmar och förövaren undviks, till exempel genom att kalla brottsoffer och förövare vid olika tidpunkter.

I de nyaste domstolsbyggnaderna finns det separata väntrum för offren. Kraven i artikeln bör också i framtiden beaktas när nya domstolslokaler planeras. I de domstolsbyggnader där det ännu inte finns separata väntrum, ska offret och svaranden vid behov hänvisas till olika rum för att invänta rättegången.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln. Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten och genom utbildning samt genom koncept för lokaler (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 20. Brottsoffers rätt till skydd vid brottsutredningar. Artikeln innehåller bestämmelser om brottsoffers rätt till skydd vid brottsutredningar. Artikeln ska tillämpas utan att det påverkar den brottsanklagades rättigheter och i enlighet med reglerna om domstolarnas bedömningsutrymme. Bestämmelserna i artikeln tillämpas på alla brottsoffer, inte endast på sårbara brottsoffer med specifika skyddsbehov. Bestämmelser om rätten till skydd för brottsoffer med specifika skyddsbehov finns i artiklarna 23—24.

Enligt led a ska brottsoffer vid brottsutredningar förhöras utan onödigt dröjsmål efter det att brottet har anmälts till den behöriga myndigheten. Enligt 3 kap. 11 § 1 mom. i förundersökningslagen ska förundersökning göras utan ogrundat dröjsmål.

Enligt led b ska antalet förhör med brottsoffer vid brottsutredningar minimeras och förhör hållas bara om det är strikt nödvändigt för brottsutredningarna. Enligt principen om minsta olägenhet, som framgår av 4 kap. 5 § i förundersökningslagen, får det vid förundersökning inte ingripas i någons rättigheter i större utsträckning än vad som är nödvändigt för att syftet med förundersökningen ska kunna nås. En förundersökningsåtgärd ska vidtas så att ingen i onödan orsakas skada eller olägenhet. I denna princip ingår att undvika onödiga förhör i enlighet med vad som sägs i led b.

Enligt led c ska brottsoffer vid brottsutredningar få åtföljas av sitt juridiska ombud och av någon annan person som de själva har valt, såvida det inte föreligger ett motiverat beslut som fastställer något annat. Enligt 7 kap. 12 § i förundersökningslagen har en målsägandes biträde och stödperson rätt att närvara när målsäganden förhörs, om inte undersökningsledaren av vägande skäl som gäller undersökningen av brottet förbjuder detta. Utredaren får på begäran tillåta att även någon annan som stöder målsäganden får närvara vid förhöret, om det inte försvårar utredningen av brottet eller äventyrar tystnadsplikten. I 7 kap. 14 § i förundersökningslagen finns det bestämmelser om när en laglig företrädare för en omyndig får vara närvarande vid förhör. Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kraven i led c.

Enligt led d ska läkarundersökningar vid brottsutredningar begränsas så mycket som möjligt och endast göras när de är strikt nödvändiga för de straffrättsliga förfarandena. I ovan nämnda princip om minsta olägenhet ingår också att undvika onödiga läkarundersökningar i enlighet med vad som sägs i led d.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln. Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringsätten samt genom utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 73).

Artikel 21. Rätt till skydd av privatliv. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna säkerställa att behöriga myndigheter under det straffrättsliga förfarandet kan vidta lämpliga åtgärder för att skydda brottsoffers privatliv, inklusive brottsoffrets personliga särdrag till vilka hänsyn tas vid den individuella bedömning som föreskrivs i artikel 22, och bilder av brottsoffer och deras familjemedlemmar. Medlemsstaterna ska dessutom säkerställa att behöriga myndigheter får vidta alla lagenliga åtgärder för att förhindra offentlig spridning av all information som kan leda till att barn som är brottsoffer identifieras.

I *punkt 2* förutsätts det att medlemsstaterna, för att skydda brottsoffers privatliv, integritet och personuppgifter och med respekt för yttrandefriheten och informationsfriheten och mediernas frihet och mångfald, ska uppmuntra medierna att tillämpa självreglering.

I skäl 54 i ingressen konstateras det att skyddande av brottsoffrets privatliv kan vara ett viktigt sätt att förebygga sekundär och upprepad viktigmisering, hot och vedergällning, och att det kan göras på olika sätt, till exempel genom att vägra lämna ut eller begränsa utlämningen av uppgifter om vem brottsoffret är, eller om var han eller hon befinner sig. För barn som är brottsoffer är sådant skydd särskilt viktigt, och inbegriper undanhållande av barnets namn. Det kan dock finnas ärenden där barn i undantagsfall kan dra fördel av att information avslöjas eller offentliggörs på ett omfattande sätt, till exempel om ett barn har blivit bortfört. Åtgärder som vidtas för att skydda brottsoffrets privatliv och bilder av dem och deras familjemedlemmar bör alltid vara förenliga med rätten till en rättvis rättegång och till yttrandefrihet, såsom denna erkänns i artiklarna 6 och 10 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Vid förundersökning och handläggning av åtal tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Sekretessbelagda handlingar är enligt lagens 24 § bl.a. handlingar som innehåller uppgifter om känsliga omständigheter som gäller privatlivet för en målsägande samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om ett brottsoffer, om utlämnandet av uppgifter kränker offrets rättigheter, minnet av offret eller offrets närstående, förutsatt att utlämnandet av uppgifter inte är nödvändigt för utförande av ett myndighetsuppdrag.

Bestämmelser om information om förundersökning finns i 11 kap. 7 § i förundersökningslagen. Enligt paragrafen får namnet på eller bilder av en person lämnas till offentligheten bara om det är nödvändigt för att ett brott ska kunna utredas, en misstänkt ska kunna nås, ett nytt brott ska kunna förhindras eller skada till följd av ett brott ska kunna förhindras.

Enligt 6 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar kan domstolen förordna om hemlighållande av målsägandens identitet i brottmål som gäller omständigheter av synnerligen känslig natur i målsägandens privatliv. Enligt lagens 9 § är en rättegångshandling sekretessbelagd till den del den innehåller känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit eller uppgifter om ett brottsoffer, om utlämnandet av uppgifterna skulle kränka offrets rättigheter eller minnet av offret eller offrets närstående. Enligt lagens 15 § kan domstolen besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar ska ske utan att allmänheten är närvarande, om det läggs fram känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit.

Grunden för självreglering inom massmedierna är Journalistreglerna, som har fastställts av Opinionsnämnden för massmedier. Enligt reglerna kan omständigheter som hör till privatlivet och är särskilt känsliga publiceras bara med tillåtelse av vederbörande eller om de har en ovanligt stor samhällelig betydelse. Skyddet för privatlivet bör beaktas även då man använder bilder. I nyhetsförmedlingen om brottsoffer ska diskretion alltid iakttas. Även då offentligt material publiceras bör man iaktta skyddet för privatlivet. Allt offentligt material är inte nödvändigtvis publicerbart. Särskild försiktighet bör iakttas då man behandlar frågor som rör minderåriga. Uppgifter om gärningsmän, åtalade eller misstänkta bör i allmänhet inte publiceras om de avslöjar offret för ett särskilt känsligt brott. Identiteten på offret för ett känsligt brott bör skyddas om den inte är av ovanligt stor samhällelig betydelse.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln.

Artikel 22. Individuell bedömning av brottsoffer för att fastställa specifika skyddsbehov. *Punkt 1* förutsätter att det snabbt görs en individuell bedömning av brottsoffer för att fastställa specifika skyddsbehov och för att avgöra huruvida och i vilken utsträckning de skulle få del av särskilda åtgärder i enlighet med vad som föreskrivs i artiklarna 23 och 24, på grund av deras särskilda sårbarhet för sekundär eller upprepade viktimisering, hot eller vedergällning. Enligt *punkt 2* ska det vid den individuella bedömningen tas hänsyn särskilt till brottsoffrets personliga särdrag, brottstypen eller brottets art och omständigheterna kring brottet. I *punkt 3* uppräknas de kategorier av brottsoffer som ska ägnas särskild uppmärksamhet vid den individuella bedömningen.

Enligt *punkt 4* ska barn som är brottsoffer, med avseende på tillämpningen av direktivet, anses ha specifika skyddsbehov på grund av sin sårbarhet för sekundär eller upprepade viktimisering, hot eller vedergällning. För att avgöra huruvida och i vilken utsträckning de skulle vara hjälpta av sådana särskilda åtgärder som föreskrivs i artiklarna 23 och 24 ska barn som är brottsoffer genomgå en individuell bedömning som föreskrivs i punkt 1 i artikeln.

Omfattningen av den individuella bedömningen får enligt *punkt 5* anpassas med hänsyn till brottets allvar och graden av uppenbar skada som har åsamkats brottsoffret. En sådan individuell bedömning ska enligt *punkt 6* göras i nära medverkan med brottsoffret och ska ta hänsyn till deras önskemål, inklusive om de inte önskar få del av särskilda åtgärder som föreskrivs i artiklarna 23 och 24. Om de omständigheter som ger upphov till en individuell bedömning har förändrats avsevärt, ska den enligt *punkt 7* uppdateras under hela det straffrättsliga förfarandet.

Gällande lagstiftning innehåller inga bestämmelser om en sådan individuell bedömning av brottsoffer som förutsätts i artikeln och vars syfte är att utreda om det vid förundersökning eller rättegång behövs sådana särskilda åtgärder för att skydda brottsoffret som avses i artiklarna 23 och 24. I propositionen föreslås det därför att det i förundersökningslagen tas in bestämmelser om personlig bedömning av målsäganden. Enligt den nya 9 a § som föreslås i 11 kap. i förundersökningslagen ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång och vilka särskilda åtgärder som kan behövas för att skydda målsäganden. Vid bedömningen ska i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur beaktas.

Den 13 augusti 2015 tillsatte inrikesministeriet en arbetsgrupp för att utveckla ett förfarande med bedömning av offrets skyddsbehov. Arbetsgruppens mandattid går ut den 31 december 2015. Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten samt genom utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 74).

Artikel 23. *Rätten till skydd för brottsoffer med specifika skyddsbehov under straffrättsliga förfaranden.* I artikeln föreskrivs det om särskilda åtgärder som brottsoffer med specifika skyddsbehov ska komma i åtnjutande av vid förundersökning och rättegång. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer som till följd av en individuell bedömning som föreskrivs i artikel 22.1 anses ha specifika skyddsbehov kan komma i åtnjutande av de åtgärder som föreskrivs i punkterna 2 och 3 i den här artikeln. Bestämmelsen ska tillämpas utan att det påverkar den brottsanklagades rättigheter och i enlighet med reglerna om domstolarnas bedömningsutrymme. En särskild åtgärd som planerats efter en individuell bedömning ska inte tillhandahållas om operativa eller praktiska hinder gör detta omöjligt eller om det finns ett trängande behov av att förhöra brottsoffret och underlåtenhet att göra detta skulle kunna skada brottsoffret, någon annan person eller påverka förfarandet negativt.

Enligt *punkt 2* ska följande åtgärder under brottsutredningar finnas tillgängliga för brottsoffer med specifika skyddsbehov: a) förhör med brottsoffret hålls i lokaler som har utformats eller ställts i ordning för detta ändamål, b) förhör med brottsoffret hålls av eller med hjälp av yrkeskunniga personer som är särskilt utbildade för detta ändamål, c) alla förhör med brottsoffret genomförs av samma personer, om detta kan göras utan hinder för god rättsskipning, d) alla förhör med brottsoffer som har utsatts för sexuellt våld, könsrelaterat våld eller våld i nära relationer genomförs, om brottsoffret så önskar, av personer av samma kön som brottsoffret såvida de inte genomförs av en åklagare eller domare och förutsatt att detta inte påverkar det straffrättsliga förfarandet negativt.

I propositionen föreslås det att det i 7 kap. i förundersökningslagen tas in en ny 21 §, där det föreskrivs om de särskilda åtgärder som avses i punkt 2 a, c och d.

Kravet i punkt 2 b att förhör med brottsoffret hålls av yrkeskunniga personer tillämpas på alla offer. I förundersökningslagen finns det dessutom en specialbestämmelse om förhör av barn. Enligt 4 kap. 7 § 1 mom. i förundersökningslagen ska undersökningsåtgärder som gäller en person som inte har fyllt 18 år i möjligaste mån utföras av utredare som är särskilt förtrogna med denna uppgift. Enligt Polisstyrelsens anvisning "Ett barn som målsägande och vittne i polisverksamhet och vid förundersökningar" (2020/2013/5071) hålls förhör av barnet av utredare som är särskilt utbildad för uppgiften. På grundval av en begäran om handräckning får intervjun utföras av personer inom hälso- och sjukvården som är särskild utbildade för uppgiften.

Enligt *punkt 3* ska följande åtgärder under brottsutredningar finnas tillgängliga för brottsoffer med specifika skyddsbehov: a) åtgärder för att förhindra visuell kontakt mellan brottsoffer och förövare, även under avläggandet av förhørsutsaga, med lämpliga hjälpmedel, inklusive kommunikationsteknik, b) åtgärder som ger brottsoffret möjlighet att höras i rätten utan att behöva vara närvarande, i synnerhet med användning av lämplig kommunikationsteknik, c) åtgärder för att undvika onödigt utfrågning om brottsoffrets privata förhållanden som inte är relaterade till brottet, och d) åtgärder som gör det möjligt att höra personen inom stängda dörrar.

Bestämmelser i gällande lag om hörande av en målsägande eller någon annan part vid huvudförhandlingen utan att en part eller någon annan person är närvarande finns i 17 kap. 34 § i rättegångsbalken. En motsvarande bestämmelse finns i rättegångsbalkens 17 kap. 51 § (732/2015), som träder i kraft vid ingången av 2016. I den nya paragrafen finns också ett uttryckligt omnämnande av att en person kan höras skyddad på ett sådant sätt, t.ex. genom en skärm, att det inte finns någon synkontakt mellan honom eller henne och en part eller någon annan person. Enligt den nya paragrafen kan en part som ska höras i bevis syfte höras vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses, eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs 1) för att den som hörs eller någon som har en nära relation till honom eller henne ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa, 2) i det fallet att den som hörs annars

RP 66/2015 rd

skulle låta bli att berätta vad han eller hon vet om saken, eller 3) i det fallet att någon stör eller försöker vilseleda den som hörs medan han eller hon talar.

Enligt den hänvisningsbestämmelse som fogats till lagen om rättegång i brottmål och som träder i kraft vid ingången av 2016 (6 kap. 7 § 2 mom. i BRL, 733/2015) kan målsäganden delta i handläggningen så att en part eller någon annan person inte är närvarande, med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 kap. 51 i rättegångsbalken. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen kan en målsägande således också till andra delar än då han eller hon avger en utsaga i bevissyfte delta i rättegången utan att en part eller någon annan person är närvarande.

I propositionen föreslås det att den nya 51 § i 17 kap. i rättegångsbalken kompletteras så att förfarandet kan användas också i det fallet att den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur. De föreslagna bestämmelserna uppfyller kraven i punkt 3 a.

Bestämmelser i gällande lag om hörande av en målsägande vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande med anlitan av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring finns i 17 kap. 34 a § i rättegångsbalken. En motsvarande bestämmelse finns i rättegångsbalkens 17 kap. 52 § (732/2015), som träder i kraft vid ingången av 2016. Enligt den nya paragrafen kan en part som ska höras i bevis syfte höras vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, med anlitan av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om domstolen anser att detta är lämpligt och 1) den som hörs inte personligen kan närvara vid huvudförhandlingen på grund av sjukdom eller av något annat skäl, 2) den som hörs inte kan infinna sig personligen vid huvudförhandlingen utan att det uppstår kostnader eller olägenheter som är betydande i förhållande till bevisningens betydelse, 3) trovärdigheten av den berättelse som den som hörs avger kan bedömas tillförlitligt utan att han eller hon är personligen närvarande vid huvudförhandlingen, 4) förfarandet behövs för att den som hörs eller någon som har en nära relation till honom eller henne ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa, eller 5) den som hörs inte har fyllt 15 år eller hans eller hennes psykiska funktioner är störda. I de fall som avses i 1—3 punkten kan personen i fråga även höras per telefon.

Enligt den hänvisningsbestämmelse som fogats till lagen om rättegång i brottmål och som träder i kraft vid ingången av 2016 (6 kap. 7 § 2 mom. i BRL, 733/2015) kan målsäganden delta i handläggningen genom videokonferens eller någon annan lämplig teknisk metod för dataöverföring, med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 kap. 52 § i rättegångsbalken. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen kan en målsägande således också till andra delar än då han eller hon avger en utsaga i bevis syfte delta i rättegången via en videolänk.

I propositionen föreslås det att den nya 52 § i 17 kap. i rättegångsbalken kompletteras så att förfarandet kan användas också i det fallet att den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur. De föreslagna bestämmelserna uppfyller kraven i punkt 3 b.

Enligt gällande 17 kap. 33 § 5 mom. i rättegångsbalken ska domstolen avvisa frågor som uppenbart inte hör till saken eller som är förvirrande eller annars olämpliga. En motsvarande bestämmelse ingår i rättegångsbalkens 17 kap. 48 §, som träder i kraft vid ingången av 2016. Domstolen ska således undvika sådan i artikel 23.3 c avsedd onödig utfrågning om brottsoffrets privata förhållanden som inte är relaterad till brottet. Bestämmelsen ska redan för närvarande tillämpas på alla brottsoffer, inte bara på i artikeln avsedda brottsoffer med specifika skyddsbehov. Punkt 3 c förutsätter ingen ändring av lagstiftningen.

Enligt 20 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar kan ett offer för att skyddas för hot mot liv eller hälsa höras utan att allmänheten är närvarande. Enligt 15 § i nämnda lag kan den muntliga förhandlingen i ett ärende ske utan att allmänheten är närvarande, om en person som inte har fyllt 15 år eller en person vars handlingsbehörighet har begränsats ska höras. I propositionen föreslås det att 15 § kompletteras så att muntlig förhandling ska kunna ske utan att allmänheten är närvarande också om en person som behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av målsägandens personliga omständigheter och brottets natur ska höras i ett brottmål. Den föreslagna bestämmelsen uppfyller kraven i punkt 3 d.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten samt genom utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 74).

Artikel 24. *Barns rätt till skydd som brottsoffer under straffrättsliga förfaranden.* I punkt 1 föreskrivs om de särskilda åtgärder som utöver de åtgärder som föreskrivs i artikel 23 ska finnas tillgängliga när brottsoffret är ett barn.

Medlemsstaterna ska enligt punkt 1 a säkerställa följande: när ett barn som är brottsoffer förhöras i samband med straffrättsliga förfaranden får audiovisuella upptagningar alltid göras och användas som bevisning vid straffrättsliga förfaranden. De processrättsliga reglerna för de audiovisuella upptagningar som avses i punkt 1 a och användningen av dem ska fastställas i nationell rätt. En liknande bestämmelse finns också i artikel 15 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU (människohandel) och i artikel 20 i direktiv 2011/93/EU (sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi) samt i artikel 35 i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (CETS 201) (L 539/2011, FördrS 87/2011).

Vid förundersökning ska förhör med målsägande spelas in som ljud- och bildupptagning, om avsikten är att förhørsberättelsen ska användas som bevis vid rättegång och den förhörde på grund av sin unga ålder sannolikt inte kan höras personligen utan att orsakas men (9 kap. 4 § 1 mom. i förundersökningslagen). Enligt gällande 17 kap. 11 § 2 mom. i rättegångsbalken får en berättelse som avgetts vid förundersökningen och lagrats genom en bild- och ljudupptagning användas som bevis vid domstol, om den som avgett berättelsen inte har fyllt 15 år och om den åtalade har getts möjlighet att ställa frågor till den som förhörts. En motsvarande bestämmelse ingår i rättegångsbalkens 17 kap. 24 § 3 mom. 1 punkten, som träder i kraft vid ingången av 2016. Med barn avses i artikel 2.1 c alla personer som är yngre än 18 år. I ovan nämnda paragraf har det därför tagits in en ny bestämmelse där möjligheten att använda en vid förundersökningen bandad berättelse som bevis har utvidgats till att gälla också målsägande i åldern 15–17 år. Enligt den nya bestämmelsen (17 kap. 24 § 3 mom. 2 punkten i rättegångsbalken, 732/2015) får en berättelse som avgetts av en målsägande i åldern 15–17 år och som videobandats återoplas som bevis, om den åtalade har getts behörig möjlighet att ställa frågor till den förhörde. En förutsättning är att målsäganden behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur. Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kraven i punkt 1 a.

Enligt punkt 1 b ska behöriga myndigheter vid brottsutredningar och straffrättsliga förfaranden, i enlighet med brottsoffers roll i det straffrättsliga systemet i fråga, utse en särskild företrädare för ett barn som är brottsoffer, om vårdnadshavarna enligt nationell rätt inte får företräda barnet som är brottsoffer på grund av att det föreligger en intressekonflikt mellan dem och barnet som är brottsoffer, eller om det inte finns någon medföljande vuxen eller om barnet som är brottsoffer har skilts från sin familj. Punkt 1 b motsvarar artikel 20.1 i direktiv 2011/93/EU (sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi). Bestämmelser om förordnande av intressebevakare för barn för förundersökningen finns i 4 kap. 8 § i förundersök-

ningslagen. När det gäller en part som inte har fyllt 18 år ska domstolen förordna en intressebevakare för förundersökningen, om det finns grundad anledning att anta att vårdnadshavaren, en intressebevakare eller någon annan laglig företrädare inte opartiskt kan bevaka partens intresse i ärendet och om det inte är klart onödigt att förordna en intressebevakare. Undersökningsledaren ska vid behov hos domstolen ansöka om att en intressebevakare ska förordnas. Ansökan kan också göras av åklagaren, den magistrat som är förmyndarmyndighet eller en socialmyndighet. Bestämmelser om förordnande av intressebevakare för rättegången finns i 12 kap. 4 a § i rättegångsbalken. Punkt 1 b förutsätter ingen ändring av lagstiftningen.

I de fall där barnet som är brottsoffer har rätt att företrädas av ett juridiskt biträde, ska barnet enligt punkt 1 c ha rätt att företrädas av ett eget juridiskt biträde i sitt eget namn i förfaranden där det föreligger, eller skulle kunna föreligga, en intressekonflikt mellan barnet som är brottsoffer och vårdnadshavarna. Enligt 2 kap. 1 a § i BRL kan det förordnas ett rättegångsbiträde för att bistå ett barn som är brottsoffer under förundersökningen och rättegången, när målet gäller sexualbrott, våld i nära relationer eller brott mot liv, hälsa eller frihet. Arvode till ett rättegångsbiträde betalas enligt 10 § i kapitlet av statens medel. Undersökningsledaren eller åklagaren ska enligt 4 kap. 10 § i förundersökningslagen göra framställning till domstolen om att ett rättegångsbiträde ska förordnas, om de villkor som anges i 2 kap. i BRL uppfylls. I fråga om barn som är brottsoffer kan det beviljas rättshjälp och förordnas biträde också med stöd av rättshjälplagen. Punkt 1 c förutsätter ingen ändring av lagstiftningen.

Enligt *punkt 2* ska ett brottsoffer vars ålder är osäker och som kan uppfattas som minderårig med avseende på tillämpningen av detta direktiv antas vara ett barn. Utgångspunkten för de finska myndigheternas verksamhet kan anses vara att om det råder osäkerhet om en persons ålder, med det finns anledning att misstänka att det är fråga om ett barn, ska personen behandlas som ett barn, tills något annat visas. Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av punkten, men den skyldighet som anges där bör beaktas i myndigheternas verksamhet. En motsvarande bestämmelse finns också i artikel 13.2 i direktiv 2011/36/EU (människohandel) och i artikel 18.3 i direktiv 2011/93/EU (sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi). Också vid genomförandet av dessa direktiv gjordes bedömningen att bestämmelsen inte förutsätter ändringar i lagstiftningen.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom utveckling av förfaringssätten samt genom utbildning (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 74).

Artikel 25. Fortbildning av rättstillämpare. Artikeln innehåller bestämmelser om utbildning för rättstillämpare som är i kontakt med brottsoffer. Enligt *punkt 1* ska tjänstemän som kan förväntas komma i kontakt med brottsoffer, till exempel poliser och domstolspersonal, få både allmän och specialiserad utbildning på en nivå som är anpassad till kontakten med brottsoffer, i syfte att öka deras medvetenhet om brottsoffers behov och göra det möjligt för dem att behandla brottsoffer på ett opartiskt, respektfullt och professionellt sätt.

Enligt *punkt 2* ska medlemsstaterna, utan att domstolsväsendets oberoende eller skillnader i organisationen av det inom unionen påverkas, kräva att de som är ansvariga för utbildning av domare och åklagare som deltar i straffrättsliga förfaranden ger både allmän och specialiserad utbildning för att öka domares och åklagares medvetenhet om brottsoffers behov.

Enligt *punkt 3* ska medlemsstaterna med vederbörlig hänsyn till juristkårens oberoende rekommendera att de som ansvarar för utbildning av jurister ska ge både allmän och specialiserad utbildning för att öka juristers medvetenhet om brottsoffers behov.

Punkt 4 gäller utbildning för dem som tillhandahåller stödverksamheter för brottsoffer och verksamheter för reparativ rättvisa. Enligt punkten ska medlemsstaterna genom sina offentliga organisationer eller genom att finansiera organisationer för stöd till brottsoffer, uppmuntra initiativ som möjliggör att de som tillhandahåller stödverksamheter för brottsoffer liksom verksamheterna för reparativ rättvisa, får lämplig utbildning på en nivå som är anpassad till kontakten med brottsoffer, för att säkerställa att dessa verksamheter tillhandahålls i enlighet med yrkesnormerna på ett opartiskt, respektfullt, och professionellt sätt.

Enligt *punkt 5* bör utbildningen, beroende på rättstillämparnas uppgifter samt arten och omfattningen av deras kontakter med brottsoffer, syfta till att möjliggöra för rättstillämparen att känna igen brottsoffer och behandla dem på ett respektfullt, professionellt och icke-diskriminerande sätt.

Enligt skäl 61 i ingressen bör personer som kan förväntas bli involverade i en individuell bedömning för att fastställa specifika behov av skydd få särskild utbildning i hur en sådan bedömning ska genomföras.

Den utbildning som avses i artikeln har behandlats i den offerpolitiska kommissionens slutrapport. Enligt rapporten har det ordnats utbildning för myndigheterna och utarbetats anvisningar i brottsofferfrågor i samarbete med olika organisationer. I ett projekt som gäller sensitivitetutbildning för professionella inom juridik har man utvecklat en Senja-modell som sprider information om följderna för dem som utsätts för våld i en nära relation eller för sexuellt våld och ger goda råd till dem som under rättsprocesser har att göra med offren. (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 75).

Den offerpolitiska kommissionen ansåg att utbildning och kompetens i att bemöta brottsoffer ytterligare bör främjas genom samarbete mellan myndigheter och organisationer (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 78). Kommissionen föreslog i sin slutrapport att man för att trygga tillgodoseendet av brottsoffers rättigheter enligt målen i brottsofferdirektivet ska utveckla god praxis och förfaranden där det fästs särskild uppmärksamhet vid offrens särskilda behov. Kompetensen säkerställs genom utbildning, anvisningar och yrkesövergripande samarbete. Kommissionen föreslog att det tillsätts en förvaltningsövergripande arbetsgrupp eller kommission, med justitieministeriet som ansvarigt ministerium, för att främja och samordna god praxis som förbättrar brottsoffrens ställning. (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 81).

Artikel 26. Samarbete och samordning av insatser. Enligt *punkt 1* ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att underlätta samarbetet mellan medlemsstaterna för att förbättra brottsoffers möjlighet att utöva de rättigheter som fastställs i detta direktiv och enligt nationell rätt. Samarbetet ska åtminstone syfta till a) utbyte av god praxis, b) samråd i individuella fall, och c) hjälp till europeiska nätverk som arbetar med frågor av direkt betydelse för brottsoffers rättigheter.

Enligt *punkt 2* ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder, inbegripet på internet, som syftar till att höja medvetenheten om de rättigheter som fastställs i detta direktiv, minskar risken för viktimisering och minimerar de negativa följderna av brott och risken för sekundär och upprepade viktimisering, hot och vedergällning, i synnerhet genom att inrikta sig på riskgrupper som barn, offer för könsrelaterat våld och våld i nära relationer. Sådana insatser kan inbegripa kampanjer för information och medvetandegörande och forsknings- och utbildningsprogram, i tillämpliga fall i samarbete med relevanta organisationer i det civila samhället och andra intressenter.

I det internationella rättshjälpssamarbetet mellan myndigheterna fästs uppmärksamhet vid tillgodoseendet av brottsoffrens rättigheter. Genom samarbete försöker man bl.a. vidta behövliga åtgärder för att säkerställa målsägandes skadeståndsyrkanden. Brottsofferjouren, som tillhandahåller allmänna stödtjänster för brottsoffer, är medlem i Victim Support Europe och bedriver samarbete med stödorganisationer för brottsoffer i andra EU-länder.

Enligt den offerpolitiska kommissionens bedömning kan uppnåendet av målen i artikeln främjas genom informations- och upplysningskampanjer, forsknings- och utvecklingsprogram samt genom samarbete med relevanta organisationer och andra intressentgrupper (Offerpolitiska kommissionens slutrapport s. 74). Offerpolitiska kommissionen har föreslagit att det tillsätts en förvaltningsövergripande arbetsgrupp eller kommission för att främja samarbetet och samordna god praxis som förbättrar brottsoffrens ställning och som tar hänsyn till brottsoffrens särskilda behov (s. 79 och 81).

Artikel 28. Tillhandahållande av information och statistik. Enligt artikeln ska medlemsstaterna senast den 16 november 2017 och vart tredje år därefter till kommissionen överlämna tillgänglig information som visar hur brottsoffer har använt de rättigheter som fastställs i detta direktiv.

I skäl 64 i ingressen anges närmare vilken slags information som avses i artikeln. Medlemsstaterna bör till kommissionen överlämna relevanta statistiska uppgifter om hur de nationella förfarandena tillämpas på brottsoffer, tillsammans med uppgifter åtminstone om antalet anmälda brott, och brottstyp och, i den mån sådana uppgifter är kända och finns att tillgå, brottsoffrens antal, ålder och kön. De statistiska uppgifter som avses i artikeln kan omfatta uppgifter som har registrerats av rättsvårdande myndigheter och brottsbekämpande organ och, i möjligaste mån, administrativa uppgifter som har samlats in av hälso- och sjukvården, socialtjänsten och offentliga och icke-statliga organisationer som ger stöd till brottsoffer eller verksamheter för reparativ rättvisa och andra organisationer som arbetar med brottsoffer. Som exempel på rättsliga uppgifter nämns information om antalet fall som utreds och antalet tilltalade och dömda. Som exempel på administrativa uppgifter nämns hur många personer polisen har hänvisat till stödverksamheter för brottsoffer och hur många brottsoffer som efterfrågar stöd, erhåller eller inte erhåller stöd eller reparativ rättvisa.

Lagstiftningen behöver inte ändras på grund av artikeln.

2 Lagförslag

2.1 Förundersökningslagen

3 kap. Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras

1 §. Registrering av anmälan om brott. I paragrafen föreslås ett nytt 3 mom. där det föreskrivs om en skriftlig bekräftelse av en anmälan om brott som en målsägande har gjort. Genom det föreslagna momentet genomförs artikel 5.1 i direktivet. Enligt punkt 1 i artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer får en skriftlig bekräftelse av den formella brottsanmälan som de har gjort till en medlemsstats behöriga myndighet med uppgift om de grundläggande aspekterna av brottet i fråga. Enligt skäl 24 i ingressen ska den skriftliga bekräftelsen innehålla uppgift om de grundläggande aspekterna av brottet, till exempel brottstyp, tidpunkt och plats, samt den eventuella skada eller förlust som har orsakats av brottet. Bekräftelsen bör innehålla ett ärendenummer och tidpunkten och platsen för anmälan, så att den kan tjäna som bevis för att brottet har anmälts, till exempel med avseende på försäkringsfordringar.

Enligt det föreslagna momentet ska en målsägande som har gjort en anmälan om brott få en skriftlig bekräftelse av anmälan, som innehåller de grundläggande uppgifterna om anmälan och om det brott eller den händelse som anmälaren misstänker vara ett brott. Med grundläggande uppgifter om anmälan avses tidpunkten och platsen för anmälan om brott samt uppgifter om den målsägande som gjort anmälan. Den skriftliga bekräftelsen ska innehålla grundläggande uppgifter om det anmälda brottet, åtminstone om brottstyp, tidpunkt och plats samt om den skada som har orsakats av brottet eller en preliminär uppskattning av skadan. Den skriftliga bekräftelsen ska också innehålla förundersökningsmyndighetens kontaktuppgifter.

4 kap. **Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning**

10 §. Rätt att anlita biträde vid förundersökningen. I den gällande paragrafens 2 mom. finns det en bestämmelse om hänvisande av målsäganden till stödtjänster. För närvarande ska förundersökningsmyndigheten, när brottets beskaffenhet förutsätter det, fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster för målsägande och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna utan ogrundat dröjsmål. Det föreslås att momentet kompletteras så att en skyldighet att fråga om förmedling av kontaktuppgifterna och en skyldighet att förmedla dem alltid föreligger i sådana situationer då målsäganden med stöd av den föreslagna 11 kap. 9 a § bedöms vara i behov av särskilt skydd. Den föreslagna bestämmelsen i 11 kap. 9 a § om personlig bedömning av målsäganden baserar sig på artikel 22 i direktivet. Vid denna bedömning görs ingen bedömning av målsägandens behov av stödtjänster, utan av behovet att vidta särskilda åtgärder för att skydda målsäganden för ytterligare lidanden, hot eller vedergällning när målet handläggs vid förundersökning eller rättegång. Om målsäganden bedöms vara i behov att ett sådant särskilt skydd, kan han eller hon dock antas vara i behov också av stödtjänster. Förundersökningsmyndigheten ska därför i dessa situationer fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna utan ogrundat dröjsmål.

En målsägande kan behöva stödtjänster även om behov av sådana särskilda åtgärder som avses i 11 kap. 9 a § inte föreligger. Den skyldighet att hänvisa målsäganden till stödtjänster som redan finns i det gällande momentet är således mer omfattande än tillämpningsområdet för de särskilda åtgärder som avses i 11 kap. 9 a §. Så som för närvarande föreligger en skyldighet att fråga om kontaktuppgifterna och en skyldighet att förmedla dem till en organisation som tillhandahåller stödtjänster också när brottets beskaffenhet annars förutsätter det. Enligt motiveringen till den gällande bestämmelsen (RP 14/2013 rd s. 38) är det huvudsakligen de brott som kriminaliseras i 20, 21 eller 25 kap. i strafflagen som omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelsen, men även något annat brott, t.ex. ett brott som riktar sig mot hemfriden, kan vara av den beskaffenhet att det förutsätter åtgärder som gäller kontaktuppgifterna. Förutom brottets allvarlighet är det att brottet har märkbara konsekvenser för målsäganden i dessa fall av väsentlig betydelse vid bedömningen av saken. Bestämmelsens ordalydelse preciseras till denna del så att också målsägandens personliga omständigheter uttryckligen nämns som en omständighet som kan förutsätta att målsäganden blir tillfrågad om kontaktuppgifterna och att dessa förmedlas till en organisation som tillhandahåller stödtjänster.

13 §. Översättning av handlingar. I den gällande paragrafens 1 mom. föreskrivs det om parternas, dvs. en misstänkts och en målsägandes, rätt att få en skriftlig översättning av väsentliga handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet. Kraven i brottsofferdirektivet skiljer sig från kraven i tolkningsdirektivet i fråga om misstänkta och åtalade när det gäller vilka handlingar som ska översättas och huruvida det krävs en begäran från en part för att handlingen ska översättas. Det föreslås därför att momentet för målsägandens del ändras så att det uppfyller

kraven i artikel 7.3 i direktivet. Enligt punkt 3 i artikeln ska brottsoffer på begäran få tillgång till kostnadsfri översättning av information som är väsentlig för att brottsoffren ska kunna utöva sina rättigheter i straffrättsliga förfaranden, till ett språk som de förstår. Översättningar av sådan information ska inbegripa åtminstone varje beslut om att avsluta de straffrättsliga förfarandena gällande brott som har begåtts mot dem och, på brottsoffrets begäran, antingen skälen för beslutet, eller en kortfattad sammanfattning av dessa.

Det föreslås att momentet för målsägandens del ändras så att en översättning av väsentliga handlingar ska ges om målsäganden begär det. Det föreslås inga ändringar i fråga om miss-tänkta. Enligt det gällande momentet har det inte krävts en uttrycklig begäran om översättning av en handling heller för målsägandens del, utan behovet av en översättning har övervägts på tjänstens vägnar. Vid ett sådant övervägande har det dock tagits hänsyn till om målsäganden har begärt en översättning. Eftersom en målsägande har rätt att besluta huruvida han eller hon önskar delta i det straffrättsliga förfarandet och få information om handläggningen av målet, är en begäran från målsäganden redan nu av stor betydelse när behovet av en översättning bedöms. Förslaget innebär således i praktiken till denna del ingen betydande förändring jämfört med nuläget.

Enligt det gällande momentet ska handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken översättas för en part, om översättningen behövs för att bevaka partens rättigheter. Det föreslås att översättningsskyldigheten för målsägandens del utvidgas. För det första ska målsäganden på begäran få en översättning av ett beslut som avses i 11 kap. 1 § om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller ett sammandrag av ett sådant beslut.

Dessutom ska en bestämmelse som motsvarar artikel 5.3 i direktivet tas in i momentet, dvs. om översättning av en skriftlig bekräftelse av en anmälan om brott som en målsägande har gjort. En målsägande ska således på begäran få en översättning också av en sådan skriftlig bekräftelse som avses i 3 kap. 1 § 3 mom. i förundersökningslagen.

Så som för närvarande ska de handlingar som avses i momentet översättas till det i 12 § avsedda språk som målsäganden använder. I enlighet med 4 mom. i den paragrafen avses i fråga om personer som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkiga ett språk som målsäganden förstår och kan tala tillräckligt bra. Personer som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkiga har således inte rätt till översättningar på sitt eget språk (se RP 222/2010 rd s. 53 och 212).

Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen får med avvikelse från 1 mom. väsentliga handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem översättas muntligt för en part, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt. Det föreslås att ordalydelsen i momentet ändras så att momentet ska gälla alla de handlingar som avses i 1 mom. Således kan också ett sådant beslut som föreslås bli fogat till 1 mom. om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning samt en skriftlig bekräftelse av en anmälan om brott översättas muntligt för en målsägande eller så kan en handling ges som ett muntligt sammandrag, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt. Det föreslagna momentet uppfyller kraven i artikel 7.6 i direktivet. Enligt punkt 6 i artikeln får en muntlig översättning eller en muntlig sammanfattning av väsentliga handlingar tillhandahållas i stället för en skriftlig översättning, under förutsättning att en sådan muntlig översättning eller sammanfattning inte påverkar rätten till en rättvis rättegång.

I den gällande paragrafens 3 mom. finns en bestämmelse om rätten att avstå från en översättning av handlingar. Bestämmelsen togs in i lagen i samband med genomförandet av tolk-

ningsdirektivet, som gäller misstänkta och åtalade. Genom bestämmelsen genomfördes kraven i artikel 3.8 i tolkningsdirektivet när det gäller förutsättningarna för att en misstänkt ska kunna avstå från sin rätt till översättning. Momentet föreslås bli ändrat så att det där inte längre hänvisas till parter, utan endast till den misstänkte. Bestämmelsen om avsägelse av rätten till översättning är av betydelse endast när förundersökningsmyndigheten måste överväga behovet av översättning på tjänstens vägnar. Eftersom 1 mom. för målsägandens del föreslås bli ändrat så att översättning av en handling kräver en begäran från målsäganden, kommer 3 mom. inte i fortsättningen att ha någon betydelse för målsägande. Avsägelse av rätten till översättning förutsätter att parten är medveten om sin rätt till en översättning. Enligt det gällande momentet ska förundersökningsmyndigheten därför se till att en part får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida parten vill ha en översättning av handlingar. Även om momentet inte längre ska tillämpas på en målsägande, ska förundersökningsmyndigheten även i fortsättningen se till att också en målsägande får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar. I propositionen föreslås det att bestämmelser om förundersökningsmyndighetens underrättelseskyldighet till denna del ska ingå i den föreslagna nya 18 § i 4 kap. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål, i den omfattning det är behövligt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur, underrätta en målsägande bl.a. om rätten till tolkning och till översättning av handlingar.

Genom de bestämmelser som föreslås i paragrafen begränsas inte de rättigheter som en person har med stöd av språklagen eller samiska språklagen.

15 §. Partsoffentlighet vid förundersökning. I 3 mom. föreslås det för tydlighetens skull en hänvisning till den nya 7 a punkt som föreslås i 11 § 2 mom. i offentlighetslagen. En part vid förundersökningen ska således inte ha rätt att få information om en sådan i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal och inte heller information om frigivningsanmälningar som målsäganden har fått.

18 §. Underrättelse om målsägandens rättigheter. Genom den föreslagna nya paragrafen utvidgas skyldigheten att underrätta målsäganden om dennes rättigheter på det sätt som förutsätts i artiklarna 4 och 6 i direktivet. Redan för närvarande blir målsäganden underrättad om flera av de rättigheter som nämns i paragrafen, men någon underrättelseskyldighet finns inte inskriven i lag.

Förundersökningsmyndigheten ska underrätta en målsägande om de rättigheter som avses i paragrafen utan ogrundat dröjsmål. Tidpunkten för när underrättelsen ska ges motsvarar artikel 4.1 och artikel 6.1 i direktivet. En målsägande ska underrättas om de rättigheter som uppräknas i paragrafen i den omfattning det är behövligt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur. Underrättelseskyldighetens omfattning motsvarar artikel 4.2 i direktivet, enligt vilken omfattningen av den information som erbjuds brottsoffren och hur detaljerad den är kan variera beroende på brottsoffrens särskilda behov och personliga omständigheter samt brottstyp och art. Ytterligare uppgifter kan också tillhandahållas senare beroende på brottsoffrens behov och hur relevanta dessa uppgifter är i varje skede av förfarandena. Enligt skäl 26 i ingressen bör den information som ges vara tillräckligt utförlig för att säkerställa att brottsoffren behandlas på ett respektfullt sätt och kan fatta välinformerade beslut om sin medverkan i förfarandena.

Enligt *punkt 1* i paragrafen ska en målsägande underrättas om de stödtjänster som står till buds. Denna punkt motsvarar artikel 4.1 a, enligt vilken brottsoffren ska erbjudas information om vilken typ av stöd de kan få och från vem, inklusive i förekommande fall grundläggande information om tillgång till vård, eventuellt specialiserat stöd, inklusive psykologiskt stöd, och

alternativa bostäder. Med stöd av den föreslagna punkten ska det efter behov informeras om tjänster enligt artikel 4.1 a som tillhandahålls av myndigheter och organisationer. Förundersökningsmyndigheten ska vid behov informera också om skyddshemstjänster.

Punkt 2 i paragrafen gäller en skyldighet att underrätta en målsägande om rätten att under de förutsättningar som anges i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål få ett rättegångsbiträde eller en stödperson. Enligt gällande 7 kap. 10 § ska det underrättas om dessa rättigheter senast före ett förhör. Så som för närvarande kan det informeras om rätten att få ett rättegångsbiträde eller en stödperson i ett tidigare skede än vid förhöret, t.ex. före det förberedande samtalet. En bestämmelse om underrättelseskyldigheten ska därför tas in också i denna paragraf.

Enligt *punkt 3* ska en målsägande underrättas om rätten att under de förutsättningar som anges i rättshjälpslagen få kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde. Genom punkterna 2 och 3 genomförs artikel 4.1 d i direktivet.

Punkt 4 gäller en skyldighet att underrätta en målsägande om rätten till tolkning och till översättning av väsentliga handlingar på de villkor som anges i 4 kap. 13 § samt i 6 a kap 3 § i lagen om rättegång i brottmål. Punkten motsvarar artikel 4.1 f i direktivet.

Enligt *punkt 5* ska en målsägande underrättas om rätten att framställa ett privaträttsligt anspråk i samband med åtalet samt om möjligheten till att åklagaren utför åtalet i domstol. Enligt 3 kap. 9 § i BRL är åklagaren på målsägandens begäran skyldig att driva målsägandens ersättningsanspråk, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet och anspråket inte är uppenbart ogrundat. Enligt den föreslagna punkten ska förundersökningsmyndigheten underrätta en målsägande också om denna i 3 kap. 9 § i BRL angivna förutsättningen för att åklagaren driver målsägandens ersättningsanspråk. Genom den föreslagna punkten genomförs delvis artikel 4.1 e, enligt vilken målsägande ska underrättas om hur och på vilka villkor de kan få tillgång till ersättning. Utöver den föreslagna punkten föreskrivs det i gällande 11 kap. 9 § om en skyldighet för förundersökningsmyndigheten att underrätta målsäganden om rätten till ersättning med stöd av brottsskadelagen.

I *punkt 6* föreskrivs det om en skyldighet att underrätta om de medel som står till buds för att skydda målsäganden för ett hot mot hälsan eller säkerheten. Genom den föreslagna punkten genomförs artikel 4.1 c, enligt vilken brottsoffer ska underrättas om hur och på vilka villkor de kan få skydd, inklusive skyddsåtgärder. De medel som avses i punkten är hörande av en målsägande vid huvudförhandlingen med anlitande av videokonferens utan att en part eller någon annan person är närvarande eller utan att allmänheten är närvarande, sekretessbeläggande av målsägandens kontaktuppgifter, spårmarkering, ändring av namn och hemvist, ändring av personbeteckningen samt besöksförbud. Förundersökningsmyndigheten ska vid behov underrätta målsäganden också om möjligheten att begära en europeisk skyddsorder. Bestämmelser om utfärdande av en europeisk skyddsorder finns i en lag (226/2015) om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/99/EU om den europeiska skyddsordern.

Enligt *punkt 7* ska förundersökningsmyndigheten underrätta en målsägande om rätten att få information om ett beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämna till åklagarens prövning eller ett beslut om åtalselftergift. I artikel 6.1 a förutsätts det att brottsoffer först utan onödigt dröjsmål informeras om att de har rätt att erhålla information om beslut om att lägga ned brottsutredningen eller beslut om åtalselftergift och att brottsoffret därefter på begäran informeras om beslutets innehåll. Genom den föreslagna punkten genomförs kravet i artikel 6.1 a, enligt vilket målsägande informeras om att de har rätt att få information om det beslut som avses i punkten. Bestämmelser om målsägandens rätt att få information om innehållet i ett beslut finns redan i gällande lagstiftning (11 kap. 1 § i förundersökningslagen och 1 kap. 9 § i BRL).

Enligt *punkt 8* ska en målsägande underrättas om rätten att av statens medel få ersättning för kostnader för att inställa sig vid domstol, om målsäganden kallas till domstol för utredningen av ärendet. Enligt 3 § i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel har målsägande som förordnats eller kallats att för sakens utredning personligen inställa sig vid domstol rätt att av statens medel få skäligen ersättning för behövligen kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust. Den föreslagna punkten motsvarar artikel 4.1 k i direktivet.

Punkt 9 gäller en skyldighet att underrätta en målsägande om rätten att få information om handläggningen av ärendet, om tiden och platsen för domstolshandläggningen och om domen i ett brottmål. Genom den föreslagna punkten genomförs kravet i artikel 6.1 b, enligt vilket målsägande underrättas om att de har rätt att få upplysningar om när och var rättegången kommer att äga rum samt innebörden av anklagelserna mot förövaren. Genom punkten genomförs också kravet i artikel 6.2 a, enligt vilket målsägande underrättas om rätten att få information om domen, och kravet i artikel 6.2 b, enligt vilket målsägande underrättas om rätten att få upplysningar om hur det straffrättsliga förfarandet fortskrider.

I gällande lagstiftning finns det bestämmelser om en målsägandes rätt att få uppgifter om behandlingen av ett ärende (4 kap. 15 § och 11 kap. 9 § i förundersökningslagen samt 12 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar) och om rätten att få information om domen (11 kap. 12 § i BRL). I propositionen föreslås det dessutom att det till 5 kap. 15 § i BRL fogas en bestämmelse om domstolens skyldighet att underrätta målsäganden om tiden och platsen för sammanträdet, om målsäganden har begärt det. Enligt den nu aktuella 9 punkten ska förundersökningsmyndigheten underrätta en målsägande om att denne har ovan nämnda rättigheter.

19 §. *Underrättelse om rätten att få en anmälan om frigivning av en fånge eller en häktad.* I den föreslagna nya paragrafen ska det föreskrivas om en skyldighet för förundersökningsmyndigheten att underrätta målsäganden om rätten att få en anmälan om frigivning av en fånge eller en häktad. Enligt *1 mom.* är förundersökningsmyndighetens underrättelseskyldighet begränsad till de brott mot någons liv hälsa, frihet och frid och de sexualbrott som uppräknas i momentet. Enligt momentet ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål underrätta målsäganden om rätten att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal, om utredningen gäller våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån, eller försök till eller medverkan till ett sådant brott. Genom momentet genomförs delvis artikel 6.5 och 6.6 i direktivet.

I propositionen föreslås det att bestämmelser om den i direktivet angivna rätten för målsäganden att underrättas om att en fånge eller en häktad har frigivits ska tas in i 19 kap. 4 § 2 mom. i fängelselagen, 16 kap. 1 § 2 mom. i häktningslagen och 16 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Enligt nämnda bestämmelser ska målsäganden underrättas om att en fånge som har dömts för eller en häktad som häktats på grund av ett ovan nämnt brott som riktar sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller ett sexualbrott har frigivits eller, på vissa villkor, annars avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal, om målsäganden har meddelat att han eller hon vill få en sådan anmälan. En målsägandes rätt att få en anmälan om frigivning och den i det nu aktuella momentet angivna skyldigheten för förundersökningsmyndigheten att underrätta om denna rätt är begränsad till de brott som uppräknas i momentet. Dessa brott kan i fråga om beskaffenhet och allvar anses

vara sådana att brottsoffren i enlighet med artikel 6.6 i direktivet kan befinna sig i fara eller det finns en konstaterad risk för skada för dem.

I de ovan nämnda bestämmelserna i fängelselagen, häktningslagen och lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen är en förutsättning för att anmälan ska få göras att detta inte bedöms äventyra fångens eller den häktades liv eller hälsa. När förundersökningsmyndigheten underrättar en målsägande om rätten att få en anmälan om frigivning ska den också underrätta målsäganden om den förutsättning som anges i artikel 6.6 i direktivet. En målsägande ska således trots begäran inte få information om frigivning i sådana fall då Brottspåföljdsmyndigheten eller, vid tillämpning av lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen, polisen i ett enskilt fall gör bedömningen att en fånges eller en häktads säkerhet förutsätter att ingen anmälan görs.

Enligt 2 mom. ska en målsägande som önskar få en sådan anmälan om frigivning som avses i 1 mom. underrätta förundersökningsmyndigheten eller åklagaren om detta. Målsäganden ska uppge behövliga kontaktuppgifter för att anmälan ska kunna lämnas. Målsäganden ska således uppge den postadress eller e-postadress till vilken anmälan önskas. Målsäganden ska också uppge sitt telefonnummer för att anmälan vid behov ska kunna göras per telefon. Anmälan per telefon behövs i synnerhet i brådskande situationer, t.ex. för att anmäla att en fånge rymt. Målsäganden ska också meddela om det skett ändringar i kontaktuppgifterna.

Målsäganden kan om han eller hon så vill be att få en anmälan om frigivning redan i det skedet då han eller hon underrättas om denna rätt. Det är dock fråga om en angelägenhet som målsäganden kan behöva tid att fundera över och som han eller hon kan ha svårt att ta ställning till i början av förundersökningen. Målsäganden kan därför be att få en anmälan om frigivning också senare under det straffrättsliga förfarandet genom att underrätta förundersökningsmyndigheten eller åklagaren om detta.

Förundersökningsmyndigheten eller åklagaren ska underrätta domstolen om målsägandens begäran. Domstolen ska när den fattar beslut om häktning eller när den dömer svaranden till ett ovillkorligt fängelsestraff utan dröjsmål förmedla målsägandens begäran och dennes kontaktuppgifter till Brottspåföljdsmyndigheten.

7 kap. **Förhör**

21 §. *Förhör av en målsägande som behöver särskilt skydd.* Det föreslås att en ny 21 § fogas till kapitlet där det föreskrivs om särskilda åtgärder som gäller förhørslokaler och vilka som håller förhör. Genom dem kan en målsägande som behöver särskilt skydd skyddas mot ytterligare lidanden på grund av det straffrättsliga förfarandet vid handläggning av målet under förundersökning. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 23.2 a, c och d.

Enligt den föreslagna 11 kap. 9 a § ska förundersökningsmyndigheten vid den personliga bedömningen av målsäganden pröva om målsäganden behöver särskilt skydd och om det behövs sådana åtgärder som anges i paragrafen. När behovet av särskilt skydd bedöms ska myndigheten beakta i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur på det sätt som framgår av detaljmotiveringen till 11 kap. 9 a § 1 mom.

Enligt *punkt 1* i paragrafen ska förhöret av målsäganden hållas i lokaler som planerats för förhör av person som behöver skydd, om målsäganden behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. Syftet med bestämmelsen är att skydda en målsägande, som t.ex. på grund av sina personliga egenskaper, brotts-

typen eller brottets art upplever förhörssituationen som speciellt ångestfylld. Sådana i punkten avsedda lokaler som planerats för förhör av person som behöver skydd är t.ex. videoförhörsrum där förhöret hålls när det enligt 9 kap. 3 eller 4 § spelas in som en ljud- och bildupptagning. Dessa rum används för närvarande i huvudsak när målsäganden är ett barn och förhöret spelas in på video för att användas som bevis. De lämpar sig också för förhör av andra målsäganden i behov av särskilt skydd än barn när det föreligger ett särskilt behov att lindra rädsla eller ångest hos målsäganden på grund av förhörssituationen.

Enligt *punkt 2* i paragrafen ska alla förhören av målsäganden hållas av samma person eller personer, om målsäganden begär det och om målsäganden behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. Syftet med bestämmelsen är att skydda en målsägande som t.ex. på grund av brottets beskaffenhet har svårt att tala om saken och som skulle åsamkas ytterligare lidanden om han eller hon skulle bli tvungen att återge händelseförloppet upprepade gånger för olika förhørsledare.

Enligt *punkt 3* ska förhørsledaren i brottmål som gäller sexualbrott som avses i 20 kap. i strafflagen och i andra brottmål där målsäganden har ett motiverat behov av det på grund av brottets beskaffenhet vara en person av samma kön som målsäganden, om målsäganden begär det och om målsäganden behöver särskilt skydd. Bestämmelsen ska skydda en målsägande som på grund av brottets beskaffenhet upplever förhöret som speciellt ångestfyllt om förhørsledaren är av annat kön. För att bestämmelsen ska kunna tillämpas fordras en begäran av målsäganden. I de situationer som omfattas av tillämpningsområdet ska förundersökningsmyndigheten vid den personliga bedömning som görs med stöd av 11 kap. 9 a § utreda om målsäganden vill att förhöret hålls av en person av samma kön som målsäganden.

Punkten ska tillämpas vid sexualbrott och andra brottmål då målsäganden på grund av brottets beskaffenhet har ett grundat behov av det. Ett sådant i punkten avsett grundat behov av att förhöret hålls av en person av samma kön som målsäganden har enligt vad som förutsätts i artikel 23.2 d förutom målsägande i mål som gäller sexualbrott också målsägande i brottmål som gäller könsrelaterat våld och våld i nära relationer.

En förutsättning för att en sådan åtgärd som avses i den föreslagna paragrafen ska kunna vidtas är dessutom att den inte avsevärt fördröjer handläggningen av målet eller medför andra olägenheter. Detta motsvarar bestämmelsen i artikel 23.1 enligt vilken en särskild åtgärd som planerats efter en individuell bedömning inte ska tillhandahållas om operativa eller praktiska hinder gör detta omöjligt eller om det finns ett trängande behov av att förhöra brottsoffret och underlåtenhet att göra detta skulle kunna skada brottsoffret, någon annan person eller påverka förfarandet negativt. I skäl 59 i ingressen nämns en polistjänstemans sjukdom och moderskaps- eller föräldraledighet som exempel på sådana operativa eller praktiska hinder. I fråga om förhörslokaler sägs det att det kanske inte finns några lokaler tillgängliga som har utförats särskilt för förhör med brottsoffer, t.ex. på grund av renoveringsarbeten.

11 kap. Särskilda bestämmelser

9 a §. Personlig bedömning av målsäganden. I den föreslagna nya paragrafen föreskrivs det om en skyldighet att göra en personlig bedömning av målsäganden för att fastställa behovet av särskilt skydd. Syftet med den personliga bedömningen av målsäganden är att identifiera målsägandens sårbarhet och behov av särskilt skydd och fastställa vilka särskilda åtgärder målsäganden eventuellt behöver. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 22 i direktivet. Vid den personliga bedömning som avses i paragrafen prövas om det finns behov att vidta särskilda åtgärder för att skydda målsäganden för ytterligare lidanden, hot eller vedergällning

när målet handläggs vid förundersökning eller rättegång. Bedömningen av åtgärdsbehovet är dock inte bindande. Så som framgår av artikel 23.1 ska en särskild åtgärd som planerats efter en individuell bedömning inte tillhandahållas om operativa eller praktiska hinder gör detta omöjligt eller om det finns ett trängande behov av att förhöra brottsoffret. Genom den föreslagna paragrafen begränsas inte heller domstolens prövningsrätt. Den föreslagna paragrafen ska inte gälla eventuella andra åtgärder som behövs för att skydda en målsägande. Behovet av dem ska bedömas separat, såsom för närvarande.

Enligt 1 mom. ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång och vilka särskilda åtgärder som kan behövas för att skydda målsäganden. Bestämmelser om dessa särskilda åtgärder finns i paragrafens 2 mom. Vid bedömningen ska i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur beaktas. I enlighet med vad som förutsätts i direktivet bör sådana bedömningar genomföras för alla målsägande för att fastställa om de riskerar sekundär eller upprepad viktigmisering, hot eller vedergällning, och vilka särskilda skyddsåtgärder de behöver (artikel 22.1 och skäl 55 i ingressen).

Enligt punkt 4 i artikeln är presumtionen i fråga om målsägande under 18 år att de är sårbara offer och att de därför kan behöva särskilda skyddsåtgärder. Detta betyder dock inte att särskilda åtgärder alltid bör vidtas för målsägande under 18 år, utan också för deras del bör det göras en bedömning av huruvida de särskilda åtgärder som avses i denna paragraf behövs i varje enskilt fall med beaktande av i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur.

Enligt det föreslagna momentet ska förundersökningsmyndigheten när den prövar om målsäganden behöver särskilt skydd beakta i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. Bestämmelsen motsvarar artikel 22.2 i direktivet. Bedömningar bör ta hänsyn till personliga faktorer som målsägandens ålder, kön och könsidentitet eller könsuttryck, etniska tillhörighet, ras, religion, sexuella läggning, hälsa, funktionshinder, uppehållsstatus, kommunikationssvårigheter, förhållande eller beroendeställning till förövaren och tidigare erfarenhet av brott (skäl 56 i ingressen). Bedömningarna bör även ta hänsyn till brottstyp och omständigheterna kring brottet. De brottstyper som kan förorsaka ett särskilt behov av skydd är i synnerhet sexuellt våld eller sexuellt utnyttjande, våld i nära relationer, könsrelaterat våld, hatbrott, människohandel, brott i anslutning till organiserad brottslighet och terroristbrott (artikel 22.3).

Enligt artikel 22.3 ska det inom ramen för bedömningen ägnas särskild uppmärksamhet åt målsägande vars förhållande eller beroendeställning till förövaren gör dem särskilt sårbara samt målsägande som har lidit avsevärd skada till följd av brottets allvar. Särskild uppmärksamhet ska också ägnas åt målsägande som har utsatts för ett brott som begåtts med diskriminerande motiv som kan ha koppling till deras personliga särdrag. Dessutom ska särskild uppmärksamhet ägnas åt barn och funktionshindrade.

Förundersökningsmyndigheten ska vid den föreslagna personliga bedömningen från fall till fall pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång och om det behövs åtgärder enligt 2 mom. för att skydda honom eller henne. Även om en bedömning ska göras av alla målsägande, får omfattningen av bedömningen enligt artikel 22.5 anpassas med hänsyn till brottets allvar och graden av uppenbar skada som har åsamkats brottsoffret. Hur omfattande och noggrann bedömningen blir är således beroende av vilket brott det är fråga om och hur allvarligt det är. I fråga om de kategorier av brottsoffer som uppräknas i artikel 22.3 bör bedömningen göras ytterst noggrant. När det gäller offer för t.ex. egendomsbrott finns det däremot i regel inga behov av sådana särskilda

åtgärder som avses i 2 mom. Bedömningen kan därför för deras del göras i ett lättare förfarande.

Enligt momentet ska en personlig bedömning göras utan ogrundat dröjsmål. Detta uppfyller kravet i artikel 22.1, enligt vilket en individuell bedömning ska göras snabbt. Vid den personliga bedömningen av målsäganden ska behovet av särskilda åtgärder bedömas i fråga om både förundersökningen och rättegången. När det gäller förundersökningen gäller bedömningen bl.a. vem som förhör målsäganden och i vilka lokaler förhöret äger rum. Bedömningen kan därför åtminstone i fråga om dessa åtgärder som avses i artikel 23.2 göras innan förhöret inleds.

Enligt momentet ska målsägandens uppfattning om behovet av åtgärder beaktas vid bedömningen. Bestämmelsen motsvarar artikel 22.6, enligt vilken en individuell bedömning ska göras i nära medverkan med brottsoffret och med hänsyn till deras önskemål, inklusive om de inte önskar få del av särskilda åtgärder som föreskrivs i artiklarna 23 och 24. När förundersökningsmyndigheten berättar för målsäganden om de särskilda åtgärder som används i domstolen, ska förundersökningsmyndigheten också tala om att dess bedömning inte är bindande för domstolen och att domstolens avgörande således kan avvika från bedömningen.

Om en målsägande bedöms vara i behov av sådana särskilda åtgärder som avses i paragrafens 2 mom. när målet handläggs i domstol, ska det göras en anteckning om bedömningsresultatet i förundersökningsprotokollet och åklagaren ska underrätta domstolen om det.

I 2 mom. föreskrivs det vilka åtgärder som omfattas av detta bedömningsförfarande. Enligt *punkt 1* ska förundersökningsmyndigheten vid den personliga bedömningen av målsäganden pröva om det finns behov av de särskilda åtgärder vid förhör av en målsägande om vilka föreskrivs i 7 kap. 21 §. Med stöd av punkten ska det prövas om det är behövt att målsäganden förhörs i lokaler som planerats för förhör av person som behöver skydd, att alla förhören av målsäganden hålls av samma personer eller att förhørsledaren är en person av samma kön som målsäganden.

Enligt *punkt 2* ska det prövas om det är behövt att spela in förhöret av målsäganden för att användas som bevis på det sätt som avses i 9 kap. 4 §. Med stöd av nämnda paragraf är förundersökningsmyndigheten skyldig att pröva detta redan för närvarande. På det sätt som förutsätts i artikel 22.1 i direktivet ska behovet av att spela in förhöret för målsägandens del i fortsättningen prövas som en del av den personliga bedömning av målsäganden som avses i paragrafen.

Enligt *punkt 3* ska det prövas om det är behövt att höra målsäganden vid huvudförhandlingen utan att svaranden är närvarande eller skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses.

Enligt *punkt 4* ska det prövas om det är behövt att höra målsäganden vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, via en videolänk eller på något annat motsvarande sätt.

Enligt *punkt 5* ska det prövas om det är behövt att i ett brottmål hålla muntlig förhandling i domstolen utan att allmänheten är närvarande på grund av målsägandens behov av särskilt skydd.

I 3 mom. finns en bestämmelse om hörande av åklagaren vid bedömningen. Enligt det föreslagna momentet ska förundersökningsmyndigheten höra åklagaren om behovet av särskilt skydd och om behovet av de åtgärder som avses i 2 mom. 2—5 punkten, om målsägandens

personliga omständigheter och brottets natur kräver det. Förundersökningsmyndigheten ska höra åklagaren i ett sådant brottmål som avses i artikel 22.3 och 22.4 i direktivet, om åklagaren med stöd av 5 kap. 1 § ska underrättas om det brott som kommit för undersökning. Riksåklagarämbetet (RÅ:2013:4) och Polisstyrelsen (2020/2013/1369) har utfärdat enhetliga anvisningar om vilka brottmål åklagaren ska underrättas om. Skyldigheten att höra ska således gälla bl.a. de sexualbrott, människohandelsbrott, våld i nära relationer och brott mot barn som omfattas av underrättelseskyldigheten. Förundersökningsmyndigheten ska vid behov höra åklagaren också i andra brottmål där det enligt förundersökningsmyndighetens bedömning kan finnas behov av särskilda åtgärder vid huvudförhandlingen. Däremot kan förundersökningsmyndigheten utan att höra åklagaren bedöma behovet av de åtgärder gällande förhørslokaler och vilka som håller förhör som avses i 7 kap. 21 §.

Enligt 4 mom. ska en personlig bedömning av målsäganden göras på nytt, om de omständigheter som bedömningen vilat på förändras avsevärt. En bedömning kan göras på nytt också om det annars, av andra orsaker än ändrade omständigheter, finns grundad anledning till det. Beslut om att göra en ny bedömning efter avslutad förundersökning fattas av åklagaren.

En personlig bedömning ska göras på nytt t.ex. om målsäganden först efter bedömningen utsätts för hot och sådana åtgärder för att skydda målsäganden vid huvudförhandlingen som avses i 17 kap. 51 och 52 § i rättegångsbalken därför behövs. En ny bedömning kan behövas av andra orsaker än förändrade omständigheter t.ex. om behovet av särskilt skydd inte kommit fram vid den ursprungliga bedömningen eller om åklagaren med avvikelse från förundersökningsmyndighetens bedömning anser att målsäganden är i behov av särskilt skydd.

Genom momentet genomförs artikel 22.7, enligt vilket den individuella bedömningen ska uppdateras under hela det straffrättsliga förfarandet, om de omständigheter som ger upphov till en bedömning förändras avsevärt.

2.2 Rättegångsbalken

17 kap. Om bevisning

51 §. I 1 mom. föreskrivs det om hur en part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande. Enligt bestämmelsen är ett sådant förfarande möjligt om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs 1) för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa, 2) i det fallet att den som hörs annars skulle låta bli att berätta vad han eller hon vet om saken, 3) i det fallet att någon stör eller försöker vilseleda den som hörs medan han eller hon talar. Till momentet fogas en ny 4 punkt, enligt vilken förfarandet kan användas i det fallet att den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd av någon annan orsak än den som anges i 1 punkten, i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur. I övrigt föreslås det inga ändringar i momentet. Den föreslagna nya 4 punkten uppfyller kraven i artikel 23.3 a.

Enligt den föreslagna nya punkten 4 ska förfarandet kunna användas då den som hörs i ett brottmål t.ex. på grund av sina personliga egenskaper eller brottets beskaffenhet upplever det som speciellt ångestfyllt om svaranden eller någon annan person är närvarande i rättssalen under hörandet. Denna punkt ska således omfatta situationer då det inte föreligger något hot mot liv eller hälsa, men förfarandet behövs för att skydda den som hörs för ångest och ytterligare lidande på grund av ett hörande.

I fråga om en målsägande ska behovet av ett sådant förfarande som avses i momentet prövas redan under förundersökningen vid den personliga bedömning av målsäganden som görs med stöd av den föreslagna 11 kap. 9 a § i förundersökningslagen. Förundersökningsmyndighetens bedömning av behovet av ett sådant förfarande är dock inte bindande för domstolen, utan domstolen får från fall till fall pröva om förfarandet ska användas. I det gällande momentet förutsätts det att domstolen anser att förfarandet är lämpligt. Domstolen ska vid lämplighetsbedömningen överväga situationen som helhet. Detta uppfyller också kraven i artikel 23.1 i direktivet. Enligt nämnda punkt ska direktivets bestämmelser om de särskilda åtgärder som avses i artikeln tillämpas utan att de påverkar den brottsanklagades rättigheter och i enlighet med reglerna om domstolarnas bedömningsutrymme. Domstolen ska vid bedömningen av om målsäganden behöver särskilt skydd beakta i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. Bestämmelsen baserar sig på artikel 22 i direktivet. Vilka omständigheter som ska beaktas när behovet av särskilt skydd bedöms har behandlats närmare i detaljmotiveringen till paragrafen om personlig bedömning av målsäganden i 11 kap. 9 a § 1 mom. i förundersökningslagen.

Den föreslagna nya 4 punkten ska huvudsakligen tillämpas när en målsägande i behov av särskilt skydd hörs i ett brottmål. Den kan dock tillämpas också på någon annan som hörs i ett brottmål, såsom ett vittne. Också någon annan person än målsäganden kan t.ex. på grund av sina personliga egenskaper, såsom ålder eller hälsa, uppleva ett hörande som speciellt ångestfyllt om svaranden är närvarande i rättssalen. Denna person kan då höras utan att svaranden är närvarande, om domstolen anser att ett sådant förfarande behövs för att skydda personen och att förfarandet som helhet är lämpligt.

52 §. I 1 mom. föreskrivs det om hur en part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, med anlåtande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra. Enligt bestämmelsen är ett sådant förfarande möjligt, om domstolen anser att detta är lämpligt och 1) den som hörs inte personligen kan närvara vid huvudförhandlingen på grund av sjukdom eller av något annat skäl, 2) den som hörs inte kan infinna sig personligen vid huvudförhandlingen utan att det uppstår kostnader eller olägenheter som är betydande i förhållande till bevisningens betydelse, 3) trovärdigheten av den berättelse som den som hörs avger kan bedömas tillförlitligt utan att han eller hon är personligen närvarande vid huvudförhandlingen, 4) förfarandet behövs för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa, eller 5) den som hörs inte har fyllt 15 år eller hans eller hennes psykiska funktioner är störda. Till momentet fogas en ny 6 punkt, enligt vilken förfarandet kan användas i det fallet att den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd av någon annan orsak än den som anges i 4 punkten, i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur. I övrigt föreslås det inga ändringar i momentet. Den föreslagna nya 6 punkten uppfyller kraven i artikel 23.3 b i direktivet.

Den föreslagna nya 6 punkten motsvarar den ovan föreslagna 4 punkten i 51 § 1 mom. Förfarandet kan således användas i situationer då den som hörs i ett brottmål t.ex. på grund av sina personliga egenskaper eller brottets beskaffenhet upplever ett hörande i rättssalen som synnerligen ångestfyllt. Denna punkt ska således omfatta situationer då det inte föreligger något hot mot liv eller hälsa, men förfarandet behövs för att skydda den som hörs för ångest och ytterligare lidande på grund av ett hörande. Punkten ska huvudsakligen tillämpas när en målsägande i behov av särskilt skydd hörs i ett brottmål. Punkten kan dock vid behov tillämpas också på någon annan person som hörs i ett brottmål, såsom ett vittne. Förutsättningarna för att använda förfarandet har behandlats närmare ovan i motiveringen till 51 § 1 mom. 4 punkten.

2.3 Lagen om rättegång i brottmål

1 kap. Om åtalsrätt och åtalsprövning

9 §. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 *mom.*, där det föreskrivs om översättning av ett beslut om åtalseftergift. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs delvis artikel 7.3 i direktivet, där det förutsätts att varje beslut om att avsluta de straffrättsliga förfarandena ska översättas.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig på begäran inom skälig tid ges en avgiftsfri översättning av beslutet om åtalseftergift eller av ett sammandrag av detta. Motiveringen till beslutet om åtalseftergift behöver inte i sin helhet översättas för målsäganden. Enligt artikel 7.3 och skäl 30 i ingressen är det tillräckligt att översättningen innehåller en kort sammanfattning av skälen för beslutet.

I praktiken översätts beslut om åtalseftergift på åklagarämbetena redan nu, om en part inte förstår det språk på vilket beslutet är skrivet. En av åklagaren sammanställd sammanfattning av vilken det väsentliga i beslutet framgår översätts då till ett språk som parten förstår. Denna praxis uppfyller kraven i direktivet. Den föreslagna bestämmelsen kommer därför inte att medföra stora förändringar jämfört med nuläget.

I fråga om finsk-, svensk- och samiskspråkiga tillämpas vad som föreskrivs i språklagen och samiska språklagen. Bestämmelser om rätt att få översättningar av expeditioner och andra handlingar finns i 20 § i språklagen och i 20 § i samiska språklagen.

5 kap. Om väckande av åtal

15 §. Till paragrafen fogas ett nytt 4 *mom.* om en skyldighet att underrätta en målsägande om tiden och platsen för sammanträdet. Genom momentet genomförs kravet i artikel 6.1 b enligt vilket brottsoffer har rätt att på begäran få upplysningar om när och var rättegången kommer att äga rum samt innebörden av anklagelserna mot förövaren.

Enligt 1 *mom.* i den gällande paragrafen kallas endast en sådan målsägande till huvudförhandlingen som har underrättat domstolen om att han kommer att framställa yrkanden i saken och vars talan åklagaren inte för. Enligt gällande bestämmelse behöver andra målsägande inte kallas till sammanträdet. Enligt motiveringen till bestämmelsen kan också en sådan målsägande som inte kallas till huvudförhandlingen vid behov ändå t.ex. genom vanligt brev underrättas om när huvudförhandlingen hålls (RP 271/2004 rd s. 40).

Enligt det föreslagna nya 4 *mom.* ska en målsägande underrättas om tiden och platsen för sammanträdet, om målsäganden har begärt det. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen ska också en målsägande som inte har yrkanden i saken och inte heller kallas till domstolen för att utreda saken, på begäran underrättas om tiden och platsen för sammanträdet. Om målsäganden önskar få en sådan underrättelse som avses i momentet, ska han eller hon framställa en begäran om detta till domstolen. I enlighet med artikel 6.1 b ska underrättelsen också innehålla information om brottsrekvisitet för den gärning som åtalet gäller.

Enligt den föreslagna 4 kap. 18 § 9 punkten i förundersökningslagen ska målsäganden vid förundersökningen underrättas om den i momentet avsedda rätten att få information om tiden och platsen för domstolshandläggningen.

6 a kap. Rättegångsspråket och tolkning

3 §. I 1 mom. föreskrivs det om rätten för svarande och målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkiga att få skriftliga översättningar. Det föreslås att det i momentet tas in en bestämmelse om en målsägandes rätt till översättning av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet samt av andra väsentliga handlingar än domar eller beslut.

Enligt det gällande momentet ska det till en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig i ett brottmål där åklagaren utför åtal på målsägandens begäran ges en översättning av domen till den del den gäller målsäganden samt en översättning av ett beslut eller en del av ett beslut som fattas i brottmålet, om översättningen av beslutet behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. Det föreslås att det till momentet fogas en bestämmelse om att det till målsäganden på begäran ska ges en översättning av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs artikel 7.4 i direktivet.

Det föreslås att momentet också kompletteras så att det till målsäganden på begäran ska ges en översättning också av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs artikel 7.3 i direktivet.

I 2 mom. i den gällande paragrafen finns en bestämmelse om en muntlig översättning eller ett muntligt sammandrag. Den motsvarar artikel 7.6 i direktivet. Enligt paragrafens 2 mom. får med avvikelse från 1 mom. stämningsansökan, domen eller någon annan väsentlig handling eller delar av eller ett sammandrag av handlingen översättas muntligt för svaranden eller målsäganden, om inte partens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt. Bestämmelsen om en muntlig översättning eller ett muntligt sammandrag ska i framtiden kunna tillämpas också på andra väsentliga handlingar än domar eller beslut som översätts för målsäganden. Sådana andra väsentliga handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem som föreslås bli fogade till 1 mom. ska således kunna översättas muntligt för målsäganden, om inte målsägandens rättsskydd kräver att handlingen översätts skriftligt.

Genom de föreslagna bestämmelserna begränsas inte de rättigheter som en person har med stöd av språklagen eller samiska språklagen.

2.4 Lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar

9 §. *Sekretessbelagda rättegångshandlingar.* I 1 mom. 5 punkten föreslås det en hänvisning till den nya 7 a punkt och den nya 31 b punkt som enligt förslaget ska tas in i 11 § 2 mom. respektive 24 § 1 mom. i offentlighetslagen. För att målsägandens säkerhet ska garanteras ska således uppgifter om en i den föreslagna 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal vara sekretessbelagda.

Med stöd av den nu aktuella punkten är den kontaktinformation för målsäganden som avses i 11 § 1 mom. 7 punkten och 24 § 1 mom. 31 § punkten sekretessbelagd redan för närvarande.

En målsägande som har bett att få en anmälan om frigivning kan således begära att hans eller hennes kontaktinformation hålls hemlig redan med stöd av den gällande lagen, om han eller hon har anledning att misstänka att hans eller hennes säkerhet kan komma att hotas.

12 §. *En parts rätt att ta del av en handling.* I 2 mom. 1 punkten föreslås det för tydlighetens skull en hänvisning till den nya 7 a punkt som enligt förslaget ska tas in i 11 § 2 mom. i offentlighetslagen. För att målsägandens säkerhet ska garanteras har en rättegångspart således inte rätt att få uppgifter om en i den föreslagna 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal.

Med stöd av den nu aktuella punkten har en rättegångspart inte rätt att få uppgifter om den kontaktinformation för målsäganden som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i offentlighetslagen. Om en målsägande som har bett att få en anmälan om frigivning har anledning att frukta för sin säkerhet, är den kontaktinformation för målsäganden som ansluter sig till begäran således sekretessbelagd redan med stöd av den gällande lagen.

15 §. *Förhandling inom stängda dörrar.* Det föreslås att paragrafen kompletteras med en möjlighet att handlägga ett brottmål inom stängda dörrar, när en person som behöver särskilt skydd ska höras. Enligt *punkt 6* i den gällande paragrafen kan domstolen besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar ska ske utan att allmänheten är närvarande, om en person som inte har fyllt 15 år eller en person vars handlingsbehörighet har begränsats ska höras. Det föreslås att punkten kompletteras så att ett brottmål ska kunna handläggas utan att allmänheten är närvarande också om en person som behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av målsägandens personliga omständigheter och brottets natur ska höras. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs artikel 23.3 d i direktivet.

I fråga om en målsägande ska behovet av handläggning av målet utan att allmänheten är närvarande bedömas redan under förundersökningen vid den personliga bedömning av målsäganden som görs med stöd av den föreslagna 11 kap. 9 a § i förundersökningslagen. Förundersökningsmyndighetens bedömning av behovet av förhandling inom stängda dörrar är inte bindande för domstolen. Domstolen ska såsom för närvarande i varje enskilt fall ta ställning till om det finns förutsättningar för förhandling inom stängda dörrar. Detta uppfyller också kraven i artikel 23.1 i direktivet. Enligt punkt 1 i artikeln ska direktivets bestämmelser om de särskilda åtgärder som avses i artikeln tillämpas utan att de påverkar den brottsanklagades rättigheter och i enlighet med reglerna om domstolarnas bedömningsutrymme.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska domstolen kunna besluta att handlägga ett mål inom stängda dörrar, om målsäganden t.ex. på grund av sina personliga egenskaper eller brottets beskaffenhet upplever ett hörande som synnerligen ångestfyllt om allmänheten är närvarande i rättssalen. Bestämmelsen om målsägandens behov av särskilt skydd baserar sig på artikel 22 i direktivet. I detaljmotiveringen till bestämmelsen om personlig bedömning av målsäganden i 11 kap. 9 a § 1 mom. i förundersökningslagen behandlas det närmare vilka omständigheter som ska beaktas när en målsägandes behov av särskilt skydd prövas.

Den föreslagna nya bestämmelsen ska huvudsakligen tillämpas när en målsägande i behov av särskilt skydd hörs i ett brottmål. Bestämmelsen ska dock vid behov kunna tillämpas också på någon annan som hörs i ett brottmål, såsom ett vittne, som t.ex. på grund av sina personliga egenskaper är i behov av samma skydd som en målsägande.

2.5 Fängelselagen

2 kap. Inledande av verkställighet

1 a §. *Verkställighetshandlingar och domstolens anmälningsskyldighet.* Paragrafen föreslås bli ändrad så att det tas in en bestämmelse om domstolens skyldighet att underrätta Brottså-följdsmyndigheten om en i den föreslagna 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller av-lägsnat sig från fängelset. Enligt det nya 3 mom. kan domstolens underrättelseskyldighet full-göras via justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller Rättsregistercen-tralen. I den gällande paragrafens 2 mom. finns en hänvisning till tillämpning av lagstiftningen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. Den hänvisningen tas nu in i ett nytt 4 mom. I övrigt ändras den gällande paragrafen inte.

19 kap. Anmälningar och lämnande av upplysningar

4 §. *Anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset.* Paragrafen innehåller bestämmelser om en anmälan till målsäganden eller någon annan person om att en fånge frigi-vits eller avlägsnat sig från fängelset. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar innehållet i paragrafen.

Det föreslås att paragrafen kompletteras med en skyldighet att i sådana situationer som avses i artikel 6.6 i direktivet anmäla om frigivning av en fånge till en målsägande som på förhand begärt en sådan anmälan. En ny bestämmelse om en anmälningsskyldighet tas in i 2 mom.

Den bestämmelse i gällande 1 mom. som gäller också andra personer än målsäganden och är beroende av prövning föreslås inte bli ändrad. Också en sådan målsägande som inte på för-hand har begärt en anmälan, får också i fortsättningen underrättas om en frigivning, om mål-säganden är utsatt för ett sådant hot som avses i momentet.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs om en skyldighet för Brottså-följdsmyndigheten att under-rätta en målsägande om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset, om målsagan-den har meddelat att han eller hon vill få en sådan anmälan. Enligt momentet föreligger det skyldighet att anmäla om en frigivning, om fången har dömts för sådana brott mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller sådana sexualbrott som avses i momentet. Anmälningsskyldigheten gäller följande brott: våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnytt-jande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån eller försök till eller medverkan till ett sådant brott.

En målsägande som på det sätt som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen har meddelat att han eller hon vill få en anmälan om att en fånge som har dömts för något av de i momentet uppräknade brotten har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset ska utan ogrundat dröjsmål få en sådan anmälan. Enligt nämnda paragraf ska målsäganden underrätta förundersöknings-myndigheten eller åklagaren om att han eller hon vill få en anmälan.

Enligt momentet ska målsäganden underrättas om att en fånge har frigivits, rymt, utan tillstånd avlägsnat sig från fängelset samt låtit bli att återvända till fängelset vid den tidpunkt som anges i beslutet om permission eller i något annat tillstånd. Med frigivning av en fånge avses

att fången frigges efter att ha avtjänat straffet i dess helhet eller att fången frigges villkorligt eller försätts i övervakad frihet på prov.

Målsäganden ska också underrättas om permission som beviljas en fånge före den tidpunkt som avses i 14 kap. 3 § i fängelselagen. Anmälningsskyldigheten gäller permissioner som beviljas utan övervakning eller med sådan elektronisk övervakning som avses i 14 kap. 8 § 3 mom. Den tidpunkt som avses i 14 kap. 3 § i fängelselagen är i regel när två tredjedelar av strafftiden har avtjänats av tiden fram till villkorlig frigivning eller frigivning efter avtjänande av hela straffet. Målsäganden ska också underrättas om något annat tillstånd att avlägsna sig från fängelset som har beviljats före den tidpunkt som avses i 14 kap. 3 §, såsom tillstånd till civilt arbete eller tillstånd till studier. En anmälan om att en fånge beviljats permission under ledsagning eller övervakad på något annat sätt än genom elektronisk övervakning ska däremot ges endast om fången inte återvänt till fängelset vid den tidpunkt som anges i tillståndet. Anmälningsskyldigheten gäller inte situationer då en fånge återvänder sent till fängelset, innan en anmälan har hunnit göras.

Enligt det föreslagna momentet ska målsäganden dessutom underrättas om den ovan nämnda i 14 kap. 3 § avsedda tidpunkten från och med vilken en fånge tidigast kan beviljas permission på basis av strafftidens längd samt om den första permission som beviljats på denna grund. Målsäganden ska däremot inte efter denna tidpunkt längre underrättas om varje enskild permission separat. Efter denna tidpunkt krävs det inte något särskilt skäl för att bevilja permission, utan fången kan beviljas permission på basis av strafftidens längd för högst tre dygn under en tid av två månader. Eftersom en fånge således i detta skede av verkställigheten av straffet kan beviljas ett stort antal permissioner och med korta mellanrum, skulle det inte vara ändamålsenligt heller ur målsägandens synvinkel att anmäla varje enskild permission.

Enligt momentet är en förutsättning för att ovan nämnda anmälningar ska få göras att detta inte bedöms äventyra fångens liv eller hälsa. Bestämmelsen motsvarar artikel 6.6, enligt vilken underrättelseskyldigheten inte omfattar situationer där det finns en konstaterad risk för skada för förövaren till följd av en sådan anmälan.

Det gällande 2 mom. flyttas och blir ett nytt 3 mom. Momentet ändras så att det i fortsättningen förutom de anmälningar som avses i 1 mom. också ska gälla de anmälningar som avses i 2 mom.

Anmälan enligt denna paragraf ska göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i paragrafen får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja. I fråga om de anmälningar som avses i 2 mom. innebär detta att en målsägande som på förhand bett att få en anmälan om frigivning kan meddela Brottsförhållningsmyndigheten att han eller hon inte längre vill få någon sådan.

2.6 Häktningsslagen

2 kap. Ankomst till ett fängelse

2 §. Intagning i fängelse. Paragrafen föreslås bli ändrad så att det tas in en bestämmelse om domstolens skyldighet att underrätta Brottsförhållningsmyndigheten om en i den föreslagna 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal. Enligt det nya 2 mom. kan domstolens underrättelseskyldighet fullgöras via justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller Rättsregistercentralen. I den gällande

paragrafens *1 mom.* finns en hänvisning till tillämpning av lagstiftningen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem vid registrering. Den hänvisningen tas nu in i ett nytt *3 mom.* De nuvarande *2 och 3 mom.* blir *4 och 5 mom.* I övrigt ändras den gällande paragrafen inte.

16 kap. Särskilda bestämmelser

1 §. Tillämpning av fängselagen. Enligt *1 mom. 9 punkten* tillämpas vid verkställighet av häktning vad som i *19 kap. i fängselagen* föreskrivs om anmälningar, lämnande av upplysningar och rätten att förtiga uppgifter i fråga om verkställighet av fängelse. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen tillämpas bestämmelserna om fångar i *19 kap. 4 § i fängselagen* på anmälan om att häktade frigivits eller avlägsnat sig från fängelset.

I propositionen föreslås det att det i *19 kap. 4 § 2 mom. i fängselagen* tas in en ny bestämmelse om anmälan om frigivning av en fånge som har dömts för ett brott mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller för sexualbrott. För klarhetens skull föreslås det att det i den nu aktuella paragrafen tas in ett nytt *2 mom.* enligt vilket motsvarande bestämmelser ska tillämpas på anmälan om frigivning av en häktad som har häktats på grund av ovan nämnda brott. Enligt det föreslagna momentet tillämpas på anmälan om att en häktad som häktats på grund av ett sådant brott som avses i *19 kap. 4 § 2 mom. i fängselagen* har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset vad som i den paragrafen föreskrivs om en fånge som har dömts för ett sådant brott. Med stöd av hänvisningsbestämmelsen i momentet tillämpas i fråga om beslutanderätten vad som föreskrivs i *19 kap. 11 § i fängselagen*. Det är således fängelsedirektören eller en av direktören förordnad säkerhetsansvarig som beslutar om anmälningar.

2.7 Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

16 kap. Anmälningar och lämnande av upplysningar

2 §. Anmälan om att en frihetsberövad frigivits eller avlägsnat sig från förvaringslokalen. Paragrafen innehåller bestämmelser om en anmälan till målsäganden eller någon annan person om att en frihetsberövad frigivits eller avlägsnat sig från förvaringslokalen. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar innehållet i paragrafen.

Genomförandet av direktivet förutsätter att paragrafens kompletteras i fråga om häktade i förvar hos polisen. Det föreslås att det i paragrafen tas in en skyldighet att i sådana situationer som avses i artikel 6.6 i direktivet anmäla om frigivning av en häktad till en målsägande som på förhand begärt en sådan anmälan. En ny bestämmelse om en anmälningsskyldighet tas in i *2 mom.*

Bestämmelsen i gällande *1 mom.* föreslås inte bli ändrad. Bestämmelsen gäller anmälan om frigivning också av andra frihetsberövade än häktade. Bestämmelsen är dessutom beroende av prövning och gäller anmälningar också till andra personer än målsäganden. Enligt bestämmelsen ska också en sådan målsägande som inte på förhand har begärt en anmälan också i fortsättningen kunna bli underrättad om frigivning av en anhållen eller häktad, om målsäganden är utsatt för ett sådant hot som avses i momentet.

I det föreslagna *2 mom.* föreskrivs om en skyldighet för polisen att underrätta en målsägande om att en häktad frigivits eller rymt, om målsäganden har meddelat att han eller hon vill få en

sådan anmälan. Enligt momentet ska en frigivning eller en rymning anmälas, om en häktad har häktats på grund av sådana brott mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller sådana sexualbrott som avses i momentet. Anmälningsskyldigheten gäller följande brott: våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov miss-handel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån eller försök till eller med-verkan till ett sådant brott.

En målsägande som på det sätt som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen har meddelat att han eller hon vill få en anmälan om att en häktad som har häktats på grund av något av de i momentet uppräknade brotten har frigivits eller rymt ska utan ogrundat dröjsmål få en sådan anmälan.

Enligt momentet är en förutsättning för att anmälan ska få göras att detta inte bedöms äventyra den häktades liv eller hälsa. Bestämmelsen motsvarar artikel 6.6, enligt vilken underrättelse-skyldigheten inte omfattar situationer där det finns en konstaterad risk för skada för förövaren till följd av en sådan anmälan.

Det gällande 2 mom. flyttas och blir ett nytt 3 mom. Momentet ändras så att det i fortsättningen förutom de anmälningar som avses i 1 mom. också ska gälla de anmälningar som avses i 2 mom.

Anmälan enligt denna paragraf ska göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i paragrafen får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja. I fråga om de anmälningar som avses i 2 mom. innebär detta att en målsägande som på förhand bett att få en anmälan om frigivning kan meddela förundersökningsmyndigheten att han eller hon inte längre vill få någon sådan.

2.8 Lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten

7 §. Övervaknings- och verksamhetsregistret. I paragrafen föreskrivs det om övervaknings- och verksamhetsregistret, som innehåller uppgifter som behövs för upprätthållandet av anstaltsordningen samt för övervakningen av fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och för deras deltagande i verksamheten. Registret innehåller uppgifter om bl.a. permission och rymning.

I 1 mom. föreslås en ny 10 punkt, enligt vilken en anmälan till målsäganden om att en fånge eller en intagen har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal samt om målsägandens begäran om detta och målsägandens kontaktinformation ska kunna föras in i registret som sådana uppgifter som behövs för övervakningen av fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och deras deltagande i verksamheten. Sådana uppgifter är en i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om frigivning och den kontaktinformation som målsägande uppgett för att anmälan ska kunna göras samt uppgifter om frigivningsanmälningar som målsäganden har fått.

31 §. Inskränkningar i rätten till insyn. I paragrafen föreskrivs om inskränkningar i den registrerades rätt till insyn. I 1 mom. föreslås ett tillägg enligt vilket den registrerade inte har rätt till insyn i de uppgifter om målsägande enligt 7 § 1 mom. 10 punkten som ingår i övervaknings- och verksamhetsregistret. En inskränkning av rätten till insyn är nödvändig för att ga-

rantera målsägandens säkerhet. En fånge eller en häktad har således inte rätt till insyn i uppgifter som gäller målsägandens begäran om att få en anmälan om frigivning, i målsägandens kontaktinformation eller i uppgifter som gäller frigivningsanmälningar som målsäganden fått.

2.9 Lagen om medling vid brott och i vissa tvister

3 §. Ärenden som behandlas vid medling. Det föreslås att bestämmelserna i 1 mom. om förutsättningarna för medling vid brott ska kompletteras på det sätt som anges i artikel 12.1 a och c.

Enligt artikel 12.1 c är ett villkor för tillhandahållande av verksamheter för reparativ rättvisa att förövaren har bekräftat de grundläggande sakförhållandena i ett ärende. Detta krav motsvarar den praxis som iaktas redan för närvarande i samband med medling vid brott. Syftet med medlingen är att gärningsmannen tar ansvar för sina gärningar. För att medlingen ska lyckas måste parterna till väsentliga delar vara överens om vad som inträffat. Denna förutsättning framgår inte uttryckligen av lagen. Det föreslås därför att momentet kompletteras så att en förutsättning för medling ska kunna ske är att den misstänkte erkänner händelseförloppet vid gärningen till väsentliga delar. Syftet med medlingen är dock inte att avgöra skuldfrågan, och ett uttalande av den misstänkte vid medlingen kan inte användas vid en straffprocess som bevis för att den misstänkte är skyldig.

Enligt artikel 12.1 a i direktivet ska verksamheter för reparativ rättvisa nyttjas endast när det ligger i brottsoffrets intresse, efter frivilligt och välinformerat samtycke från brottsoffret; detta samtycke får när som helst återkallas. När ett ärende hänvisas till verksamheter för reparativ rättvisa och förfarandet genomförs bör man enligt skäl 46 beakta faktorer som brottets art och allvar, graden av trauma, upprepad kränkning av brottsoffrets fysiska, sexuella eller psykologiska integritet, maktobalanser, brottsoffrets ålder, mognad och intellektuella kapacitet, vilka kan begränsa eller minska brottsoffrets förmåga att fatta ett välinformerat beslut, eller kan försvåra möjligheterna att nå ett för brottsoffret positivt resultat.

Medling förutsätter alltid att offret frivilligt har uttryckt sitt samtycke till medlingen och att offret kan förstå betydelsen av en medling och de avgöranden som träffas under den (2 § 1 mom. i medlingslagen). I det aktuella momentet förutsätts det dessutom att ett brott bedöms vara lämpligt för medling med beaktande av brottets art och tillvägagångssättet, förhållandet mellan den misstänkte och brottsoffret samt övriga omständigheter som helhet. Vid en bedömning av om ett brott är lämpligt för medling måste man bl.a. beakta en tendens att skydda den svagare parten, vilket kan leda till att ett fall inte anses lämpligt för medling, även om parterna ger sitt medgivande till medling och kan förstå betydelsen av de avgöranden som träffas (RP 93/2005 rd s. 16). Enligt lagutskottets mening finns det inte förutsättningar för medling t.ex. om offret är klart underställt i förhållande till förövaren och fruktar förövaren. Fall som involverar våld i närförhållande bör inte tas upp till medling t.ex. när våldet är ett upprepat inslag i relationen eller när våldsverkaren betraktar våld som en acceptabel metod att lösa konflikter i närrelationen (LaUB 13/2005 s. 5).

Redan med stöd av det gällande momentet kan man således i vissa situationer anse att medling inte är i offrets intresse och att det inte finns förutsättningar för medling, även om offret skulle samtycka till medling och förstå betydelsen av en medling och de avgöranden som träffas under den. Kravet i artikel 12.1 a om säkerställande av brottsoffrets intressen har dock inte uttryckligen nämnts i lagen. Det föreslås därför att momentet kompletteras så att en förutsättning för att medling ska kunna ske i ett brott är att medlingen ligger i offrets intresse. När offrets intresse bedöms bör man beakta ovan nämnda faktorer, såsom maktobalans och offrets ålder, mognad eller intellektuella kapacitet, vilka kan begränsa eller minska offrets förmåga att fatta

ett välinformerat beslut eller försvåra möjligheterna att nå ett för brottsoffret positivt resultat. Med offrets intresse avses däremot inte att brottsoffret skulle dra större ekonomisk nytta av medling än om ärendet handlades i domstol.

2.10 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

11 §. *En parts rätt att ta del av en handling.* I 2 mom. föreslås det en ny 7 a punkt, enligt vilken en part, hans ombud eller hans biträde inte har rätt att ta del av en handling som innehåller uppgifter om en i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal eller uppgifter om nämnda anmälningar. För att målsägandens säkerhet ska garanteras ska således uppgifter om målsägandens begäran om att få en anmälan om frigivning samt uppgifter om frigivningsanmälningar som målsäganden har fått vara sekretessbelagda.

Enligt gällande 4 kap. 15 § 3 mom. i förundersökningslagen och 12 § 2 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar har en part inte rätt att få uppgifter om den kontaktinformation för målsäganden som avses i 7 punkten i det aktuella momentet. Om en målsägande som har bett att få en anmälan om frigivning har anledning att frukta för sin säkerhet, är den kontaktinformation för målsäganden som ansluter sig till begäran således sekretessbelagd redan med stöd av den gällande lagen.

24 §. *Sekretessbelagda myndighetshandlingar.* I 1 mom. föreslås det en ny 31 b punkt, enligt vilken sekretessbelagda myndighetshandlingar är handlingar som innehåller uppgifter om en i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal eller uppgifter om nämnda anmälningar. För att målsägandens säkerhet ska garanteras ska således uppgifter om målsägandens begäran om att få en anmälan om frigivning samt uppgifter om frigivningsanmälningar som målsäganden har fått vara sekretessbelagda.

Enligt den gällande 31 punkten i momentet kan en målsägande begära att kontaktinformation ska hållas hemlig, om han eller hon har anledning att misstänka att hans eller hennes säkerhet kan komma att hotas. Enligt 9 § 1 mom. 5 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar är kontaktinformation som avses i nämnda 31 punkt sekretessbelagd också vid rättegång. Kontaktinformationen för en målsägande som begärt att få en anmälan om frigivning kan således på målsägandens begäran sekretessbeläggas i myndighetshandlingar redan med stöd av den gällande lagen. För att målsägandens säkerhet ska garanteras är det dock nödvändigt att målsägandens kontaktinformation är sekretessbelagd i Brottspåföljdsmyndighetens handlingar också när målsäganden i samband med handläggningen av ett brottmål inte har begärt att kontaktinformationen hålls hemlig. Uppdaterad kontaktinformation för målsäganden ska i fortsättningen föras in i Brottspåföljdsmyndighetens register med tanke på anmälningar om frigivning. För att informationen om målsägandens begäran ska hållas hemlig, är det skäl att också kontaktinformationen i anslutning till begäran hålls hemlig vid Brottspåföljdsmyndigheten. I den föreslagna 31 b punkten föreskrivs det därför dessutom att målsägandens kontaktinformation i anslutning till en begäran om anmälan om frigivning alltid är sekretessbelagd i Brottspåföljdsmyndighetens handlingar.

Sekretesstiden för de handlingar som är sekretessbelagda med stöd av den föreslagna 31 b punkten bestäms enligt vad som föreskrivs om sekretess för skyddande av privatlivet i 31 § 2 mom.

3 Ikraftträdande

Propositionen hänför sig till den reform av bevisningslagstiftningen genom vilken 17 kap. i rättegångsbalken totalreviderats. Lagarna föreslås träda i kraft samtidigt som reformen av bevisningslagstiftningen den 1 januari 2016.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (805/2011) 4 kap. 10 § 2 mom., 13 § 1—3 mom. och 15 § 3 mom., sådana de lyder, 4 kap. 10 § 2 mom. i lag 1145/2013, 13 § 1—3 mom. i lag 770/2013 och 15 § 3 mom. i lag 736/2015, samt
fogas till 3 kap. 1 § ett nytt 3 mom., till 4 kap. nya 18 och 19 §, till 7 kap. en ny 21 § och till 11 kap. en ny 9 a § som följer:

3 kap.

Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras

1 §

Registrering av anmälan om brott

En målsägande som har gjort en anmälan om brott ska få en skriftlig bekräftelse av anmälan, som innehåller de grundläggande uppgifterna om anmälan och om det brott eller den händelse som har anmälts.

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

10 §

Rätt att anlita biträde vid förundersökningen

Undersökningsledaren eller åklagaren ska göra framställning till domstolen om att ett rättegångsbiträde eller en stödperson ska förordnas för målsäganden, om det finns orsak till det enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål, och framställning om att en försvarare ska förordnas för den som är misstänkt för brott, om det finns orsak till det enligt 1 § 3 mom. i det kapitlet. Om målsäganden med stöd av 11 kap. 9 a § bedöms vara i behov av särskilt skydd eller om brottets beskaffenhet eller målsägandens personliga omständigheter annars förutsätter det, ska förundersökningsmyndigheten fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stöd-tjänster för målsägande och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna utan ogrundat dröjsmål.

13 §

Översättning av handlingar

Handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken ska inom skälig tid skriftligt översättas för en misstänkt till det i 12 § avsedda språk som den misstänkte använder, om översättningen behövs för att bevaka den misstänktes rättigheter. Till en målsägande ska det på målsägandes begäran inom skälig tid ges en skriftlig översättning till det i 12 § avsedda språk som målsäganden använder av handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter, av en skriftlig bekräftelse som avses i 3 kap. 1 § 3 mom. samt av ett beslut som avses i 11 kap. 1 § om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller av ett sammandrag av ett sådant beslut.

Med avvikelse från 1 mom. får handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem översättas muntligt för en part, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Förundersökningsmyndigheten ska se till att en misstänkt får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida den misstänkte vill ha en översättning av handlingar som avses i denna paragraf. Om en misstänkt avstår från sin rätt till en översättning av handlingar, behöver ingen översättning ges till den misstänkte.

15 §

Partsoffentlighet vid förundersökning

En part har inte den rätt som avses i 1 mom., om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. En part har inte rätt att få information om uppgifter som avses i 11 § 2 mom. 6 a, 7 eller 7 a punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

18 §

Underrättelse om målsägandens rättigheter

Förundersökningsmyndigheten ska utan ogrundat dröjsmål, i den omfattning det är behövligt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur, underrätta en målsägande om

- 1) de stödtjänster som står till buds,
- 2) rätten att under de förutsättningar som anges i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål få ett rättegångsbiträde eller en stödperson,
- 3) rätten att under de förutsättningar som anges i rättshjälpslagen (257/2002) få kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde,
- 4) rätten till tolkning och till översättning av väsentliga handlingar på de villkor som anges i 13 § samt i 6 a kap 3 § i lagen om rättegång i brottmål,
- 5) rätten att framställa ett privaträttsligt anspråk i samband med åtalet samt om möjligheten till att åklagaren utför åtalet, om det finns förutsättningar för det enligt 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål,
- 6) de medel som står till buds för att skydda målsäganden för ett hot mot hälsan eller säkerheten,

RP 66/2015 rd

7) rätten att få information om ett beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller ett beslut om åtalseftergift,

8) rätten för en målsägande som kallats till domstol för utredningen av ärendet att få ersättning under de förutsättningar som anges i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972),

9) rätten att få information om handläggningen av ärendet, om tiden och platsen för domstolshandläggningen och om domen i ett brottmål.

19 §

Underrättelse om rätten att få en anmälan om frigivning av en fånge eller en häktad

Om utredningen gäller våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån, eller försök till eller medverkan till ett sådant brott, ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål underrätta målsäganden om rätten att enligt 19 kap. 4 § 2 mom. i fängelselagen, 16 kap. 1 § 2 mom. i häktningsslagen och 16 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal.

Om målsäganden vill få en anmälan enligt 1 mom., ska målsäganden underrätta förundersökningsmyndigheten eller åklagaren om detta. Målsäganden ska uppge behövliga kontaktuppgifter för att anmälan ska kunna lämnas. Förundersökningsmyndigheten eller åklagaren ska underrätta domstolen om målsägandens begäran.

7 kap.

Förhör

21 §

Förhör av en målsägande som behöver särskilt skydd

Om en målsägande behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av målsägandens personliga omständigheter och brottets natur och detta inte avsevärt fördröjer handläggningen av målet eller medför andra olägenheter

1) ska förhöret av målsäganden hållas i lokaler som planerats för förhör av personer som behöver skydd,

2) ska alla förhören av målsäganden hållas av samma person eller personer, om målsäganden begär det, och

3) ska förhørsledaren i mål som gäller sexualbrott som avses i 20 kap. i strafflagen och i andra brottmål där målsäganden har ett motiverat behov av det på grund av brottets beskaffenhet vara en person av samma kön som målsäganden, om målsäganden begär det.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

9 a §

Personlig bedömning av målsäganden

Förundersökningsmyndigheten ska utan ogrundat dröjsmål pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång och om det behövs åtgärder enligt 2 mom. Vid bedömningen ska myndigheten beakta i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. När bedömningen görs ska målsägandens uppfattning om behovet av åtgärder beaktas.

Förundersökningsmyndigheten ska pröva om det för att skydda målsäganden är behövligt att

- 1) hålla förhöret av målsäganden på det sätt som anges i 7 kap. 21 §,
- 2) spela in förhöret av målsäganden för att användas som bevis på det sätt som avses i 9 kap. 4 §,
- 3) höra målsäganden vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses eller utan att svaranden är närvarande på det sätt som anges i 17 kap. 51 § i rättegångsbalken,
- 4) höra målsäganden vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande på det sätt som anges i 17 kap. 52 § i rättegångsbalken, eller
- 5) hålla muntlig förhandling i domstolen utan att allmänheten är närvarande på det sätt som anges i 15 § 6 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

Förundersökningsmyndigheten ska höra åklagaren om behovet av särskilt skydd och om behovet av de åtgärder som avses i 2 mom. 2—5 punkten, om målsägandens personliga omständigheter eller brottets natur kräver det.

Den bedömning som avses i denna paragraf ska göras på nytt, om de omständigheter som bedömningen vilat på förändras avsevärt. En bedömning kan göras på nytt också om det annars finns grundad anledning till det. Beslut om att göra en ny bedömning efter avslutad förundersökning fattas av åklagaren.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 17 kap. 51 och 52 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 17 kap. 51 § 1 mom. och 52 § 1 mom., sådana de lyder i lag 732/2015, som följer:

17 kap.

Om bevisning

51 §

En part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses, eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs

- 1) för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa,
 - 2) i det fallet att den som hörs annars skulle låta bli att berätta vad han eller hon vet om saken,
 - 3) i det fallet att någon stör eller försöker vilseleda den som hörs medan han eller hon talar, eller
 - 4) i det fallet att den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd av någon annan orsak än den som anges i 1 punkten, i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur.
-

52 §

En part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om domstolen anser att detta är lämpligt och

- 1) den som hörs inte personligen kan närvara vid huvudförhandlingen på grund av sjukdom eller av något annat skäl,
- 2) den som hörs inte kan infinna sig personligen vid huvudförhandlingen utan att det uppstår kostnader eller olägenheter som är betydande i förhållande till bevisningens betydelse,
- 3) trovärdigheten av den berättelse som den som hörs avger kan bedömas tillförlitligt utan att han eller hon är personligen närvarande vid huvudförhandlingen,
- 4) förfarandet behövs för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa,
- 5) den som hörs inte har fyllt 15 år eller hans eller hennes psykiska funktioner är störda, eller

RP 66/2015 rd

6) den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd av någon annan orsak än den som anges i 4 punkten, i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 6 a kap. 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 769/2013, samt
fogas till 1 kap. 9 § ett nytt 2 mom. i stället för det 2 mom. som upphävts genom lag 670/2014 och till 5 kap. 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 243/2006, ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.

Om åtalsrätt och åtalsprövning

9 §

Till en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig ska det på begäran inom skälig tid ges en avgiftsfri översättning av beslutet om åtalseftergift eller av ett sammandrag av detta. Bestämmelser om översättning finns dessutom i språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003).

5 kap.

Om väckande av åtal

15 §

En målsägande ska underrättas om tiden och platsen för sammanträdet, om målsäganden har begärt det.

6 a kap.

Rättegångsspråket och tolkning

3 §

Till en svarande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig ska det inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av stämningsansökan och domen till den del de gäller honom eller henne. Till svaranden ska det inom skälig tid även ges en avgiftsfri skriftlig översättning av ett beslut som fattats i brottmålet och av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka svarandens rättigheter. Till en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig i ett brottmål där åklagaren utför åtal ska det på begäran inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av domen till den del den gäller målsäganden och av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet. Till målsäganden

RP 66/2015 rd

ska det på begäran inom skälig tid även ges en avgiftsfri skriftlig översättning av ett beslut som fattats i brottmålet och av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) 9 § 1 mom. 5 punkten, 12 § 2 mom. 1 punkten och 15 § 6 punkten som följer:

9 §

Sekretessbelagda rättegångshandlingar

En rättegångshandling är sekretessbelagd till den del den innehåller

5) information som avses i 11 § 2 mom. 7 och 7 a punkten och 24 § 1 mom. 31 och 31 b punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, eller

12 §

En parts rätt att ta del av en handling

En parts rätt enligt 1 mom. gäller inte

1) information som avses i 11 § 2 mom. 7 och 7 a punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet,

15 §

Förhandling inom stängda dörrar

På begäran av den som har del i saken eller av andra särskilda skäl kan domstolen besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar skall ske utan att allmänheten är närvarande, om

6) domstolen ska höra en person som inte har fyllt 15 år eller en person vars handlingsbehörighet har begränsats eller, i ett brottmål, en målsägande som behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur, eller

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 1 a § och 19 kap. 4 § i fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen (767/2005) 2 kap. 1 a § och 19 kap. 4 §, den förstnämnda sådan den lyder i lag 382/2010 och den sistnämnda sådan den lyder delvis ändrad i lag 231/2015, som följer:

2 kap.

Inledande av verkställighet

1 a §

Verkställighetshandlingar och domstolens anmälningsskyldighet

Som verkställighetshandling i fråga om en dom fungerar en utskrift ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. När det gäller fängelsestraff som överförs från ett annat land för verkställighet i Finland är det justitieministeriets eller Brottspåföljdsmyndighetens beslut som är verkställighetshandling för domen.

Domstolen ska föra in uppgifter som behövs för verkställighetshandlingen i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. Om domstolen när den avgör ett ärende förordnar att den dömde ska häktas eller hållas häktad, kan domstolen i stället för att registrera detta i informationssystemet anteckna uppgifterna i fångpasset. Fångpasset fungerar då som en temporär verkställighetshandling.

Domstolen ska underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om en sådan begäran från målsäganden som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen (805/2011) genom att föra in uppgifterna om detta i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten.

På registrering och överföring enligt 2 och 3 mom. tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

4 §

Anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset

Anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av fångens beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att fången gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovan nämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har fången meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) eller en skyddsåtgärd som anmälts till informationssystemet

RP 66/2015 rd

met för polisärenden med stöd av 4 § i lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015), kan anmälan också göras till den som förbudet eller åtgärden avses skydda.

En målsägande som på det sätt som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen har meddelat att han eller hon vill få en anmälan om att en fånge som har dömts för våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuell utnyttjande, sexuell utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov miss-handel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån, eller försök till eller medverkan till ett sådant brott, har frigivits, rymt, utan tillstånd har avlägsnat sig från ett fängelse, inte återvänt till fängelset vid den tidpunkt som anges i beslutet om permission eller i något annat tillstånd samt före den tidpunkt som avses i 14 kap. 3 § i denna lag har beviljats tillstånd att avlägsna sig från fängelset utan övervakning eller under sådan övervakning som avses i 8 § 3 mom. i det kapitlet, ska utan ogrundat dröjsmål få en sådan anmälan. Målsäganden ska underrättas också om den ovan nämnda i 14 kap. 3 § avsedda tidpunkten från och med vilken en fånge kan beviljas permission på basis av strafftidens längd samt om den första permission som beviljats på denna grund. För att ovan nämnda anmälningar ska få göras krävs det att detta inte bedöms äventyra fångens liv eller hälsa.

Anmälan enligt denna paragraf ska göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i denna paragraf får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 2 kap. 2 § och 16 kap. 1 § i häktninglagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktninglagen (768/2005) 2 kap. 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 383/2010 och 1071/2015, samt
fogas till 16 kap. 1 §, sådan den lyder i lag 394/2015, ett nytt 2 mom. som följer:

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

2 §

Intagning i fängelse

Intagning av en häktad i fängelse grundar sig på ett häktningsförordnande som utfärdats av en domstol. Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om häktningsförordnandet till Brottspåföljdsmyndigheten genom att registrera uppgifter om förordnandet i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten.

Domstolen ska underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om en sådan begäran från målsäganden som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen (805/2011) genom att föra in uppgifterna om detta i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten.

På registrering och överföring enligt 1 och 2 mom. tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

Den häktade ska ges möjlighet att underrätta en nära anhörig eller någon annan närstående om intagningen i fängelse.

Uppgift om att en häktad tagits in i ett fängelse ska antecknas i det verkställighetsregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015).

RP 66/2015 rd

16 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Tillämpning av fängelselagen

På anmälan om att en häktad som häktats på grund av ett sådant brott som avses i 19 kap. 4 § 2 mom. i fängelselagen har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset tillämpas vad som i den paragrafen och i 11 § i samma kapitel föreskrivs om en fånge som har dömts för ett sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om ändring av 16 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) 16 kap. 2 §, så-
dan den lyder delvis ändrad i lag 232/2015, som följer:

16 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

2 §

Anmälan om att en frihetsberövad frigivits eller avlägsnat sig från förvaringslokalen

Anmälan om att en frihetsberövad frigivits eller avlägsnat sig från förvaringslokalen får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av den frihetsberövades beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att den frihetsberövade gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovannämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har den frihetsberövade meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) eller en skyddsåtgärd som anmälts till informationssystemet för polisärenden med stöd av 4 § i lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015), kan anmälan också göras till den som förbudet eller åtgärden avses skydda.

En målsägande som på det sätt som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen har meddelat att han eller hon vill få en anmälan om att en häktad som häktats på grund av våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuell utnyttjande, sexuell utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån eller försök till eller medverkan till ett sådant brott har frigivits eller rymt ska utan ogrundat dröjsmål få en sådan anmälan. För att anmälan ska få göras krävs det att detta inte bedöms äventyra den häktades liv eller hälsa.

Anmälan enligt denna paragraf ska göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i denna paragraf får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

8.

Lag

om ändring av 7 och 31 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015) 7 § 1 mom. 9 punkten och 31 § 1 mom. samt
fogas till 7 § 1 mom. en ny 10 punkt som följer:

7 §

Övervaknings- och verksamhetsregistret

Övervaknings- och verksamhetsregistret innehåller uppgifter som behövs för upprätthållandet av anstaltsordningen samt för övervakningen av fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och för deras deltagande i verksamheten. Dessa uppgifter i fråga om fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten är

9) uppgifter om rymning och otillåten avvikelse från öppen anstalt samt om brott mot villkoren för tillstånd att avlägsna sig, mot tillstånd till studier och tillstånd till civilt arbete samt om brott mot villkoren för placering i en anstalt utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten,

10) uppgifter om en anmälan till målsäganden om att en fånge eller en intagen har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal samt om målsägandens begäran om detta och målsägandens kontaktinformation.

31 §

Inskränkningar i rätten till insyn

Utöver vad som föreskrivs i personuppgiftslagen kan den registrerades rätt till insyn begränsas, om utövande av rätten till insyn på sannolika grunder kan leda till ett allvarligt hot mot ordningen och säkerheten i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten eller mot säkerheten för en anställd vid Brottspåföljdsmyndigheten eller för någon annan. Den registrerade har inte rätt till insyn i uppgifter i säkerhetsregistret eller i de uppgifter om målsägande enligt 7 § 1 mom. 10 punkten som ingår i övervaknings- och verksamhetsregistret.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

9.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om medling vid brott och i vissa tvister

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) 3 § 1 mom. som följer:

3 §

Ärenden som behandlas vid medling

Medling kan ske i fråga om brott som bedöms vara lämpliga för medling med beaktande av brottets art och tillvägagångssättet, förhållandet mellan den misstänkte och brottsoffret samt övriga omständigheter som helhet. För att medling ska kunna ske i ett brott krävs det att den misstänkte erkänner händelseförloppet vid gärningen till väsentliga delar och att medlingen ligger i offrets intresse. Medling får inte ske i brott mot minderåriga, om offret på grund av brottets art eller sin ålder är i behov av särskilt skydd. Om medling inte kan ske i brottet får inte heller frågan om skadestånd bli föremål för medling.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

10.

Lag

om ändring av 11 och 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 11 § 2 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 385/2007, 713/2007, 701/2011 och 756/2015, en ny 7 a punkt och till 24 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lagarna 1151/2001, 1060/2002, 281/2004, 713/2007, 274/2009, 458/2011, 528/2011, 91/2015, 405/2015 och 756/2015, en ny 31 b punkt som följer:

11 §

En parts rätt att ta del av en handling

En part, hans ombud eller hans biträde har inte den i 1 mom. avsedda rätten

7 a) när det är fråga om en handling som innehåller uppgifter om en i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal eller uppgifter om nämnda anmälningar,

24 §

Sekretessbelagda myndighetshandlingar

Om inte något annat föreskrivs särskilt, är följande myndighetshandlingar sekretessbelagda:

31 b) handlingar som innehåller uppgifter om en i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen avsedd begäran från målsäganden om att få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal eller uppgifter om

RP 66/2015 rd

nämnda anmälningar samt utöver vad som i 31 punkten föreskrivs om kontaktinformation som ska hållas hemlig, målsägandens kontaktinformation i anslutning till nämnda begäran i Brottspåföljdsmyndighetens handlingar,

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 15 oktober 2015

Vid förhinder för statsministern, kommun- och reformminister

Anu Vehviläinen

Kommunikationsminister Anne Berner

1.

Lag

om ändring av förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (805/2011) 4 kap. 10 § 2 mom., 13 § 1—3 mom. och 15 § 3 mom., sådana de lyder, 4 kap. 10 § 2 mom. i lag 1145/2013, 13 § 1—3 mom. i lag 770/2013 och 15 § 3 mom. i lag 736/2015, samt
fogas till 3 kap. 1 § ett nytt 3 mom., till 4 kap. nya 18 och 19 §, till 7 kap. en ny 21 § och till 11 kap. en ny 9 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras

(ny)

1 §

Registrering av anmälan om brott

En målsägande som har gjort en anmälan om brott ska få en skriftlig bekräftelse av anmälan, som innehåller de grundläggande uppgifterna om anmälan och om det brott eller den händelse som har anmälts.

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

10 §

10 §

Rätt att anlita biträde vid förundersökningen

Rätt att anlita biträde vid förundersökningen

Undersökningsledaren eller åklagaren ska göra framställning till domstolen om att ett rättegångsbiträde eller en stödperson ska förordnas för målsäganden, om det finns orsak till det enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål, och framställning om att en försvarare ska förordnas för den som är misstänkt för brott, om det finns orsak till det enligt 1 § 3 mom. i det nämnda ka-

Undersökningsledaren eller åklagaren ska göra framställning till domstolen om att ett rättegångsbiträde eller en stödperson ska förordnas för målsäganden, om det finns orsak till det enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål, och framställning om att en försvarare ska förordnas för den som är misstänkt för brott, om det finns orsak till det enligt 1 § 3 mom. i det kapitlet. *Om*

Gällande lydelse

pitlet. När brottets beskaffenhet förutsätter det, ska förundersökningsmyndigheten fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster för målsägande och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna utan ogrundat dröjsmål.

Föreslagen lydelse

målsäganden med stöd av 11 kap. 9 a § bedöms vara i behov av särskilt skydd eller om brottets beskaffenhet eller målsägandens personliga omständigheter annars förutsätter det, ska förundersökningsmyndigheten fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster för målsägande och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna utan ogrundat dröjsmål.

13 §

Översättning av handlingar

Handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken ska inom skälig tid skriftligt översättas till det språk som avses i 12 § och som en part använder, om översättningen behövs för att bevaka partens rättigheter.

Med avvikelse från 1 mom. får väsentliga handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem översättas muntligt för en part, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Förundersökningsmyndigheten ska se till att en part får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida parten vill ha en översättning av handlingar som avses i denna paragraf. Om en part avstår från sin rätt till en översättning av handlingar, behöver ingen översättning ges till parten.

13 §

Översättning av handlingar

Handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken ska inom skälig tid skriftligt översättas för en misstänkt till det i 12 § avsedda språk som den misstänkte använder, om översättningen behövs för att bevaka den misstänktes rättigheter. Till en målsägande ska det på målsägandes begäran inom skälig tid ges en skriftlig översättning till det i 12 § avsedda språk som målsäganden använder av handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på saken, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter, av en skriftlig bekräftelse som avses i 3 kap. 1 § 3 mom. samt av ett beslut som avses i 11 kap. 1 § om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller av ett sammandrag av ett sådant beslut.

Med avvikelse från 1 mom. får handlingar eller delar av eller ett sammandrag av dem översättas muntligt för en part, om inte partens rättsskydd kräver att handlingarna översätts skriftligt.

Förundersökningsmyndigheten ska se till att en *misstänkt* får tillräcklig information om sin rätt till en översättning av handlingar och vid behov försäkra sig om huruvida *den misstänkte* vill ha en översättning av handlingar som avses i denna paragraf. Om en *misstänkt* avstår från sin rätt till en översättning av

RP 66/2015 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

handlingar, behöver ingen översättning ges till den misstänkte.

Den lag som träder i kraft vid ingången av år 2016

Föreslagen lydelse

15 §

15 §

Partsoffentlighet vid förundersökning

Partsoffentlighet vid förundersökning

En part har inte den rätt som avses i 1 mom., om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. En part har inte rätt att få information om uppgifter som avses i 11 § 2 mom. 6 a eller 7 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

En part har inte den rätt som avses i 1 mom., om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. En part har inte rätt att få information om uppgifter som avses i 11 § 2 mom. 6 a, 7 eller 7 a punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

18 §

Underrättelse om målsägandens rättigheter

Förundersökningsmyndigheten ska utan ogrundat dröjsmål, i den omfattning det är behövt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur, underrätta en målsägande om

1) de stödtjänster som står till buds,

2) rätten att under de förutsättningar som anges i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål få ett rättegångsbiträde eller en stödperson,

3) rätten att under de förutsättningar som anges i rättshjälpslagen (257/2002) få kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde,

4) rätten till tolkning och till översättning av väsentliga handlingar på de villkor som anges i 13 § samt i 6 a kap 3 § i lagen om rättegång i brottmål,

5) rätten att framställa ett privaträttsligt anspråk i samband med åtalet samt om möjligheten till att åklagaren utför åtalet, om det finns förutsättningar för det enligt 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6) de medel som står till buds för att skydda målsäganden för ett hot mot hälsan eller säkerheten,

7) rätten att få information om ett beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller ett beslut om åtalseftergift,

8) rätten för en målsägande som kallats till domstol för utredningen av ärendet att få ersättning under de förutsättningar som anges i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972),

9) rätten att få information om handläggningen av ärendet, om tiden och platsen för domstolshandläggningen och om domen i ett brottmål.

(ny)

19 §

Underrättelse om rätten att få en anmälan om frigivning av en fånge eller en häktad

Om utredningen gäller våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån, eller försök till eller medverkan till ett sådant brott, ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål underrätta målsäganden om rätten att enligt 19 kap. 4 § 2 mom. i fängelselagen, 16 kap. 1 § 2 mom. i häktningsslagen och 16 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen få en anmälan om att en fånge eller en häktad har frigivits eller avlägsnats sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal.

Om målsäganden vill få en anmälan enligt 1 mom., ska målsäganden underrätta förundersökningsmyndigheten eller åklagaren om detta. Målsäganden ska uppge behövliga kontaktuppgifter för att anmälan ska kunna lämnas. Förundersökningsmyndigheten eller åklagaren ska underrätta domstolen om målsägandens begäran.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

Förhör

(ny)

21 §

Förhör av en målsägande som behöver särskilt skydd

Om en målsägande behöver särskilt skydd i synnerhet med beaktande av målsägandens personliga omständigheter och brottets natur och detta inte avsevärt fördröjer handläggningen av målet eller medför andra olägenheter

1) ska förhöret av målsäganden hållas i lokaler som planerats för förhör av personer som behöver skydd,

2) ska alla förhören av målsäganden hållas av samma person eller personer, om målsäganden begär det, och

3) ska förhørsledaren i mål som gäller sexualbrott som avses i 20 kap. i strafflagen och i andra brottmål där målsäganden har ett motiverat behov av det på grund av brottets beskaffenhet vara en person av samma kön som målsäganden, om målsäganden begär det.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

(ny)

9 a §

Personlig bedömning av målsäganden

Förundersökningsmyndigheten ska utan ogrundat dröjsmål pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång och om det behövs åtgärder enligt 2 mom. Vid bedömningen ska myndigheten beakta i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. När bedömningen görs ska målsägandens uppfattning om behovet av åtgärder beaktas.

Förundersökningsmyndigheten ska pröva om det för att skydda målsäganden är behövt att

1) hålla förhöret av målsäganden på det sätt som anges i 7 kap. 21 §,

2) spela in förhöret av målsäganden för att

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

användas som bevis på det sätt som avses i 9 kap. 4 §,

3) höra målsäganden vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses eller utan att svaranden är närvarande på det sätt som anges i 17 kap. 51 § i rättegångsbalken,

4) höra målsäganden vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande på det sätt som anges i 17 kap. 52 § i rättegångsbalken, eller

5) hålla muntlig förhandling i domstolen utan att allmänheten är närvarande på det sätt som anges i 15 § 6 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

Förundersökningsmyndigheten ska höra åklagaren om behovet av särskilt skydd och om behovet av de åtgärder som avses i 2 mom. 2–5 punkten, om målsägandens personliga omständigheter eller brottets natur kräver det.

Den bedömning som avses i denna paragrafska göras på nytt, om de omständigheter som bedömningen vilat på förändras avsevärt. En bedömning kan göras på nytt också om det annars finns grundad anledning till det. Beslut om att göra en ny bedömning efter avslutad förundersökning fattas av åklagaren.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 17 kap. 51 och 52 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken 17 kap. 51 § 1 mom. och 52 § 1 mom., sådana de lyder i lag 732/2015, som följer:

*Den lag som träder i kraft vid ingången av Föreslagen lydelse
år 2016*

17 kap.

Om bevisning

51 §

En part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses, eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs

1) för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa,

2) i det fallet att den som hörs annars skulle låta bli att berätta vad han eller hon vet om saken, eller

3) i det fallet att någon stör eller försöker vilseleda den som hörs medan han eller hon talar.

51 §

En part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses, eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande, om domstolen anser att detta är lämpligt och förfarandet behövs

1) för att den som hörs eller någon som står i ett sådant förhållande till honom eller henne som avses i 17 § 1 mom. ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa,

2) i det fallet att den som hörs annars skulle låta bli att berätta vad han eller hon vet om saken,

3) i det fallet att någon stör eller försöker vilseleda den som hörs medan han eller hon talar, eller

4) i det fallet att den som hörs i ett brottmål behöver särskilt skydd av någon annan orsak än den som anges i 1 punkten, i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur.

52 §

En part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om domstolen an-

52 §

En part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i sammanträdet har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om domstolen an-

3.

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 6 a kap. 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 769/2013, samt
fogas till 1 kap. 9 § ett nytt 2 mom. i stället för det 2 mom. som upphävts genom lag 670/2014 och till 5 kap. 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 243/2006, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

Om åtalsrätt och åtalsprövning

(ny)

9 §

Till en målsägande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig ska det på begäran inom skälig tid ges en avgiftsfri översättning av beslutet om åtalseftergift eller av ett sammandrag av detta. Bestämmelser om översättning finns dessutom i språklagen (423/2003) och samiska språklagen (1086/2003).

5 kap.

Om väckande av åtal

(ny)

15 §

En målsägande ska underrättas om tiden och platsen för sammanträdet, om målsäganden har begärt det.

6 a kap.

Rättegångsspråket och tolkning

3 §

Till en svarande som inte är finsk-, svensk eller samiskspråkig ska det inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av stämningsansökan och domen till den del de gäller honom eller henne. Till svaranden ska

3 §

Till en svarande som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig ska det inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av stämningsansökan och domen till den del de gäller honom eller henne. Till svaranden ska det inom skälig tid även ges en avgiftsfri

RP 66/2015 rd

Gällande lydelse

det inom skälig tid även ges en avgiftsfri skriftlig översättning av ett beslut som fattas i brottmålet och av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka svarandens rättigheter. Till målsäganden i ett brottmål där åklagaren utför åtal ska det på målsägandens begäran inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av domen till den del den gäller målsäganden samt en översättning av ett beslut eller en del av ett beslut som fattas i brottmålet, om översättningen av beslutet behövs för att bevaka målsägandens rättigheter.

Föreslagen lydelse

skriftlig översättning av ett beslut som fattats i brottmålet och av andra väsentliga handlingar eller delar av dem, om översättningen behövs för att bevaka svarandens rättigheter. Till en målsägande *som inte är finsk-, svensk- eller samiskspråkig* i ett brottmål där åklagaren utför åtal ska det på begäran inom skälig tid ges en avgiftsfri skriftlig översättning av domen till den del den gäller målsäganden *och av underrättelsen om tiden och platsen för sammanträdet. Till målsäganden ska det på begäran inom skälig tid även ges en avgiftsfri skriftlig* översättning av ett beslut som fattats i brottmålet *och av andra väsentliga handlingar eller delar av dem*, om översättningen behövs för att bevaka målsägandens rättigheter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) 9 § 1 mom. 5 punkten, 12 § 2 mom. 1 punkten och 15 § 6 punkten som följer:

Gällande lydelse

9 §

Sekretessbelagda rättegångshandlingar

En rättegångshandling är sekretessbelagd till den del den innehåller

5) *kontakt*information som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten och 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, eller

12 §

En parts rätt att ta del av en handling

En parts rätt enligt 1 mom. gäller inte
1) *kontakt*information som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet,

15 §

Förhandling inom stängda dörrar

På begäran av den som har del i saken eller av andra särskilda skäl kan domstolen besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar skall ske utan att allmänheten är närvarande, om

6) en person som inte har fyllt 15 år eller en person vars handlingsbehörighet har begränsats skall höras, eller om

Föreslagen lydelse

9 §

Sekretessbelagda rättegångshandlingar

En rättegångshandling är sekretessbelagd till den del den innehåller

5) information som avses i 11 § 2 mom. 7 och 7 a punkten och 24 § 1 mom. 31 och 31 b punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, eller

12 §

En parts rätt att ta del av en handling

En parts rätt enligt 1 mom. gäller inte
1) information som avses i 11 § 2 mom. 7 och 7 a punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet,

15 §

Förhandling inom stängda dörrar

På begäran av den som har del i saken eller av andra särskilda skäl kan domstolen besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar skall ske utan att allmänheten är närvarande, om

6) domstolen ska höra en person som inte har fyllt 15 år eller en person vars handlingsbehörighet har begränsats *eller, i ett brottmål, en målsägande som behöver särskilt*

RP 66/2015 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

skydd i synnerhet med beaktande av hans eller hennes personliga omständigheter och brottets natur, eller

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 2 kap. 1 a § och 19 kap. 4 § i fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen (767/2005) 2 kap. 1 a § och 19 kap. 4 §, den förstnämnda sådan den lyder i lag 382/2010 och den sistnämnda sådan den lyder delvis ändrad i lag 231/2015, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Inledande av verkställighet

1 a §

*Verkställighetshandlingar och domstolens
anmälningsskyldighet*

Som verkställighetshandling i fråga om en dom fungerar en utskrift ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. När det gäller fängelsestraff som överförts från ett annat land för verkställighet i Finland är det justitieministeriets eller Brottspåföljdsmyndighetens beslut som är verkställighetshandling för domen.

Domstolen ska föra in uppgifter som behövs för verkställighetshandlingen i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. *På registreringen tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.* Om domstolen när den avgör ett ärende förordnar att den dömde ska häktas eller hållas häktad, kan domstolen i stället för att registrera detta i informationssystemet anteckna uppgifterna i fångpasset. Fångpasset fungerar då som en temporär verkställighetshandling.

1 a §

*Verkställighetshandlingar och domstolens
anmälningsskyldighet*

Som verkställighetshandling i fråga om en dom fungerar en utskrift ur registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. När det gäller fängelsestraff som överförts från ett annat land för verkställighet i Finland är det justitieministeriets eller Brottspåföljdsmyndighetens beslut som är verkställighetshandling för domen.

Domstolen ska föra in uppgifter som behövs för verkställighetshandlingen i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem. Om domstolen när den avgör ett ärende förordnar att den dömde ska häktas eller hållas häktad, kan domstolen i stället för att registrera detta i informationssystemet anteckna uppgifterna i fångpasset. Fångpasset fungerar då som en temporär verkställighetshandling.

Domstolen ska underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om en sådan begäran från målsäganden som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen (805/2011) genom att föra in uppgifterna om detta i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för för-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

medling till Brottspåföljdsmyndigheten.

På registrering och överföring enligt 2 och 3 mom. tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

4 §

4 §

Anmälan om permission och frigivning

Anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset

Anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av fångens beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att fången gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovan nämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har fången meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) eller en skyddsåtgärd som anmälts till informationssystemet för polisärenden med stöd av 4 § i lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015), kan anmälan också göras till den som förbudet eller åtgärden avses skydda.

Anmälan skall göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i 1 mom. får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja.

Anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av fångens beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att fången gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovan nämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har fången meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) eller en skyddsåtgärd som anmälts till informationssystemet för polisärenden med stöd av 4 § i lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015), kan anmälan också göras till den som förbudet eller åtgärden avses skydda.

En målsägande som på det sätt som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen har meddelat att han eller hon vill få en anmälan om att en fånge som har dömts för våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån, eller försök till eller medverkan till ett sådant brott, har frigivits, rymt, utan tillstånd har avlägsnat sig från ett fängelse, inte återvänt till fängelset vid den tidpunkt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som anges i beslutet om permission eller i något annat tillstånd samt före den tidpunkt som avses i 14 kap. 3 § i denna lag har beviljats tillstånd att avlägsna sig från fängelset utan övervakning eller under sådan övervakning som avses i 8 § 3 mom. i det kapitlet, ska utan ogrundat dröjsmål få en sådan anmälan. Målsäganden ska underrättas också om den ovan nämnda i 14 kap. 3 § avsedda tidpunkten från och med vilken en fånge kan beviljas permission på basis av strafftidens längd samt om den första permission som beviljats på denna grund. För att ovan nämnda anmälningar ska få göras krävs det att detta inte bedöms äventyra fångens liv eller hälsa.

Anmälan enligt denna paragraf ska göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i denna paragraf får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 2 kap. 2 § och 16 kap. 1 § i häktningsslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningsslagen (768/2005) 2 kap. 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 383/2010 och 1071/2015, samt
fogas till 16 kap. 1 §, sådan den lyder i lag 394/2015, ett nytt 2 mom. som följer:

Den lag som träder i kraft 1.11.2015

Föreslagen lydelse

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

2 §

Intagning i fängelse

Intagning av en häktad i fängelse grundar sig på ett häktningssförordnande som utfärdats av en domstol. Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om häktningssförordnandet till Brottspåföljdsmyndigheten genom att registrera uppgifter om förordnandet i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten. *På registrering och överföringen tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.*

Den häktade skall ges möjlighet att underätta en nära anhörig eller någon annan närstående om intagningen i fängelse.

Uppgift om att en häktad tagits in i ett fängelse ska antecknas i det verkställighetsregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015).

2 §

Intagning i fängelse

Intagning av en häktad i fängelse grundar sig på ett häktningssförordnande som utfärdats av en domstol. Genom förordning av justitieministeriet föreskrivs vid behov om domstolens skyldighet att göra anmälan om häktningssförordnandet till Brottspåföljdsmyndigheten genom att registrera uppgifter om förordnandet i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten.

Domstolen ska underrätta Brottspåföljdsmyndigheten om en sådan begäran från målsäganden som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen (805/2011) genom att föra in uppgifterna om detta i registret över avgöranden och meddelanden om avgöranden i justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem eller genom att överföra uppgifterna till Rättsregistercentralen för förmedling till Brottspåföljdsmyndigheten.

På registrering och överföring enligt 1 och 2 mom. tillämpas lagen om justitieförvaltningens riksomfattande informationssystem (372/2010) och vad som föreskrivs med stöd av den.

Den häktade ska ges möjlighet att underätta en nära anhörig eller någon annan när-

RP 66/2015 rd

Den lag som träder i kraft 1.11.2015

Föreslagen lydelse

stående om intagningen i fängelse.

Uppgift om att en häktad tagits in i ett fängelse ska antecknas i det verkställighetsregister som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottsförhållningsmyndigheten (1069/2015).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

Särskilda bestämmelser

(ny)

1 §

Tillämpning av fängelselagen

På anmälan om att en häktad som häktats på grund av ett sådant brott som avses i 19 kap. 4 § 2 mom. i fängelselagen har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset tillämpas vad som i den paragrafen och i 11 § i samma kapitel föreskrivs om en fånge som har dömts för ett sådant brott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 16 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) 16 kap. 2 §, så-
dan den lyder delvis ändrad i lag 232/2015, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

2 §

2 §

*Anmälan om tillstånd att avlägsna sig och
om frigivning*

*Anmälan om att en frihetsberövad frigivits
eller avlägsnat sig från förvaringslokalen*

Anmälan om att en frihetsberövad frigivits och avlägsnat sig från förvaringslokalen får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av den frihetsberövades beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att den frihetsberövade gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovannämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har den frihetsberövade meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) eller en skyddsåtgärd som anmälts till informations-systemet för polisärenden med stöd av 4 § i lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015), kan anmälan också göras till den som förbudet eller åtgärden avses skydda.

Anmälan skall göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i 1 mom. får inte underrättas mot sin vilja.

Anmälan om att en frihetsberövad frigivits eller avlägsnat sig från förvaringslokalen får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av den frihetsberövades beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att den frihetsberövade gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovannämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har den frihetsberövade meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud (898/1998) eller en skyddsåtgärd som anmälts till informations-systemet för polisärenden med stöd av 4 § i lagen om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning om ömsesidigt erkännande av skyddsåtgärder i civilrättsliga frågor (227/2015), kan anmälan också göras till den som förbudet eller åtgärden avses skydda.

En målsägande som på det sätt som avses i 4 kap. 19 § i förundersökningslagen har meddelat att han eller hon vill få en anmälan om att en häktad som häktats på grund av våldtäkt, grov våldtäkt, tvingande till sexuell handling, sexuellt utnyttjande, sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn, dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, förbere-

RP 66/2015 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

delse till grovt brott mot liv eller hälsa, grovt hemfridsbrott, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan, olaga förföljelse, grovt rån eller förberedelse till grovt rån eller försök till eller medverkan till ett sådant brott har frigivits eller rymt ska utan ogrundat dröjsmål få en sådan anmälan. För att anmälan ska få göras krävs det att detta inte bedöms äventyra den häktades liv eller hälsa.

Anmälan enligt denna paragraf ska göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas och som avses i denna paragraf får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 7 och 31 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1069/2015) 7 § 1 mom. 9 punkten och 31 § 1 mom. samt
fogas till 7 § 1 mom. en ny 10 punkt som följer:

Den lag som träder i kraft 1.11.2015

Föreslagen lydelse

7 §

7 §

Övervaknings- och verksamhetsregistret

Övervaknings- och verksamhetsregistret

Övervaknings- och verksamhetsregistret innehåller uppgifter som behövs för upprätthållandet av anstaltsordningen samt för övervakningen av fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och för deras deltagande i verksamheten. Dessa uppgifter i fråga om fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten är

Övervaknings- och verksamhetsregistret innehåller uppgifter som behövs för upprätthållandet av anstaltsordningen samt för övervakningen av fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten och för deras deltagande i verksamheten. Dessa uppgifter i fråga om fångar och intagna i en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten är

9) uppgifter om rymning och otillåten avvikelse från öppen anstalt samt om brott mot villkoren för tillstånd att avlägsna sig, mot tillstånd till studier och tillstånd till civilt arbete samt om brott mot villkoren för placering i en anstalt utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten.

9) uppgifter om rymning och otillåten avvikelse från öppen anstalt samt om brott mot villkoren för tillstånd att avlägsna sig, mot tillstånd till studier och tillstånd till civilt arbete samt om brott mot villkoren för placering i en anstalt utanför en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten,

10) uppgifter om en anmälan till målsäganden om att en fånge eller en intagen har frigivits eller avlägsnat sig från fängelset eller någon annan förvaringslokal samt om målsägandens begäran om detta och målsägandens kontaktinformation.

31 §

31 §

Inskränkningar i rätten till insyn

Inskränkningar i rätten till insyn

Utöver vad som föreskrivs i personuppgiftslagen kan den registrerades rätt till insyn begränsas, om utövande av rätten till insyn på sannolika grunder kan leda till ett allvarligt hot mot ordningen och säkerheten i en

Utöver vad som föreskrivs i personuppgiftslagen kan den registrerades rätt till insyn begränsas, om utövande av rätten till insyn på sannolika grunder kan leda till ett allvarligt hot mot ordningen och säkerheten i en

9.

Lag

om ändring av 3 § i lagen om medling vid brott och i vissa tvister

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) 3 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Ärenden som behandlas vid medling

Medling kan ske i fråga om brott som bedöms vara lämpliga för medling med beaktande av brottets art och tillvägagångssättet, förhållandet mellan den misstänkte och brottsoffret samt övriga omständigheter som helhet. Medling får inte ske i brott mot minderåriga, om offret på grund av brottets art eller sin ålder är i behov av särskilt skydd. Om medling inte kan ske i brottet får inte heller frågan om skadestånd bli föremål för medling.

Föreslagen lydelse

3 §

Ärenden som behandlas vid medling

Medling kan ske i fråga om brott som bedöms vara lämpliga för medling med beaktande av brottets art och tillvägagångssättet, förhållandet mellan den misstänkte och brottsoffret samt övriga omständigheter som helhet. *För att medling ska kunna ske i ett brott krävs det att den misstänkte erkänner händelseförloppet vid gärningen till väsentliga delar och att medlingen ligger i offrets intresse.* Medling får inte ske i brott mot minderåriga, om offret på grund av brottets art eller sin ålder är i behov av särskilt skydd. Om medling inte kan ske i brottet får inte heller frågan om skadestånd bli föremål för medling.

Denna lag träder i kraft den 20 .
